

ප්‍රචණ්ඩයාම ගල් ගැසීම

කරුණ / විද්‍යාත්මක

පවිකාරයාට ගල් ගැසීම

මාරුන් විකුවදිංහ

18/ 3 කිරීමෙන්බල මාවත,
නාවල - රාජ්‍යීය.
දුරකථන : 865543 ගැන්ස් : 866938

සයංජුපනය

මේ සිගිති කථාවන්ගෙන් කිහිපයක්, මා මේට පෙර ආරුඩී
නාමයකින් සිලමිණට ලියුව ද මෙහි ඇතුළිවනුයේ ඒ ස්වරුපයෙන්ම
නොවේ. ඇතැම් කතා සිගිති ඇනුමිපද වනුයේ පුද්ගලයන්ට නොව,
මනුෂ්‍යන්ටයෙහි ඇතැම් දුබලකම්වලට ය.

මනුෂ්‍යන්ටයෙහි දුෂ්චර්චන්ටයම මෙතෙහි කිරීමෙන්
කළකිරුණුගේ බුද්ධීන්දිය ද්වේෂපටලයෙන් වැසෙයි. මනුෂ්‍යන්ට-
යෙහි දුෂ්චර්චන්ටය මෙන් විශිෂ්ටන්ටය ද දකින්නුගේ සිත් තුළ,
බොහෝ විට හටගන්නේ ද්වේෂය නොව, අනුකම්පාවට තුඩු දෙන
උපෙක්ෂාවකි. එවැනි උපේක්ෂාවකින් උපන් අනුකම්පාවෙන්
මනුෂ්‍යන්ටයට කියන ඇනුමිපද, ප්‍රණය කළහයෙන් වෙන් ව්‍යුණු
ප්‍රේමාත්‍රරයකු විලාසවතියකට කියන ස්තේහාර්ද ඇනුමිපද මෙන්
සිත් තුළ හටගන්වන්නේ කේපය නොව ගෝකාකුල ප්‍රිතියකැසි
සිතමි.

මේ,

මාරුන් විකුමසිංහ.

‘ප්‍රේමගිරි’

ගල්කිස්ස.

පැවුණ

ගුරුන්ට අකුරු වැරදිම	09
විදුලි පණිවිඩය	14
පණ්ඩිත බල්ලා	18
කිරි කෑ හැරී	23
පාල අම්බලම	27
ගමේ දහවතා	37
කබල් පොත් ගැරීම	41
සිනා තොමසෙන් දසන් දක්වා	45
නියගත කිහිම	49
ගහන් වැටුණ මිනිහාත් වෙද	52
නගරයට පැමිණි වැද්ද	55
සැප විදීම	60
අට පිරිකර	63
අහිංසා වාදියා	66
මියාගේ මරණය	70
පිස්සන් කොටුව	73
ඩිත්තරයේ හටන	76
කලිසමේ අගය	80
මහගු මූතු පට	84
කඩතයෝතාව	88
නව සිහ වම්ම වස්තුව	92
පවිකාරයාට ගල් ගැසීම	96
වැල කැම	102
බඩින්න	104
වෙනස් වීම	108
නයා එල්වීම	111
අනුන්ගේ ලිපෙන් තැපීම	116

ගුරුන්ට අකුරු වැරදිම

‘මම අවුරුදු එකසියපහ ඉක්මවුවෙක්ම්’ සි අඛරන් සියා කියයි. මා හැර, ගමේ අතික් කවුරුන් මහුගේ ඒ කීම විශ්වාස කරති. මාලවකුගේ වයස උගේ කොර පොත්තෙන් නිශ්චය කොට කිව හැකි ය; ගසක කද කපා වෙන් කළ විට දකින්ට ලැබෙන, මකුල දුලෙහි වට නුල් වැනි රේඛාවන් නොහොත් ‘වයිරම්’ ගිණිමෙන් ගසෙහි වයස කිව හැකි ය. එහෙත් අඛරන් සියාගේ වයස නිශ්චය කොට දැනගත හැකි පලකුණක් දෙස්තරකුට වුව ද මහුගේ කයෙන් සොයාගත හැකියයි මට නොහැගේ.

‘ගැනු, තමන්ගේ වයස අඩුවෙන් කියනු ඇසීමට ඉතා ආසා ඇත්තේය’ යනු ඇනුම පදයකි. ගැනුන් පමණක් නොව, පිරිම් ද, තමන්ගේ වයස අඩුවෙන් කියනු ඇසීමට කැමැත්තේය. ඇතැම් විට, ඔවුන්ගේ ඒ ආසාවන්ගේ වෙනසක් වෙයි. නාකි වුව ද ගැනු තරුණ බව තමන් කෙරෙන් තුරන් නොවියයි කියනු ඇසීමට වඩාත් කැමැත්තේය. තමන්ගේ වයස අඩුවෙන් කියනු කැමති ඇතැම් පිරිම්, තමන් මූහුණුවරින් බාලයන් බව කියනු ඇසීමට කැමැති නොවෙන්. මැද වියෙහි වූ විධවාවකට ආලය කරන ඉලන්දිරයකු, තමා පෙනුමෙන් බාල දරුව්කු වැන්තැයි අනායන් කියනු ඇසීමට කිසිසේත් කැමැති වෙතිය සිතිය නොහැකි ය. තමන් ඉතා අඩු වයස්කාරයන් බව කීමට කැමැති වුව ද, තාගෝර් තුමාගේ රවුල වැනි රවුලකුන් තලතුනා පෙනුමක් ඇත් තම මැත්තවැයි සිතන තරුණ කවිත්දයන්ගේ ගණන අන් ඇතිලිවලින් ගිණිය හැකි තරම් අඩුයයි සිතිය යුතු ද? අප රට ඇතැම් තරුණ කවිත්දයන්ගේ සිතම් හා පැනුම් ද දන්නා කිසිවෙක් එසේ නොසිතයි.

මිට කළකට පෙර ගාන්ති නිකේතනයේ සංගීතයෙන් පිරිවරාගෙන අප රටට පැමිණි තාගේර්තුමා ලැබූ ගරුණුහුමන් දැක නොඳවුම් වූ තරුණ කවියකු කිදු කිමක් මට මතක ය.

"වස්තුවන් සුදු පාට ව්‍යුත් රුවුලත් කෙසුත් නිසා නොවේ නම් තාගේර් කිසි කලෙක කවියෙකු මෙන් ඔයතරම් කිරීතියක් ලබාවි යයි මහත්මයා සිතනවා ද? ප්‍රශ්නයාවට ගිණු ඔය මිනිහා පැරීසියට හෝ එංගලන්තයට හෝ ගිය වතාවක තම රුවුලත් කෙසුත් සුදු කරවාගත්තාට සැක තැහැ!"

මෙසේ කි ඉලන්දරියා කවියකු බව මා දාන ගත්තේ ඔහුගේ මේ ඇනුමිපදය අසා රික දච්චකට පසු ය. තාගේර්තුමාට මෙන් නිකට පුරා වැඩුණු සුදු රුවුලත් ලැබිය නොහැකි විම ගැන මේ තරුණයා, හද තුළ පැසෙන ගෝකයෙකුත් ඊර්ජනාවකුත් ඇත්තෙකි. තමන් වයසින් අඩුයයි කියනු ඇසීමට කැමැති වුව ද, පෙනුමෙන් බාලයන් ලෙස හඳුන්වනු දැකීමට අකැමැත්තේ විධවාවන්ට (සැමියා මළ ස්ත්‍රීන්ට) ආලය කරන ඉලන්දරින් අතර පමණක් නොව, අනායන් අතර ද වෙති.

අබරන් සියා නම්, තමා පෙනුම විසින් පමණක් නොව වයස විසින් ද තලතුනා මිනිහෙකි සි කියනු ඇසීමට කැමැත්තෙකි. 'එකසිය පහ ඉත්මවුවෙක්ම්' සි කියතත් ඔහුගේ නියම වයස අවුරුදු අසුවකට වැඩි විය නොහැකි ය.

"හොඳයි අබරන් සියාගේ වයස එකසිය පහකට වැඩි නම් අපට කේත්දරය පෙන්වන්ට බැරි මත්ද?"

මේ වූ කළී වරක් මා ඔහුගෙන් ඇසු ප්‍රශ්නයකි.

"කේත්දරය!" සි කියමින් ඔහු සිනාසිණි. "මට කේත්දරයක් තැහැ ලමයා. කවද වත් මට කේත්දරයක් මිනැද කෙරෙත් තැහැ."

"එහෙනම් අබරන් සියා කසාද බැන්දේ කොහොම ද?" සි මම ප්‍රශ්න කෙළෙමි.

"කසාද බැන්දේ!" සි කියමින් අබරන් සියා සිනාසුණේ ය. "කසාද බඳින්න කේත්දර මිනැද දන් හැදෙන ඔය ලමයින්න තමා. අපි කසාද බඳින කාලේ සියේට හැට දෙනෙක් කසාද බැන්දේ

කේත්දර බලාලා නෙවී. ජයිසා හාමිගේ දු, මම ඉලත්දේ කාලේ ඒ ගොල්ලන්නේ ගේ ලැංඡන් යන එන තොට දෙනුත් වරක් මා දිහාව බලා හිනා උණා. එට දෙමාසේකට පස්සේ හද පාන තිවිත ද්‍රව්‍යක අම්මටත් හොරෙන් ජයිසා හාමිනේ දු අපේ ගෙදරා පස්සෙන් ද ජයිසා හාමිගේ දු විකක් ඇඩුවා තමයි; කේත්දර බලාලා කයාද බැත්ද දෙන්නේකට වැඩිය හොඳින් අපි ජ්‍වත් උණා.”

තම කපටි නෙත් දෙක කදුලෙන් තෙත් වූයෙන් අබරන් සියා හිස පාත් කොට, සරෝන් පොටෙන් කදුල් පිස දමාග්ත්තේ ය. මහු වැයමින් දෙනෙනතට නගාග්ත් කදුල් බේදු ද නොඟේ තම් මිය ගිය තම බිරිඳ සිහිවීමෙන් ඉඩේ ඉනුණු කදුල් ද මට තම් තිසුකට කිව හැකි නොවේ.

යට දැක්වූයේ, අබරන් සියා හා මා භා අද රීයේ නොව, මිට අවුරුදු විස්සකට පමණ පෙර ඇති වූ කතා-බහකි. අබරන් සියා මිය ගොස් දුනට අවුරුදු දහ අටක් පමණ වෙයි. මහු ජ්‍වත්ව සිටිය දී, අප තබා අපගේ මුවුපියන් පවා නොඇශ්‍ය විරු ගමේ විත්ති, ඇසින් දුටුවකු සේ කිමෙහි සමතෙක් වී ය. මහු, අවුරුදු එකසිය පහ ඉක්මවුවෙකුදී කවුරුනුත් පාහේ අදහන්ට වූයේ මහු ඇද බෑ ආදි කාලේ විත්ති තිසා ය.

අබරන් සියාගේ කාලයෙහි, ගමේ ලමයින්ගෙන් වැඩි දෙන වැඩුණේ අකුරු නොදාන්තවුන් ලෙසිනි. එකල ගුරු ගෙදරට හෝ පන්සලට හෝ ගොස් අකුරු උගෙන්තේ ගමේ විකක් සැලකිය යුත්තන්ගේ දරුවෝ ය. ගමේ වඩාත් සැලකිය යුත්තන්ගේ දුරිය්න්ට තම් ගුරුන්නාන්සේ ගෙදරට ගෙන්නා මවුන් ලවා අකුරු උගෙන්වත ලදී.

එකල ඇතැම් ගුරෙක්. ග්ලෝක කිමට මිස ලියන්ට සමත් නොවී ය. පුස් කොළ පත්වල පන්හිදෙන් ලිවීම අහාවයට හියාවූ ද, අවුරුද්දකට වරක් පවා කඩසියක ලිපුමක් ලියන්ට වුවමනාවක් නොවූ ද කළක, ගුරුන්නාන්සේ, කියන්ට මිස ලියන්ට සමතකු නොවීම පුදුමයක් නොවේ.

අබරන් සියා ඒවත්ව සිටියදී කියන ලද පහත දැක්වෙන කථාවෙන්, එකල ඇතැම් ගුරකුගේ ලිවිමෙහි සමත් කම තේරුම් ගත හැකි ය. ඒ කථාව මෙහි ලියනුයේ, අබරන් සියා ක් සැටියෙන්ම ගත නිසා ද? හිසින් ගත් වියරණ එහි බරින් වැරෙන ය. කුමක් නිසා ද? හිසින් ගත් වියරණ එහි බරින් වැරෙන ය. කුමක් නිසා ද? හිසින් ගත් වියරණ එහි සැටියෙන් ලියුව හොත් ඒ පඩිගොල්ල කියන හෝ ලියන හෝ සැටියෙන් ලියුව හොත් ඒ කථාව නීරස වන බැවිනි.

"ද්‍රව්‍යක් මම උදෙන් තැකිව මගේ එලවල කොටුවට සියා. මගේ එලවල කොටුවට යන්නේ එලවල ගුරුන්නාන්සේගේ ගේ අසලිනි. මහුව එලවල ගුරුන්නාන්සේ යයි ගම්මුන් කිවුවේ මහු ගමේ ලමයින්න අකුරු ඉගැන්තීම හැර එලවල ද වැඩු නිසා ය.

එදු මම යන කොට දිනෙස් භාමිගේ වැඩුමල් ප්‍රතා ගුරුන්නාන්සේගෙන් අකුරු ඉගෙනගත්තා. ගුරුන්නාන්සේ ගල් ලැංලේල් වාසගමක් ලියා ඒක කියවන්න යයි ඒ ගෝලයාට කියනවා. එතකොට ගෝලයා 'සුදු ලුනු කල් දෙකයි' කියනවා. ගුරුන්නාන්සේ තරහ වෙලා 'හරියට කියාපන්' සි සැර කරනවා. ගෝලයා ආයින් 'සුදු ලුනු කල් දෙකයි' කියනවා, වඩාත් තරහෙන් ගුරුන්නාන්සේ ගෝලයාට වේවැලෙන් තලා 'හරියට කියවාපන්' සි ආයින් කියනවා. ඒ පාරන් ගෝලයා 'සුදු ලුනු කල් දෙකයි' කියනවා.

"අැයි යෝ-ධ-යෝ ඇහැ ඇරලා බලාගෙන හරියට කියවාපන්" සි ගුරුන්නාන්සේ කේපයෙන් කැඟහනවා."

අබරන් සියා 'යෝධයෝ' යන වචනයේ මහා ප්‍රාණා 'ධ' යන්න හික්ෂුන් හමාර කියන විට මහා ප්‍රාණාක්ෂර ගබඳ කරන්නාක් මෙන් ගබඳ කළ බැවින් මහුගෙන් මම මෙසේ ප්‍රශ්න කෙළෙමි.

"එලවල ගුරුන්නාන්සේ මාප්පරාණ 'ධ' යන්න ඔහොම පණ ඇතිව හඩ තගා කිවා ද?"

"එහෙම කිවි නිසා තොවෙන්නම මම උරුත්තේ අරන් 'ද' යන්න හයියෙන් කිවවේ" සි අබරන් සියා පිළිතුරු දුන්නේ ය. "අකුරු ලියන්න බැර උණාට මොකද ඒ කාලේ ගුරුන්නාන්සේලා මාප්පරාණ කියන්න හරි රැසියෝ, ඉතින් ගුරුන්නාන්සේගෙන් ගෝලයාගෙන් පෙරලිය බලාගෙන උන් මමත් ටිකක් කිවුව වෙලා ගුරුන්නාන්සේගේ පිටි පස්සට වෙලා කරට උඩින් එඩි ගල් ලැංලේල්

තිලණ වාසගම බැඳුවා! බැලින්නම් දූක්කේ 'පුද්‍ය ලුහු කල් දෙකයි' යන වාසගම තමා! මම හිනා නොවී උන්නේ බොහෝම අමාරුවෙන් එතකොටම ගුරුත්තාන්සේ මා දිහාවට හැරිල මෙහෙම කිවුවා.

"බලන්න අබරන් අප්පු-මේ ලමයට තාම 'පුද්‍ය ලුහු කලන් දෙකයි' යන වාසගම කියවන්න බැහැ. දූන් අවුරුදු තුනක් වෙනවා අකුරු කියවන්න වෙලා- මහ මෝඩ ලමයෙක්."

" 'ගුරුත්වත් අකුරු වරදිනවා ය' කියන ප්‍රස්ථාව පිරුල උපන්නේ එතැන් සිට වෙන්ව ඇති!" යි අබරන් සියාගේ කරාව

විදුල් ජනීවිඩය

මිට අවුරුදු තිහකට පමණ පෙර ගමරද්දේ ඉංගිරිසි උගත්තු දුර්ලහ වූහ. එකල ඒ ගමටම සිටියේ එක ඉංගිරිසි උගතෙකි; නොඳිසේ නම් දෙදෙනෙකි. ගමේ රාජ්‍යාමිගේ ප්‍රතා ඉංගිරිසි උගතකු බව කිව යුත්තක් නොවේ. සිය බස් පාසලේ ගුරුවරයා ද මදක් ඉංගිරිසි උගතෙකි. ඉංගිරිසි උගත් තරුණීයක වන සිලප්පු මුදලාලිගේ දුවත් ගැනෙන විට, ඒ ගමේ ඉංගිරිසි උගත්තු තුන් දෙනෙකි.

කැදුත්තකුට දිය බිඳක් ලැබෙන්නාක් මෙන් එකල ගම් වැසියකුට විදුලි පණිවිඩයක් ලැබෙන්නේ ඉතා කලාතුරකිනි. ඒකත් පිට රටක සිටින එකකු පණ අදින වග හෝ මළ වග හෝ කීමට එවතු ලබන්නකි. අනෙක් කරුණක් ගැන විදුලි පණිවිඩ එවීම, ගමින් පිට ගොස් සිටියවුන්ගේ සිරිත නොවේ ය. එකල විදුලි පණිවිඩය ගත් පියුත්කාරයා ගම මැදින් යාම, ර කාලයේ කණ කොකා හඳුනාගෙන ගෙට උචින් පියැණිම මෙන් අඟුහ ය; හය ජනකය. ගැනු ද පිරිමි ද විදුලි පණිවිඩ බෙදන පියුත්කාරයා පස්සේ දුවති. එකල ගම් වැස්සන් විදුලි පණිවිඩ බෙදන්නා සැලකුයේ මාරයාගේ පණිවිඩකාරයකු ලෙස ය.

ආගරපතනේ වෙළඳාම් කරන සිලප්පු මුදලාලි ගමරද්දේ ගමේ සැලකිය යුතු ධනවතෙකි. මහුගේ දුව තරමක් දුර ඉංගිරිසි උගත් එකියක විම ඔවුන්ට ගැමියන්ගේ සැලකිල්ල තවත් වැඩි කළ කරුණක් වී ය. විදුලි පණිවිඩයක් ලැබුණ විට ගම වැසියේ ඒ විදුලි පණිවිඩය රාජ්‍යාමිගේ ප්‍රතා වෙත හෝ ඉස්කේප්ලේ මහත්මයා වෙත හෝ ගෙන ගොස් දී සිංහලට පෙරලවාගත්හ. එහෙත් සිලප්පු මුදලාලිගේ දුව වෙත විදුලි පණිවිඩ ගෙන යන්නේ ද හිග නොවූහ.

සිංහල අවුරුද්දට පහලෙළාස් ද්‍රව්‍යකථ පමණ කළින් ද්‍රව්‍යක, සිලප්පූ මුදලාලිගේ හාමිනේගේ නමින් විදුලි පණිවිඩයක් ලැබුමෙන්, කණ කොකා හඩාගෙන හිය රෙයක මෙන් මුළු ගමම කළබල වී ය. මුදලාලිගේ දුව, විදුලි පණිවිඩය ගෙන කඩුසිය අත්සන්කොට සත දහය පියුත් කාරයාට දුන්නා ය.

"මට සිහිය තැහැ දුරිවි-හතික ඒක කඩලා බලා තියෙන්නේ මොනවා දුසි තරන්සලාක් කරදීපන්" සි බියෙන් ගැහෙමින් උන් මුදලාලි හාමිනේ කිවා ය.

සේව්මාවති විදුලි පණිවුඩය ගෙන කියෙවුවා ය. දෙනුන් වරක් කියවු තමුන් ඇයට එය හොඳින් තේරුමිගත නොහැකි වී ය. එට හේතුව ඇගේ ඉංගිරිසි දැනුමේ වරද නොව, මුදලාලිගේ කඩ් ලියන්නාගේ ඉංගිරිසියෙහි වරද ය.

'Mudalali very much ill coming cannot send Sugatadasa with vedamahattaya Agarapatana station stop till coming Somapala' සි සේව්මාවති අවසාන වරට මවටන් ඇසෙන සේ ඉංගිරිසියෙන්ම විදුලි පුවත කියෙවුවා ය.

"අනේ දුරිවි! මට මය ඉංගිරිසි තේරෙන්නේ තැහැ. අපට තේරෙන්නේ තැකි නිසා නොවෙන්න. උඩලාට උගැන්තුවේ. මිකේ මුලට 'මුදලාලි' සි කියා ලියා තිබෙන නිසා මගේ පපුවේ ගින්දරසි ....." සි සේව්මාවතිගේ මව නොරිස්සුම්ව කිවා ය.

සේව්මාවති, විදුලි පුවත තව වරක් සෙමින් කියවා මෙසේ පරිවර්තනය කළා ය.

"තාත්ත්ව හොඳට අමාරු ය කියනවා. තතියම එන්න බැරි නිසා වෙද මහත්තයාන් එක්ක සුගතදස අයියාට ඉස්වේසමට ඇවින් ඉන්න කියා තියෙනවා. මේක එවාල තියෙන්නේ සේමපාල."

"එහෙනම් කඩ් ලියන මහත්තයා නොවැ මික එවා තියෙන්නේ" සි කියමින් මුදලාලි හාමිනේ කළබල වී, වෙද කැදුවාගෙන එන්ට වැඩකාරයකු ද වැඩමාපු පුතා සොයා කැදුවාගෙන එන්ට තවත් වැඩකාරයකු ද පිටත් කළා ය. මුදලාලි හාමිනේගේ අස්ව කරන්තය හැර තවත් අස්ව කරන්තයක් ගෙන්වන

ලදී.

කොළඹින් එන සවස දුම්රිය ගමරුදේ දුම්රිය පළට ලෙස වන්නට දෙනුන් පැයක් තිබියදී, සිලප්පු මුදලාලිගේ දුව හැර ගෙදර සිටි අතික් සියල්ලෝම වෙද මහත්මයාත් සමග අස්ව කරන්තවලට නැග දුම්රිය පොලට ගියෝ ය. රු අවසාන දුම්රිය එන තුරුත් මවුන් දුම්රිය පලෙහි බලා සිටි නමුත් මුදලාලි නොපැමිණියේ ය. සිලප්පුගේ බාල දුව ඉංගිරිසි දතිතත් වැඩි මහලු ප්‍රතා ඉංගිරිසි කොහොත්ම නොදනියි. එහෙයින් මුදලාලි හාමිනේ විදුලි පණිවිධිය ඉණෙන් ගෙන, දුම්රිය පොලේ ටිකටි දෙන මහත්මයා අතට දී එය නිවැරදිව සිංහලට තායින ලෙස යැදේද ය.

මහු විදුලි පණිවිධිය කියවා වරක් සෙමින් සිනාසී මෙසේ පරිවර්තනය කළේ ය.

“මුබලාලිට බොහෝම අමාරු නිසා වනියම එංඩ බැරිලු; අශේරා පැටිනා වෙඩ මහටිවයාටි එක්ක සුගටඩාස එව්චිලු. එන කල්, එහේ ස්වේෂන් එක් බලාගෙන ඉන්තවාලු-සෝමපාල.”

ටිකටි දෙන මහත්මයාත් කළ ඉංගිරිසියකු වූයෙන් ‘ආගරපතන’ යන ප්‍රදේශ නාමය නොදන්නේ ‘අශේරා පැටිනා’ ය සි ද වෙද මහත්මයා’ යන සිංහල ගබාද නොඇශු විරු ඉංගිරිසියකු මෙන්ම ‘වෙඩ මහටිවයා’ සි ද උව්චාරණය කළේ ය.

සිලප්පු මුදලාලිගේ හාර්යාට ඉංගිරිසි නොදනිතත් හොඳ සිහි කල්පනාව ඇති ස්ත්‍රීයකි. ‘අශේරා පැටිනා වෙඩ මහටිවයා’ සි කළ ඉංගිරිසිකාරයා කළ පරිවර්තනය ඇ හරි හැටි තේරුම් ගත්තා ය.

“මහත්මයා . . . . . වෙද මහත්මයා සුගතදසත් එක්ක ආගරපතනට එවන්නෙයි කියලා දයි මෙක තව සැරයක් හොඳන් බලන්නැ” සි කියමින් ඇ තැවතත් විදුලි පණිවිධිය, ටිකටි දෙන කළ ඉංගිරිසියා අතට දුන්නා ය. මහු විදුලි ප්‍රවත අතට ගෙන බලා,

“මවි-මවි-එහෙම වෙඩ ඇති” සි සිංහල නොදන්නෙකු සේ පිළිතුරු දුන්නේ ය.

"අර දරිවී මේ වැට්ටිගරං එක තෙරු හැටි තොටු!" සි
කියමින් දුම්රිය පලේ මෙතෙක් වෙළා සිටි මුදලාලි භාමිතෝ, ටවද
මහත්මයා සහ අනිකුත් පිරිස සමග ගොස් අස්ව කරන්තවල
නැංගා ය.

"ලේ දරිවී කර වැශේ නැති නම් උඩට අදම වෙද මහත්මයන්
එක්ක ආගරපතනට යන්න තිලණා. දුන් ඉතින් හෙට උදේ
කෝච්චියේම උඩ පිටත් වෙළා පලයන්" සි ගෙදර බලා පිටත්
වූණු පසු ඇ තම ප්‍රතුයාට අණ කළා ය.

පන්ඩිත බල්ලා

අපුරුෂයම පටන් තදින් වහින්තට වූ නමුත් කුඩායක් ඉහලා ගෙන පාසලට යන්ව පිටත් වූ මට ගෙයි බිතක්කනින් නගින කෙදිරිය ඇසිණු. මසවාගත් කකුලක් ඇතිව වේදනාවෙන් මිරිකෙන බල්ලකුගේ ඒ කෙදිරිය මා තුළ ද වේදනාවක් ඇති කෙලේ ය.

ආ පසු ගෙට ගොස් පොත් මේසය මතුයෙහි තබා, නැවත තෙම් තෙම් ගොස් බල්ලා උස්සාගෙන ඇවිත් උළට සාත්තු කරන්ව විම්. මගේ මට ඉතා කරුණාවත් වුව ද, මෙබදු දේ දක පුරුදු වීම නිසාදේ, පාසලට යාම නවතා බල්ලාට සාත්තු කරන්ව වූ මට අනුබල තුදුන්නා ය. එහෙත් වේදනාවෙන් මිරිකි බැගැ හඩින් හඩින අසරණ සතා කෙරෙහි, නිතැතින් සිත් තුළ හටගත් බලවත් වේදනාවෙන් උළට මා සාත්තු කරන හැටි තේරුමිගත් මට මට බාධා නොකළා ය.

ඉස්තෝප්පුවේ කුඩා කාමරයේ මුල්ලක බැලැන්කේටුවක් අතුරා, දියෙහි මලා ගත් පුළින් ගෝනියක් සේ වැස්සෙන් තෙම් වැට් උන් බල්ලා එහි වඩා හිඳුවා, තවත් රෙදී කඩකින් උළ තෙන මාත්තු කෙලෙමි. මැරෙන්ට ලංච් උන් උළට, මගේ සාත්තුව තවත් පිඩාවක් වුව ද, මට ඒ වග නොවැටිහිණ. මා සිත් තුළ හටගත් වේදනාව බල්ලා තේරුමිගත් බැවින්දේ මා කරන සාත්තුව අමාරුවෙන් වුව ද ඉවසන ලදීසි උගේ බැල්මෙන් මම තේරුමි ගත්තෙමි.

උග තබන ලද ගිනි හට්ටියෙන් නගින ගින්නෙන් විකක් උණුසුම් වූ බැවින්දේ, මෙතෙක් වේලා හතර ගාතය හතර පළ දමාගෙන වැකිර උන් බලු පැටියා හිස විකක් හරවා මා දෙස බැලී ය. පැදුණු දියෙන් පිරුණු, පතුල නොදුක්ක හැකි මිං දෙකක් වැනි

උගේ නෙත් දෙක දුටු මා තුළ, මීට පෙර තොටුවූ පිරි හැඟීමක් පහළ වී ය. මා තුළ පහළ වූ හැඟීම හිතිය තොටුවක් මෙන් ගෝකය ද තොවී ය. දේවාලයක කළවර කාමරයක තබා, තිරයකින් මුවා කරනු ලැබූ විෂේෂ දෙවියන්ගේ රුපය දකින තුඩා ලමයකු තුළ ඇති වන ආකස්ථික හැඟීමට 'ගෞරව සම්පූද්‍යක්ත හය' යයි කිව හැකි නම්, මරණායන්තව වැදහොත් බල්ලාගේ නෙත් දෙක දුටු මා තුළ ඇති වූ හැඟීමන් එසේයයි කිව හැකි ය. උගේ ඇස් ගුලි දෙක තුළ වූ කාන්තිය, අපුරු ගල් ලෙන් දෙකක් තුළ නිවෙන්ට ලං වූ පහන් දෙකක් වැන්ත. උගේ බැලුමෙන් ඒ වේලාවේ මා වහිකාත වූ බව, දුන් නම් මට හැගේ.

මා දෙසට හැරවූ දෙනෙන් සහිත බල්ලාගේ කට, රික වේලාවකින් සෙමින් ඇරෙන්ටන් පියවෙන්ටන් පටන් ගත්තේ ය. කෙදිරි ගාන හඩ වෙනුවට 'ප්‍රංශ් මහන්මයා' හි ගබ්දයක් උගේ කටින් පිට වී ය. මම වඩාත් විස්මයෙන් බැඳී තැකැරුව කන් දිගෙන සිටියෙමි. උගේ කටින් ගිලිහෙන්ට වූ ගබ්දයන්ට කන් දිගෙන උන් මාගේ විස්මයන්, හයන්, සිය ගුණයෙන් වැඩි වී ය. උගේ කටින් ගිලිහෙන්ට වූයේ මහා පණ්ඩිතයකුගේ කටින් ගිලිහෙන්ට ඕනෑ වවන ය. එයින් ඇතැම් වවනවල අර්ථ ඒ කාලයෙහි මට හොඳින් තොටුවහුණන් දුන් නම් හොඳින් වැටහෙයි.

"මාගේ ජීවිත කපාවෙන් මිනිහා ය කියන කකුල් දෙකේ සතාගේ ආත්මාර්ථිකාමින්වය කුහක කම, කපටි කම, යන දුර්ගුණ මෙන් කරුණාව, මෝධකම, දායාව යන සායු ගුණ ද ප්‍රත්‍යක්ෂ වෙයි" යනු විසිනි උප කපාවට මුල පිරුවේ, උගේ කටින් යපෝක්ත වවන ගිලිහුණේ තොපැනැදිලි සිහින් හඩින් වුව ද, මා බිම වැනිර උගේ කටට කන ලං කරගෙන උන් බැවින් ඒ වවන පැහැදිලිවම මට කතින් ගත හැකි වී ය. උප මෝධ කම සායු ගුණ පක්ෂයෙහි ලා සැලකු බව මට හොඳින් මතක ය. බල්ලා විසින් කියන ලද කපාව සැකෙවින් මෙසේ ය.

"මගේ මට සිමන් මුදලාලි ඇති කරගත් තපුරු බැල්ලකි. ඔහුට ඇ හිතට ඇල්ලුවේ අනෙක් කාරණයක් තිසා තොව, ඇගේ තපුරුකම් තිසා ය. අදින්න ප්‍රබිජ්‍යාවත් වැඩි මසුරකු වූ සිමන්,

කේපි වැඩුණ කාලයේ උඩ රට ගොස් වෙළඳාම් කොට මුදල් සපයා ගත්තෙකි. මහු සේරුවෙහි හරි පැන්තෙන් හාල් සේරු හතරක් මැන, පස් වැනි සේරුව මැන්නේ අනෙක් පැන්තෙනි. එසේ හමිබ කළ මුදල්, මහු ගෙදර ගෙනැවීන් සගවා තබාගෙන ජ්වත් වූයේ ය. රත්රන් පවුම් දමා පාන්කඩ එකිමෙන් පුරවන පද උණු. පුරුකක් පැදුරු ආනේ සගවා තැඹු මහු, රයෙන් වැඩි කාලයක් ගත කළේ නින්දෙන් නොව අවදියෙනි. සොර සතුරන් ගැන සැකයෙන් මහු මිනි කන බැල්ලක ඇති කෙලේ ය. ඇ තමයි මගේ අම්මා, සීමන් උපාසක රාල (කවුරුනුත් මහුට ඒ නමිනි කරා කෙලේ) බඩ ගිනි නිවෙන්ට නොකැ මිනිහෙකි. එබන්දකුගෙන් මිනි කන බැල්ලකට කැමකුත් ලැබේ ද? නැති ය. කැම හිග වීම නිසා මගේ මව, වඩ වඩාත් මිනිසුන් විකන්ට පටන් ගත්තා. මවට මාත් තවත් පුත්තු දෙන්නෙකුත් ලැබුණා. අනෙක් දෙන්නාට කුමක් විදුයි මම නොදනිමි. කිරෙන් ඇරුණු ද සිට මා ඉදුල් ටිකක්, මාල් කටුවක් ලබාගත්තේ බැණුම් සමඟ කැට මුගුරු පහර ද ලබමිනි. ගමේ හැම ගෙයක් පාසා ගියත්, කුස ගිනි නිවාගැනීමට තම් ඉදුල් ටිකක් මා ලබාගත්තේ එහෙමත් ද්වසක පමණි. එනම්: ගමේ ගමරාල කෙනකුගේ දුවගේ හෝ පුතාගේ හෝ මගුලක් වූ ද්වසක ය."

මෙහි දී මම බල්ලා වලකමින් මෙසේ කිවෙමි.

"මම නම් සතුන්ට බොහෝම අනුකම්පා කරනවා. සතෙකු දුක් විදිනවා දකින විට හදවත කාවදින වේදනාවක් මා තුළ හටගන්නවා. එහෙම නමුත් සමහර විට, තරහ ගියාම මමත් සතුන්ට හිංසා කරනවා. කැරපොත්තන්ගේ කන්දෙස් කිරියාව නිසා ද්වසක් මට තරහ ගියෙන්, මට උන් දෙනුන් දෙනෙක් තලා මරන්ට සිද්ධ උණා!"

"මිනිහෙක් අවංක වැඩික් කරනොත් කරන්නේ, ඇත්තට ම කේත්ති වන දුර්ලහ අවස්ථාවකදී පමණ සි මැක්සිම ගෝර්කි ය කියන රැසියන් ගුන්පකාරයා කියනවා මම අහලා තිබේ" සි බල්ලා මගේ කරාවට පිළිතුරු දුන්නේ ය.

"මොනවා! උඩ රැසියන්කාරයනුත් අදුනනවා!"

"මව්, පුංචි මහත්මයා; පෙර ආත්ම හාවයේ මම රැසියාවේ

ඉපිද සිටියා. ඔව්, පූංචි මහත්මයා, හදිසියේ කේප වුණු විටක පමණයි, මනුෂ්‍යයාය කියන කකුල් දෙක් යතා තමාගේ ප්‍රකාශී ගතිය දක්වන්නේ; ඇත්ත කියන්නේ. කකුල් හතරෙන් දෙකක් අන් දෙකට හරවා ගත් ආදි මනුෂ්‍යයාගේ මුතුන් මින්නන් ඒ දැන වැශේහි යොදත් යොදත් මලුන්ගේ නුවණ ද රිකින් වික වැශේන්ට වුණා. අවුරුදු ලක්ෂ ගණනක වැයමෙන් පසු, නුවණ මේරිමෙන් ආදි මනුෂ්‍යයා බින්දු මාත්‍ර සහාත්වයක් ලැබේ ය. මිනිහකුගේ හම විකක් සිරුවොත් රතු පාට ලේ ගලයි. ඒ වාගේම, නුවණ වැඩිම තිසා සහා මනුෂ්‍යයා විසින් ලබන ලද විනිතකම නමැති පටලය සිරුවොත් මහුගේ ප්‍රකාශී මිලෙවිජ ගති නමැති රතු ලේ දකින්ට ලැබේ.

"මා දැන් මැරෙන්ට ලැයයි. ඒ තිසා සම්පූර්ණයෙන් මගේ ජීවිත කථාව කියන්නට කාලයක් තැනැ" යි කියා අනතුරුව බල්ලා පෙරට වඩා වැයමින් කථා කෙළේ ය. මා වඩාත් ලං වී කන් දෙන ලදීන් අවසානය දක්වා මට උගේ කටින් ගිලිහුණු වවත ඇසුමේ ය. උගේ කථාවෙහි අවසානය මෙසේ ය:

"මා රෝයේ ඉදුල් විකක් ලබාගැනීමට ගමේ ගෙයක් පාසා යියා; නමුත් ලැබුමේ කැට පහරන් 'දුවපිය පරයා' යන පරිහවයත් පමණයි. මිනිසුන් ර කැම කා ඉටර කරන තුරු දෙරකඩවල රක සිටි නමුත් ඉදුල් වතුර සමග විසි වී වැශුණු බත් උඩ හැර වෙන ආහාරයක් මට තොලැබිණ. ආපසු මම සිමන් උපාසක රාලගේ ගෙදරට ගොස්, ඉස්තේස්පේෂල් කබල් ලනු ඇදක් උඩට වී තිදන්ට වැයම් කෙළෙම්. ර මධ්‍යම යාමයේ මිදුලේ කෙසෙල් ගස ලය කවුදේ සිටින හෝඩුවාව දැනී මම බුරන්ට විමි. මා බුරන්ට වුයේ සොරකු ආ බව ස්වාමියාට හැගවන අදහසකින් තොවේ; අප අමුත්තකුට බුරන්නේ එබදු අදහසකින් තොවේ. හින්නට අසු වූ වහාම පූංචි මහත්මයා අත ඉවතට අදින්නේ යම් සේ, ද ර අමුත්තකු දුටු විගස අප බුරන්නේ එසේම ය. කෙසෙල් කැන කපන්ට සුදානම් වුණු මිනිහා මා ලැයට ඇවිත්, මෙබාක්කුවෙන් ගත් මාථ කැල්ලක් මා දෙසට දුම් ය; මා නගුට වනුමින් එය කන විට, මහු ආපසු ගොස් කෙසෙල් කැන කපන්ට වුයේ ය.

"මාඟ කෑල්ල කා ඉවර වී වහාම මම වඩාත් හයියෙන් බුරන්ට විමි. එහෙන් කෙසෙල් ගස පැන්නේ කිසි හැලෙහාල්මනක් ඇති බවක් මට නොදුනිණ. මා වඩාත් හයියෙන් බුරන්ම, ගෙයි උන් ඉලන්දුරියෙක් තැගිටැවීන් බලා කිසිවකු නොදුක්කේ, දෙරපොල්ල ගෙන මිගේ පිටට පහරක් ගැසී ය. අනතුරුව කකුලප ද පහරක් ගැසී ය. එයින් නැමුණ කකුල ඇති මා කෙදිරි ගාන විට, පිටි පසට තවත් පහරක් ගසා එලවා දුම්මේ ය. රෝ පස්සේ තමා මේ බිතක්කනට ආවේ."

මිට පසු බල්ලාගේ කටින් පිට වූ වචන ඇසීම හා තේරුම් ගැනීම ද දුෂ්කර වූ නමුදු අවසානයේ පිට වූ වචන කිපය පමණක් මට යන්තම් තේරුම් ගත හැකි වී ය.

"මා ..... මල ..... පෙට්ටියක
ද ..... ආද ..... කරන්න .
....."

'මල විට මා පෙට්ටියක දමා ආදහන කරන්න' ය සි උග කළ ආයාවනය පැහැර හැරිය නොහැකි වී ය. මා බල්ලාගේ අන්තිම වචනය මටට කි විට ඇ කිසිත් නොකිවා ය. මටගෙන් ලන් මුදල වියදම් කොට මම නොද පෙට්ටියක් සාදවා, බලුකුණ එහි දමා, අසල වත්තේ තැනක් සරඟ පෙට්ටිය එහි තබා ආදහනය කෙළෙම්. ආදහනයට බල්ලන් නොපැමිණිය ද මිනිසුන් කිහිප දෙනකුන් පැමිණියෙන් ඔවුන් අතර සිමන් උපාසක රාල ද සිටියේ ය.

"සියලු දේ අනිත්‍ය ය" සි සිමන් උපාසක තැන බල්ලාගේ මරණය මතක් කරමින් කි ය.

"මව්, වස්තුව හැර අනික් සියලු දේම අනිත්‍යය" සි සිමන් උපාසක තැනගේ කථාව ඇසීමට මිය ගිය බල්ලා සිටියා නම් පිළිතුරු දෙනු තිසැක ය.

කිරී කැස හැටේ

යෙස්මා, මට අද වෙන දට වඩා කලින් කන්තෝරුවේ වැඩට යන්න තියෙනවා; මම අද කොළඹින් දච්ච බත් කන්නම්” සි, කන්නාඩිය ලැංචට වී ටසි පටිය බෙල්ලේල් බදිමින් සිටි කුමාර ගුප්ත කිවේ ය.

“ඉක්මනට කැම රික ලැස්ති කරලා දෙන්න පුළුවනි, කාලා යන්න; දිකිරින් තියෙනවා” සි යෙස්මා කිවා ය.

“කොයින් ද, කිරි?” සි ඇසු කුමාර ගුප්ත, තමා අසල වූ පුවුවෙහි වාඩි වී කලිසම අතට ගන්නේ ය.

“අම්මා එවා තිවුනා.”

“එහෙනම් කිරී නොදට ඇති; රිකක් කන්න ඔනැ” සි කුමාර ගුප්ත සන්තෝෂයෙන් කි ය.

කුමාර ගුප්ත බළලකු මෙන් ද කිරට ආයා කරන්නෙකි. කොළඹදී දච්ච බත කන්ට සිතාගෙන ඇදුහැලද ගත් ඔහු නැවැත්විය හැකි වූයේ දිකිරි මතක් කළ බැවිනි. නැති නම් ‘මට දච්ච වෙනවා; කොළඹින් දච්ච බත් කන්නම්’ සි කියා ඔහු පිටත්ව යනු නියැක ය.

කුමාර ගුප්ත දිකිරි කැමෙහි රුසියකු වූව ද නගරයෙහි උපන්නෙක් නොවේ. ඔහුගේ නැත්දම්මා ද, නගරයෙන් ඇත ගමක වසන්නි, කොළඹ වාසය කරන්නන් දිකිරි ඉතා අයය කොට සලකන බව පමණක් නොව, කුමාර ගුප්ත දිකිරට බළලකු වැනි බව ද දතියි. ඇය, ඉදහිට දච්චක පිටිසරට මිනිසකු යවා, කිරී මුට්ටියක් ගෙන්වා කොළඹ වෙසෙන තම බැනාට එවන්නේ ඒ හෙයිනි. යට කියවුණ කිරී මුට්ටිය ද එසේ එවුණකි.

කුමාර ගුප්ත කලිසම දැනින් අල්ලාගෙන එය අදින්ට සැරසේන් ම යසේමා කුස්සියට දිවහියා ය.

"කුස්සි අම්මෙ, ඉක්මනට කැම වික ලේස්ති කරන්න, අද කලින් බත් වික කාලා මහත්තයා කොළඹ යන්න හදනවා" සි කියමින් යසේමා, කුස්සියෙහි වූ බංකුවක් උඩ වාඩි වී වැංශනයක් යොදන්ට වූවා ය.

"බතයි, එළවළවකුයි විතරයි නොනා මහත්තයා, උයලා ඉවර උණේ" සි පිළිතුරු දුන් කුස්සි අම්මා, යසේමා යොද දුන් මාලිව සහිත ඇතිලිය වහා ලිප උඩ තැබුවා ය.

"කමක් නැ-සම්බලක් හදලා, ඉවිච්ච දෙයක් මෙහේට එවන්න; ගමින් එවාපු කිරිත් තියෙනවා නොවැ" සි කියමින් යසේමා ආපසු ගොස් මේසය සැරසිලි කළා ය.

"කුමාර ගුප්ත ඇද පැලදාගෙන තමාගේ පස් ඇවිරිදි පුත්‍යාන් සමඟ ඇවින්, මේසය වටා වූ පුවුවලින් එකක වාඩි ගෙන පුත්‍යා ද ලැගින් වාඩි කරවාගත්තේන් ය. මේසයට රිකක් ඇතින් වූ වටිනාටය උඩ තුමුණු වීදුරු ඉලත්තටුවක් මත්‍යෙහි, ගොක්කොල පිළිවැස්සේන් වැසි සිටි මුවිරිය, තමාට හිමි ගරු අසුන ලැබී සිනාසේන්නාක් මෙන් පෙනිණ.

තම සැමියා සහ කුඩා පුත්‍යාන් බත් කන්ට වාඩි වූ බැවින්, යසේමා, වැඩිකාර කොළඹ මේසය ලැඟ තවත්වා, වහා කුස්සියට දිවගොස්, එහි දුමේ එල්ලි සිටි ලොකු පැණි මුළක් ගෙනැවින් බැමි බුරුල් කොට, පැණි රිකක් පෙරා, ජග්ගුවකට වත්කළා ය.

"කදිම පැණි රික! කුණු මොකුත් නැහැ. උකු සි, රන් වත් පාට සි" සි කියමින් යසේමා පැණි ජග්ගුව ද, වටිනාටය උඩ වූ තයිමෙහි තැබුවා ය.

මේ අතරතුර බත් කා ඉවර කළ කුමාර ගුප්ත කිරි කැමට සූදනම් වූයේ ය. මහු තමා ඉදිරියෙහි වූ සුදු බොකුපු පියාන ද හැන්ද ද ඉදුල් කඩින් දෙනුත් වරක් පිසදුමුවේ, සිහසුන අරා හිදගත් කුමාරයකු මෙන් වටිනාටයේ වීදුරු ඉලත්තටුව උඩ වූ, කිරි මුවිරිය දෙස බලමිනි. මහුගේ කුඩා පුත්‍යා, කිරි කැමට හැන්ද එක

අතකින් ගෙන්, පියා බත් කා ඉවර කරන තුරු බලා හිදිනුයේ ටික වේලාවක පටන් බෙදගත් බතින් දෙනුන් කටකට වඩා නොකැමැවිය. වෙන ද මෙන් මාං පිණින් සමග සැහෙන පමණක් බත් කැම අද ඔහුට එපා වුයේ, බඩුනි මද කම නිසා නොව, කිරි කන ආශාව නිසා ය. කුඩා වුව ද ඔහු දිකිරි කැමට තම පියාට දෙවැනි නොවන බළුලකි.

කුමාර ගුප්ත ද කැවේ බත් ටිකකි. ඔහු එසේ කෙලේ බතට මාංපිණි අඩු වුණු නිසා ද නොඑසේ තම කුඩා පුතුයා මෙන් කිරි කන ආශාවෙන් මබනා ලද නිසා ද යනු කිව හැකි නොවේ. එහෙන් ඔහු හැන්ද පිසදුම් ආකාරයෙන් ද, තල්ලමැරු විධියෙන් ද, නොල කට ලෙව කැ සැටියෙන් ද, කිරි මුට්ටිය සම්පූර්ණයෙන් ම වුවත් කාදුම්මට තුපුල්වන් එකකැයි කිසිවකුට කිව හැකි නොවී ය.

"සිරිමල්, මේ කිරි ලැබුණේ කොහොන්ද ද දන්නවා ද?" සි කුමාර ගුප්ත සරදුමට මෙන් පුතුයාගෙන් ඇසී ය.

"මව්; ආව්වී එවාලා තිඳනා!"

"ආව්විලාගේ දිභාවේ ගොහින් හිටියෙන් හැම ද ම කිරි කන්න පුළුවනි; සිරිමල් යනවා ද?"

"මව්" සි කියමින් කුඩා දරුවා සිනාසිණි.

මෙ අතර කිරි මුට්ටිය ගොක්කොල පිළිවැස්සෙන් එලියට ගෙන එහි කඩවැස්ම ඉවත් කළ යසෝමා -

"දෙයියෝ සාක්කි!" සි කියමින් සිනාසෙන්ට වුවා ය.

"ඇයි, පණුවා ඉන්නව ද? එකෙක් දෙන්නෙක් හිටියට කමක් නැහැ; උන් අහක් කරලා ගන්න" සි කුමාර ගුප්ත කි ය.

"හොඳයි, කිරි කැවා!" සි කිසු තමුන් යසෝමාට ඇගේ සිනාව නම් නවතාගත නොහැකි වී ය.

කුමාර ගුප්තට තම බේරිද සිනාසෙන්නේ කුමක් නිසා දැයි යන්නම් අනුමානයෙන් මෙන් සිනාගත හැකි වුයේ "හොඳයි කිරි කැවා!" යන වචන ඇසු විට ය.

"මාත්‍ර ද?"

"ජාඩි!" යි කියමින් යසේමා යළිත් සිනාසේන්ට වුවා ය.

කුමාර ගුප්ත පුටුවෙන් තැංගේ සිනාසේමින් වුව ද මැඩගත් කේපය ද ඇතිව ය. මිහුගේ කුඩා පුත්‍යාගේ සඳ වන් සෞම්නස් මුහුණ දෙමිනාස් වැහි වලා කඩින් වැසිණ. හැත්ද මෙසය උඩ තැබු සිරිමල්ගේ හිස බලාපාරෝත්තු සූන්වුවකුගේ මෙන්, එක් පැන්තකට හැරී ඇල වි ය.

"ජේන්, මහත්තයාලට කන්න කෙසෙල් ගෙඩි ගෙනත් තියාපන්" යි කියමින් යසේමා, කිරී මුට්ටියට හිමි අසුන උදුරාගෙන, එහි මෙතෙක් වේලා වැඩ සිටි, ජාඩි මුට්ටිය ගොස් කුස්සියෙහි තැබුවා ය.

"ඇයි, කළින් දැනගන්න බැරි උණා ද?" යි කුමාර ගුප්ත, යළිත් මෙසය කරා ගිය තම හාර්යාවගෙන් අසන්නේෂයෙන් මෙන් ඇසී ය.

"ගමින් ආ කොළුවෙක් අත එවා තිවුනා; එයැ මුට්ටියන් තවත් පාරසල් දෙකකුත් ගෙනැත් දිලා ගියා; මොකුත් කිවේ තැ ගොක් කොළ පිළිවැස්සක් ඇතුළේ දමා තිවුණ නිසා මම හිතුවේ වෙන ද වගේ අම්මා කිරී මුට්ටියක් එවාලා වෙන්න ඇත කියා. කළින් බැලුවේ තැන්නේ ඒ හින්දයි" යි යසේමා, සිනාව අමාරුවෙන් මැඩගෙන කිවා ය.

ජාල් අම්බලම

අවුරුදු විස්සකින් පමණ තුළු නොගාන ලදීන් සේවල් බැඳීමෙන් කළ පාට වුණු බිත්තිවලින් උපුලාගත්, දූලි වලන් සේ කළ උජ්වලින් වැසුණු වහල ඇති අම්බලම වනාහි ගෙයක් නොව ගෙයක අවතාරයක් වැන්න. මකුල් දෙලක් කැඩීමට මසොවන ලද කොස්සකින් පහර නොලැබීම නිසා වඩාත් ගරා වැටුණු අම්බලම, දුන් පෙනෙනුයේ යාන වාහනාදිය සුලහ නොවූ, සියක් අවුරුදු අතිතය නමැති මියගියහුගේ අවතාරයක් ලෙසිනි.

ඡරාවාස වූ පාඨ ගෙය අවතාරයන්ගේ වාසස්ථානයක් ය යනු ඇතැම් ගැමියන්ගේ විශ්වාසයකි. මවුන්ගේ ඒ විශ්වාසය අදහනාත් ගොඩියාපානේ අම්බලම ගෙවලයන්ට අග්‍රවාසස්ථානයකිසි පිළිගත යුතු ය. සුව සේ වාසයට ඉඩ ඇති ඒ අම්බලම, මිනි පිටියක් අසල වූ පාඨ පෙදෙසක බැවින් ගෙවලයන්ට වඩාත් ප්‍රිය වූ වාසස්ථානයක් විය යුතු ය. රු කාලයේ මේ අම්බලමට ම්‍ය වන ඇතැම් ගැමියන්ට ද ලමඹින්ට ද 'ඉති පිසො' ගාපාව නිතැතින්ම කියවේ. අම්බලම පසු තොට විකක් දුර යන තුරුන් මුවහු ඒ ගාපාව කියති. තමන් බිය ගන්වා ලෙඩ කිරීමට, බල්ලන්ගේන් ගිවුලන්ගේන් කුකුලන්ගේන් වෙසින් රෝහි අම්බලම අසල මබ මොබ අවතාරයන් ඇවිධිනි සි ගැමියෝ විශ්වාස කරති.

අදුරු කඩින් නොහොත් ගනදුරු රෝක අහසේහි පා වන කළ වලා පටලයෙන් වැසුණු ඇට පැකිලි වැන්තැයි කිව යුතු අවතාරයන්, ඉදුල් රිකක්, මාල් කටුවක්, සොයා සොයා ඇවිධින ඒ ගමේ පාදඩ බල්ලන්ගේ වෙස් ගන්නේ කුමක් නිසාදුයි ඇසුවාන් ගම් වැසියා ගොජ වෙසි. උගත් කම නැමැති ගෘහිණිය විසින්

තර්කය නමැති පහන තොද්ල්වන ලද ගම් වැසියාගේ සිත නමැති අම්බලම අවතාර නමැති අන්ධකාර පුණ්ද්‍රයන්ට වාසස්ථානයකි.

ගම වැසියාගේ සිතන් ගරා වැළැණු අම්බලම වැනි පාඨ ගෙයකි. හිතන්නකු හරිබරි ගැහී ලැයිමෙන් පාඨ අම්බලම තිත්‍ය වාසස්ථානය කරගන්නාක් මෙන් අවතාරය ද, ඇදාභාලෝකයෙන් එම්බ්‍රය තොකරන ලද ගම්වැසියාගේ කපාල කුඩාව ද සුව පහසු කම් ඇති අම්බලමක් කරගැනීම පුදුමයක් තොවේ.

හැම ගම්වැසියාම අවතාරයන්ට බිය ගන්නෙක් තොවේ. රු කාලයේ ගැමියන්ගේ කෙසෙල් කැන්, අල බිතල හා කුකුලන් ද සෞරකම් කිරීම රක්සාව වුව ද, එය විනෝදස්වාදයක් ලැබිය හැකි සාහසික කමක් ද ලෙස සලකන ගමේ ඇතැම් ඉලන්දරිනු අවතාරයන්ට බිය තොවෙන්. මවුන් අවතාර තොඅදහන තිසා තොව, ගැමියන් ලෙස අවතාර ද තමන්ට බිය වන සත්ව විශේෂයකුදී මවුන් තුළ ගැහීමක් ඇති බැවිති. 'ඩිපු මිනිහාට යකාන් බය ය' යන ගම්වැසියන්ගේ ප්‍රස්ථාව පිරිල ද සාහසිකයන්ගේ ඒ හැඟීම තිසා පහළ වුවක් දේ හෝදී සිතම්. මෙදින රු, ගමේ ඉලන්දරින්ගෙන් තිදෙනෙක් ගොයියාපානේ අම්බලම තුළට වී අරක්කු බෝතලයක් හිස් කරන්ට වුහ. අනෙකකු ඇහැට ඇශ්‍රිල්ලෙන් අතින තුරු ඇශ්‍රිල්ල තොපෙනෙන තරම් තිත්ත කළවර ඒ රෙයෙහි මවුන් තිදෙනාට, බෝතලයෙන් කෝප්පයට වක්කරගත් අරක්කු කට සෞයා එතැනින් උගුරක් බඩවැලන් දවමින් උදර බරණීය තුළට යැවීමට එම්බ්‍රයක් වුවමනා තොවී ය.

මුහුදු වෙරළට පිටු පා පිහිටි මේ ගොයියානේ අම්බලම වම් පසින් සෞහාන් පිටියකි. එය පොදු සෞහාන් පිටියක් තොව ගමේ ඇතැම් පවුල් කීපයකට අයිති එකකි. අදුරු වලාකුල් අතරින් පෙරි එන තරු එම්බ්‍රය තිසා, අම්බලම ඉදිරියෙහි දැනට දික් වූ ගාල මාතර පාර, තාර බුදුනක බහා ගෙන විදහන ලද දෙකාන් තොදුක්ක හැකි ලනු පැදුරක් සේ පෙනිණ. අම්බලම පිටි පස වූ තිසන් සල සමුදුරෙන් තාකින හඩ, මලවුන් රු කාලයෙහි සෞහාන් ගැබී තුළම හිර වී වැනිර ගෙන එක විට නගන සුසුම් හඩ සේ, ඇතැම් තුගත් ගම්වැසියකු බිය කරවී. මහ පාරෙන් මබ ඇශ්‍රිල්ල,

ඉති වැටෙන් කොටු ව්‍යුණු වළවල, පල් ව්‍යුණු පොල් ලෙලිවලින් නගින දුගද, රේ සෞහෙනෙහි රස් වූ යකුන්, අපුත් මල කදක් ගොඩ ගැනීම නිසා නගින කුණු ගද යයි, පිටතින් පැමිණ ඒ අම්බලමේහි ලැඟුම් ගන්නා තුළත් මිනිසකු සිතනු නිසැක ය. පොල් ලෙලි කොටුවලින් පිරුණු ඇළත්, ඇළ අසල වූ වෙලත්, පොල් ගසින් සේවණ වූයේ, දච් කාලයෙහි පවා අදුරින් වැසුණු වියලි මධ වළක විලාසය පෑ ය. කඩ්බාල් ගසින් හා කිරු ගසින් හිඹි වැටි පල් ව්‍යුණු කොළ ද, පල් ව්‍යුණු පොල් ලෙලිවලින් විසිර යන කොහු බත් ද නිසා ඇලෙහි ජලය තාර මෙත් උකු ය. ඒ පල් වතුරෝහි ජ්වත් වන කාවයියේ, ලුල්ලු, කොරලි යන ආදි මත්ස්‍යයේ ද, තාර බදුනක බහා ගනු ලැබුවන් සේ කඩවෝ ය. දච් කාලයෙහි මසුන් කැමට ඇළ බඩ ඔස්සේ ඇදෙන දූටුන්ත කබර ගොයකු. ගම් පාද්ච බල්ලකු ගේ බිරුමෙන් බියව පිශිමින් ප්‍ර්‍ර්‍රේජා වලග ගසනු ස්ත්‍රීයක දුට හොත්, ඇය විලාප නගමින් දුවනු නිසැක ය.

ඇළටත් පාලමටත් දකුණෙහි වූ ලොකු කුඩා අපුත් ගෙවලින් ද එකිනෙකට ලං කොට සිටුවා පැළ කරන ලද පොල් ගසින් ද ගැවසිගත් මැටි කන්ද, මූඩුක්කු පෙළවලින් යුතු පෙදෙසක් වැන්ත්. එහි වූ ගෘහයන් අලංකාර වූව ද, විශාල වූව ද, කන්ද හැරීමෙන් කපන ලද පාරවල් පටුය; කපා සමකරන ලද ගෙබීමිහි එකිනෙකට ලංව පිහිටි ලොකු කුඩා ගෙවල්, දුක සේ භුස්ම ඉහළ පහළ යවමින් සිර ගෙවල ජ්වත්වන්නාවුත්ගේ විලාසය ඇර පැයි.

විසිනුරු කැටයමින් සරසන ලද කුඩානු හා වචීම්බු ලැඳි ද, රන් මාලයක පෙනි වැනි සියුම් කැටයම් සහිත තෙත්ති ලැලිවලින් අලංකාර කරන ලද වැහි කුඩාවෙන් සරණ ව්‍යුණු කවුථ ද ඇති ඒ ගෙවල්, නිරෝග සම්පතට උපකාර වන සියලු වූවමනාවන් තොසලකා තනන ලද බැවින්, විසිනුරු කැටයමින් සැරසිලි කොට තනන ලද මංගල කේක් ගෙඩ්වලට සම කිරීම අතිශයාක්තියක් තොවේ. අසංස්කෘතයන්ගේ සිත් ගන්නා කැටයමින් විසිනුරු වූව ද මේ ගෙවල වාසය කරන්නේ, කේක්ගෙඩි ඇතුළේ හිර ව්‍යුණු කේක් කැලි මෙන්, අමාරුවෙන් භුස්ම ගනීමින් ජ්වත් වන්නේ ය. මේ ගෙවල හිමියේ, මුදල් සැපයුමෙහි සුරයන් වූව ද මිට්සා

විශ්වාසයන්හි එල්බගත් ගම්බද වඩුවන්ගේත්, ගෙවල් පාද බෙදන්නවුන්ගේත්, දෙධායන්ගේත් දසයෝ ය. නිරෝග කමට අහිත වුව ද දෙධායන්ගේ මතානුකූල ව තනවන ලද මේ ගෙවලින් සමහරක්, ගෙවලයන් විසින් අරක් ගන්නා ලදායි කළකදී හැරදමන්ට සිදු වේ. මෙසේ හැරදමන ලද අලංකාර විශාල ගෙයක් අම්බලමට දකුණින් මහ පාරටත් රේල් පාරටත් අතරතුර තැනක දී දක්ක හැකි ය. රුපියල් තිස් දහසක් පමණ වියදුම් කොට තනවන ලද ඒ ගෙය, දත් රුපියල් තුන් දහසකට පවා විකුණාගත නොහැකිව ගෙහිමියා දුක් වෙයි. මේ ගෙය ගෙවලයන් අරක් ගත් තැනක් ය යන කඩාව වඩාත් පැතිරවීමට අද අම්බලම තුළට වී අරක්කු බෝතලය හිස් කරන ඉලන්දරින් තිදෙනා ද උදව් කළවුන් බව දන්නේ ඉතා රික දෙනෙක් වෙති.

"මොල හොද්ද, මය රික ඔක්කොම බීලා ඉටර කරපන්" යි කියමින් සයිමන් කාරා මිදුලට කෙල ගසා, සුරුවුව උරන්ට වුයේ ය. අදුරේ හිදුගෙන මොහු උරන සුරුවුවෙන් නික්මෙන එෂිය ඇත ගමන් ගත් ගම්වැසියකු හෝ ලම්යකු හෝ දුට හොත්, එය ගෙවලයකුගේ ඇසෙකින් නික්මෙන් ප්‍රලිගුවක් සේ සලකනු ඇත.

"මටත් සුරුවුවක් දීපන්" යි කියමින් බෝතලයේ ඉතුරුව තුවුණ අරක්කු රික බිඩු මොල හොද්ද, අම්බලමේ පිල් කඩ උඩ වාඩිගත්තේ ය. 'මොල හොද්ද' නමින් හැඳින්වෙන මහුගේ නම ජේමිස් ය. මහු වරක් ගෙයක් බිඳ ගෙට ඇතුළ වීමට හිස දුම් විට, ගේ තුළ අවදිව රික සිටි ගෙහිමියා විසින් දෙන ලද උදාළු පහරකින් මහුගේ හිස පොඩි වී ය. මහු 'මොල හොද්ද' යන නම ලැබුයේ එතැන් පටන් ය.

"ඉදා" යි කියමින් සයිමන් තමා උරමින් සිටි සුරුවු කොටය මොල හොද්දට දුන්නේ ය.

"විරමන් මිපිසරගේ මිදුලේ ගහේ කෙසෙල් තැන නොදාවම පැහිලා. අද කඩා නොගත්තොත් ඒ මිනිස්සු ඉදවත්න කඩාවී."

"තාම ර උණා මදියි" යි සයිමන් පිළිතුරු දුන්නේ ය.

"මේ අම්බලම ලග අවතාර ඉන්නවයි කියනව - මට නම් කවදුවන් හමිඳ වෙලා නැහැ."

"'බේපු මිනිහට යකත් බය ය' කියන කතාව උඩ අහල නැද්ද? කරෝ ගුරුන්නාන්සේට මෙතනදී අවතාරයක් හමිඳ වෙල තාම මාසයක් උණේ නැහැ. ඒ මිනිහ මන්තරකාරයා නිසා බේරුණා."

"අලි බොරු."

"බොරු ? උඩ අහල නැහැ එහෙනම් ඒ විත්තිය. කරෝ ගුරුන්නාන්සේ තොවිලෙකට ගොහින් ර දෙකට විතර ගෙදර යද්දී හරකෙක් විතර බල්ලෙක් මේ අම්බලම ඉස්සරහදී දැක්ක. උඩ ඒ මිනිහට යන්න දෙන්නේ නැහැ; යන යන අතට ගොහින් හරස් කපනව; එතකොටුයි අවතාරයක් බව තේරුණේ. ඒ මිනිහා අතේ තිලන පොල්ලට මතුරල දැන බදල දුන්නා පාරක්! කැස් ගානවා ඇහුණා; එවිවරයි; පස්සෙන් ද උදේ ඇවේල්ලා බැලින් නම් කඩ පාට කැපු බල්ලෙකුගේ මළකුණ පාර අයිනේ තිලනා"

"කරෝ ගුරුන්නාන්සේ පාර හිය බල්ලෙකුට බය වෙල ගහල උඩ මරන්න ඇති!" යි තරක කරමින් සයිමන් තවන් පූරුවුවක් පත්තු කරගෙන උරන්ට වි ය.

"නැ මිනිහෝ! ඒ මිනිහා පොල්ලට මතුරල ගැහු නිසා තමයි අවතාරට වැදුණේ. නැති නම් අවතාරට ගැහුවට වදින්නේ නැ; නිකම් ගැහුව නම් අවතාරේ අන්තර්දන වෙනව. කරෝ ගුරුන්නාන්සේ බැලු කුණ ගෙනිහිල්ල වේලල තිලව පිල්ලිවලට ගන්න. බැලු කුණේ බඩවැල් තිබුණෙන් නැහැ. බැලු කුණ කුණු උණෙන් නැහැ. නිකම් ම වේලුණා. අවතාරයක් බව ඒකෙන් තේරෙන්නේ නැද්ද ?"

"මේ ගමෙම ඉන්න කන්න නැති කැපු බල්ලන්ට බඩවැල් කොයින් ද?" යි, මෙතෙක් වෙලා නිසොල්මන් ව සිටි ලැයිරිස් ප්‍රශ්න කොට අනතුරුව සිනාසුණේ ය. "අැගේ මස් කලදක් නැති බල්ලන්ගේ කුණුවෙන්න මොනවාද ?"

"අන්න හරි!" යි කියමින් සයිමන් ද ලැයිරිස්ගේ තරකය අනුමත කෙමෙ ය.

"මම කියන්නම් කරෝ ගුරුත්තාත්සේ ඉලත්දරි කාලේ කර වයිස්සියා ගුරුතමක් උඩිලා අහල නෑ තේදී?" සි ලැයිරිස් කි ය.

අම්බලම අසල ගසක බකමුහුණකු, මිනි වළකින් තගින හඩක් වැනි 'හ්ම-හ්ම-හ්ම-' සි තැයැ හඩ, ලැයිරිස්ගේ කරාවට අගුල් පත් තැබීමක් වි ය. පොල් ගස්වල ද දෙල් ගස්වල ද අතුපතර සොලවමින් හැමු සූලං අම්බලමේ උන් උඩු කය තොවැසුවන්ගේ ඇග හිරිගන්වන තරම් සිසිල් ය. වැහි වලා පටලයෙන් වැසුණු ගුවන් තලයෙහි වූ තාරකාවලිය, මඩ පාට කඩකින් වැසුණු පහත් වැටක් සේ දුබල වූ රස් විහිදමින් බැබලිනු. පිටි පසින් වූ මුහුදු දුවැන්ත මයින හමක් සේ 'හෝස්-හෝස්' සි තගන හඩ අසන අම්බලමෙහි සිටියවුන්ගේ කනට මිදුලේ තණ පදුරක තණ ගිරවකු 'ත්‍රි-ක්ති-ක්ති' සි තගන හඩ මියුරු වූ ගිත නාදයක් වැන්න. පිළිහුවුවකු තමා හොටින් ගත් කුරුමිණියකු දෙල් ගසහි අත්තෙහි ගසන විට තගින 'වක්-වක්' හඩ වැනි හඩක් අම්බලම ඉදිරියෙන් නික්මිණි. 'ඒ පර වුණු පොල් මල් ගිලිහි දෙල් කෙළවල වැටෙන හඩ ය' සි ලැයිරිස් කිවේ ය. අම්බලමට දකුණු පසින් මැටි කන්ද උඩ පිහිටි ඇතැම් ගෙවල දැඳ්වෙන පහත් එළිය ගනදුරෙහි සරන කනමැදිරියන් මෙන් අම්බලමේ සිටියවුන්ට පෙනිනු. පාරේ යන එන එකකුට බුරන බල්ලකුගේ හඩ ද, ඇතැම් විට ගෘහිණියක වැඩකාරයකුට බැණවදින හඩ ද ඇසීමෙන්, සමහර ගෘහිණියන් තවම පහත් ගිනි නිවා නිදන්ට තොගිය බව අම්බලමේ සිටියවුන්ට දැනගත හැකි වි ය.

"ඡ-ජෝ" සි හඩ නැගීමෙන්, බකමුණාගේ ඇංඩීම අරුවී වූ ලැයිරිස් උඩ නිශ්චලිද කරන්ට වැයම් කොට අනතුරුව මෙසේ කි ය.

"කරෝ ගුරුත්තාත්සේ ඉලත්දරි කාලේ ලමිස්සියන් එක්ක කතා කරන්න, හිනා වෙන්න, උන්ට කවට කම් කරන්න හරි හපනා! ලමිස්සියෙන් දැක්කොත් ඒ මිනිහ තොදට බලනව. 'කමරෝග ඇස් දෙක හරියට උකුස්සෙකුගේ ඇස් දෙක විගයි; කෙල්ලෙක් බිංගේක හිටියන් ඒ මිනිහගේ ඇස් දෙකෙන් බේරගන්න බැහැ' සි සමහර

ගැනු ඒ කාලේ කියනව මම අහල තියෙනව. ගැනු එහෙම කිලවත් ඒ කාලේ ඒ මිනිහ නරක මිනිහෙක් තෙවී. ලුමිස්සියෙක් දිහාව බලා හිනහ වෙල කවට කමක් කරන එක තමයි ඒ මිනිහ ඉලන්දරි කාලේ කර නරක වැඩි. කවද්වත් ගැනු ලමයෙකුට හිරිහැරයක් වත් තක්කඩි කමක් වත් කරේ නෑ. දෙවත් ආරච්චිගෙ වැඩිමහල් දි දන්නව නේද? මවි- එයා දූන් තැපැල් මහත්තයකුට කසාද බැඳුලා දරුවන් ඉන්න නොනා කෙනෙක්. ඒකට මොකාද ඒ කාලේ අපට කියල වැඩ කරවාගෙන තියෙනව; නමුත් කරෝ ගුරුන්නාන්සේ ඉලන්දරි කාලේ පාරෙදි හමිබ වෙල හිනහ වෙල ඒ ලුමිස්සිට කවට කමක් කරල තියෙනව. මොන එකක්ද, මේ දරුව, හැඳින්නක් වගේ තරහ වෙල රවල බැණුල අන්තිමේ ද අන් තිලුණ කුබෙන් ගහපි කරෝ ගුරුන්නාන්සට; කොල්ලො ඒක දැකළ කොක් හඩ දල හිනා උණා. උපන් කාලේ ඒ මිනිහට එව්වර ලැප්පාවක් උණේ නැහැ. ඒ මිනිහත් මික හිතේ තියාගෙන ආරච්චි මහත්තයලදී ගෙදර කුස්සියේ වැඩ කරන ගැනී යාප කරගත්තා. ඒ ගැනී හමිබ උණා ම,

‘අයි තිසෙල් භාම් උණා හැම දම කිලුවු අදින්නේ? බොට හරියට අදින්න වස්තරයක් වත් අරන් දෙන්නේ නැද්ද?’ ඇහුවා.

‘අන් දුපේපත් උණාම මොනව කරනවද? මිනිහ මැරිල දූන් හත් අවුරුද්දක් වෙනව. ලොකු පුතා කොහො ගියා ද දන්නේ නැහැ. දී ආයා වැඩිකට ය කියල ගියා තාම ආරච්චියක්වත් නැහැ. ඉතින් මම මොනව කරනවද වැඩ නොකර?’ ඒ ගැනී කිවිව.

‘එක නොවෙන්නං අපට වෙල තියෙන්නේ; ඉදා මේ සත පනහ අර ගෙන හැටිවයක් වත් මස්වගනිං’ කියල කරෝ ගුරුන්නාන්සේ ඒ ගැනීට සත පනහක් දුන්නා. මහොම දෙනුන් විටක් උපකාර කරල කිලව ඒ ගැනීට, ආරච්චි මහත්තයගෙ ලොකු දුගේ ඉසකෙයි ගස් දෙකක් ගෙනැත් දෙන්න කියා.

‘අන් පුතේ මට තම් එක කියන්න එපා’ සි ඒ ගැනී කිලව. කරෝ ගුරුන්නාන්සේත් අලි වාපු කාරයා. කොහොම හරි ඒ ගැනී රවවාගත්තා.

‘අන් පුතේ මේක වැරදි වැඩිකට ගන්න එපා’ සි කියමින්.

ඒ ගැනි කඩදසියක දවටපු දෙයක් ගෙනැත් දුන්නා. කරෝ ගුරුන්නාන්සේ ඒක දිග ඇරල බලන්නෙන් නැතුව අල්මාරියෙ දල තියාල සුමානෙකට පස්සේ, වළ ලා හත් දච්සක් නොහිය මිනි වලක් හාරල පිදේන්නක් හඳු කඩදසියෙ දවටපු ඒ ඉසකෙයිය රික ඒක තියාල ජීවන් කරා; මහ නපුරු වසිස්සියා ගුරුකමක් ඒ මිනිහ කෙරේ."

අම්බලම දෙසට එන කඩ පාට ලොකු පොදියක් දුටු ලැයිරිස් කඩාව නැවැත්වූයේ ය. ලං වත්ම ඒ අදුරු පොදිය ලනු පොටවලින් වෙලා බදින ලද වැරහැලි ගොඩක් සේ ලැයිරිස්ට පෙනිණ. අනාතුරුව පොදිය මුදුනෙහි මහා කණ්ඩ ජාතකයෙහි බල්ලාගේ හිස වැනි හිසක් ද පෙනිණ. කෙසෙල් පිති අතරින් එලියට ඇදී බිමට නැමුණු කෙසෙල් කැන වැනි දෙයක් ඒ පොදිය මැදින් එලියට ඇදුණු අත්ගොඩය කෙළවර එල්ලෙනු, අදුර අතරින් යන්තම් දුටු ලැයිරිස් තුළ බිය සැක ඇති වි ය.

'ම-මේ-ම-මේම-ම' යි හඩක් ද පොදිය කෙරෙන් නිතුත් වෙයි.

"යකෝ! මේ කවුද?" යි කියමින්, බිය ගත් ලැයිරිස් එල් කඩ උඩ නැගී සිටියේ ය. මවුන් අතරෙහි නිරහිත මනුෂ්‍යයෙකු මෙන් ප්‍රකට සයිමන් වහාම එලියට පැන ගිනි කුරක් ගසා එය තමාගේ හිසට එල්ල කොට ඇල්ල නමුත්, මුහුදින් හමන සුළග නිසා ක්ෂණයකින් නිවිණ. එහෙන් ගනදුරු රෙයෙහි ඇවේදීමෙන් ලත් පුරුද්ද ඇති සයිමන්, ගනදුර මැදින්, අම්බලම කරා එන අදුරු පොදිය තැදින ගත්තේ ය.

"දෙසියේ සාක්කී! දුංකළ පිස්සා නෙවැ!"

දුම්කොළ පිස්සා අම්බලමට ඇතුළු ව කෙසෙල් කැන පැත්තක තබා, එල් කඩ උඩ වාඩි වූයේ ය. වාඩි වි මහු ගිනි කුරක් ගසා ඉටි පන්දමක් පන්තු කොට පාන් ගෙඩියක් මධ්‍යාක්ෂවෙන් ගෙන උම්බලකඩත් රතු ලුනුත් සමග කන්ට වූයේ ය. මහු එහි උන් අනෙක් තිදෙනා දෙස බැලුවේ පාන් ගෙඩියෙන් බාගයක් කා කුස ගිනි නිවා ගත් පසු ය.

"බොලා තුන් දෙනා අද කාගේ ඉඩමක් පාඨ කරන්න ද කතා කරන්නේ" සි මහු ඇනෙක් තිදෙනාගෙන් ප්‍රශ්න කෙලේ ය.

"යකෝ! මික අද අපි කපාගන්න හිටිය කෙසෙල් කැන තෙවැ; ඔය විරමන් ම්‍යිසරගේ ගෙදර මිදුලේ ගහේ කැන තෙවද?" සි විවාරණීන් සයිමන් සුරුවුව කොටය පත්තු කිරීමට ගිනි කුරක් ගැසුවේ ය.

දුම්කොල පිස්සාගේ, වල් කොටන ලද හේනක් වැනි මුහුණේහි දෙඅසට යටින් වූ හම රුහු වැටිණ. ගොබාං තරම ලොකු නාසා පුවු දෙක ද, දෙනාසා පුවු අසල වූ මස් පිඛු ද තවත් පිපිණ; කට දෙකෙලවර දෙකන් දක්වා ප්‍රසාරණය වී ය. පොල් ඉරි දෙකක් වැනි මහුගේ දත් දෙතිසම අනාවරණය වී ය. දුම්කොල පිස්සාගේ ඒ සිනාව, සයිමන්, සුරුවුව කොටය පත්තු කරගැනීමට ගැසු ගිනි කුරු එළිය නිසා ලැයිරිස්ට පෙනිණ.

"ර උණා ලැයිරිස්; ඉක්මනට උණී කතාව ඉවර කරපන්" සි සයිමන් කි ය.

"ଆරච්චි මහත්තයගේ දුගේ ඉසකෙයියා ගස් දෙක හත් ද්‍රව්‍යක් ජ්වල කරලා" සි කියමින් ලැයිරිස් යළින් කරාව ආරම්භ කෙලේ ය. "ගෙදර ගෙනැත් ර කොට්ටේ යට තියාගෙන දෙර වහාගෙන ඇඟේ හාංසි වෙලා උන්නා කරෝ ගුරුන්නාන්සේ. රාජ්‍යාමිගේ දු බිං ගෙවල් හතකට පල්ලේ හිටියන් ඔය ජ්වමට නැවින් බැහැ. පාලාස් පැ, ජාමෙට කාමරේ දෙරේ මොකක් දේ හැපෙනවා කරෝ ගුරුන්නාන්සේට ඇහුණා.

'අහා! මගේ ගුරු කමට නැවින් බැරි බව මම දන්නවා. මට එද බැණුල කුබෙන් ගහළ කර නවනිග්ගරහවට අද සමාව ඉල්ල වන්නම්' කියමින් කරෝ ගුරුන්නාන්සේ දෙර ඇරියා. දෙයියන්නේ වැඩක් තමයි! ආරච්චි මහත්තයාගේ ගෙදර පාපිස්ස, කරෝ ගුරුන්නාන්සේගේ පා මුල ඇදගෙන වැටිවිට! මේ මොන උලවිවක් දුයි තේරුම් ගන්න බැරුව ඒ මිනිහ ඇද ලගට ගොහින් කොට්ටේ යට තිලුණ කඩුයි තේරුම් ගැනීම බැලුවා බැලුවා. මොන එකක් ද? කඩුයියේ දවටල තිලුණා ආරච්චි මහත්තයාගේ ගෙදර පාපිස්ස පොල් කෙදි තුන ගතරක්!"

"කරෝ ගුරුන්නාන්සේගේ මය ඒවමට අරක්කු බෝතලයක් බිලා මිනි වළ හැරුවේ මං තමා" සි දුමිකොල පිස්සා කි ය.
"දුංකළ ඉවරයි, මට දුංකළ විකක් දීපල්ලා."

සයින් තමාගේ කනටත් හිසටත් අතර තබාගෙන තිබුණු සුරුවුව ගෙන දුමිකොල පිස්සාට දුන්නේ ය. ඔහු නූල කඩා දමා සුරුවුව කටේ ඔබාගෙන හරකකු තණ කොල සපන්නාක් මෙන් සැපුවේ ය.

"ල් මිනිහට දච්සකට දුංකළ දෙකක් තිලුණත් මදී" සි අම්බලමෙන් නික්ම ගමන් කළ සයින් කි ය. "මය මිනිහ නොරකමට පටන් ගන්නේ දුංකළ ගන්න සල්ලි තැනුව තමයි. අද කෙහෙල් කැන කපාල තියෙන්නේ හෙට විකුණුල දුංකළ ගන්න."

ගමේ ධනවතා

ගම්බද මනුෂයෝ, මිනිසුන්ට විකට නම් පටබැදීමට ඉතා දක්ෂයෝ ය. මවුන් කිසිවකුට සරදම් කරනු පිණිස හෝ ගෞරව කරනු පිණිස හෝ පටබදින තම්, හැම විටම මවුන් අදහස් කරන කාරියට ගැලපෙන්නකි. විකට විතුයක් අදින කළාකාරයා තමා විසින් සරදමට පාතු කරනු ලබන්නා කාටන් පොදුවේ හඳුන්වනු පිණිස මහුගේ මූහුණෙනි ඇති ඇතැම් ලකුණක් සොයාගෙන එය මහත් කොට තමාගේ ඒ විකට විතුයට ආරුඩි කරයි. ඒ විකට විතුයෙහි මේ සලකුණෙන්ම අනායයෝ 'මේ අසවලා' සි සැණෙකින් හඳුනා ගනිති.

ඇතැම් ගම් වැසියෝ ද විකට විතුකාරයන්ගේ ප්‍රතිඵානය උත්පත්තියෙන් ලත් තුරුහුවුවියෝ ය. එහෙයිනි, මවුන් පට බදින විකට නාමය, එයින් සරදමට පාතු කරනු ලබන තැනැත්තාගේ විකට ලක්ෂණ හකුලා දක්වන්නේ. 'ලක්ස මුදලාලි' හෙවත් ඇතැමුන් කියන පරිදි 'ලස්ස මුදලාලි' යන නාමය ද ගම් වැසියන් විසින් එක්තරා ගැමියකුට පටබදින ලද එබදු විකට විරැදුවලියකි. ඒ ගැමියා මේ විකට විරැදුවලිය ලැබුයේ කෙසේදුයි වීමසන කළ සමහර ගම් වැසියන් උත්පත්තියෙන් ලත් විකට කවිත්වය ඇත්තන් බව වැටහෙයි.

කපු පුළුන් වැනි සුදු උඩු රවුලක් ඇති ජ්‍රවාතිස් අඡපු වයසින් නම් මහල්ලෙක් තොවේ. සද්ධර්ම රත්නාවලි කර්තාන් කියන පරිදි, මහු කරුජ්පු ලිමෙන් කලක් උඩු රවුල කළු කරගත්තකු වග, කළු සායම ටිකින් වික මැකි යාමෙන් රන් පාටට හැරුණු අක් ද තනි සුදු පාට මුල් ද ඇති මහුගේ රවුල් ගස් තවම කියයි. රවුල මුල සුදු වුයේ ටික දවසකට පෙර සිට මහු 'කරුජ්පු ලිම' තැවැත්වූ

බැවිනි. රට අගුරු කඩකින් කොටන ලද මූහුණක ඇලුවුණ, කපු පුළුන් කැටියක් සේ, දැන් මහුගේ රවුල වඩාත් පුදු පාරින් බෙලයි.

ජ්‍යුවානිස් අප්පු උකස් බඩු ගන්නෙකි. ගම්වල උකස් පොලී කාරයන් උකස් බඩු ගැනීමට පටන්ගන්නේ රුපියල් තුන හතරක හෝ පහක හයක හෝ අරමුදලකිනි. සතයක් වියදම් කිරීම නම් ඉරනම් ඇටයක් උගුලවා දීම මෙන් මවුන්ට අමාරු කාරියෙකි. එවැනි උකස්කාරයන්ගේ රුපියල් තුන හතර, අවුරුදු හතකින් හෝ අටකින් හෝ රුපියල් පනහ හැට දක්වා වැඩි විම පුදුමයක් නොවේ. මොවුනු පොලී ගැනීමෙන් නම් අවකනුන් පරාජය කරති.

මසකට රුපියලකට සත දෙළඟක් ගැනීම අසාධාරණයයි මවුනු කිසිවිටක නොසිතති; අනිකකු අසාධාරණයයි කිවද නො අදහති. මීට අවුරුදු දහස් ගණනකට පෙර සමහර සිංහලයන් පොලී ගැනීමෙහි රුපියන් වූ සැරී ඇතැම් විට සේල් ලිපියක් ද කියයි. සියේට පනහේ පොලියට බිත්තර වී දැන්නකු, ඒ පොලියෙන්ලැබුණු ආදයම පර ලොට ගැලවීම සඳහා වියදම් කළ බව ඇතැම් පැරණි ශිලා ලිපියක සඳහන් වේයි.

ජ්‍යුවානිස් අප්පු ද උකස් බඩු ගැනීමෙන් දනවත් වූවෙකි. මහුගේ දනවත් කම් අරබයා ගැමියන්ගේ මතහේද අපමණ ය.

'ජ්‍යුවානිස් ආනාදී පොහොසතා' සි ඇතැම් ගම්බද ස්ත්‍රීයක කි විට, පතපොත කියවන තරුණ මහදානමුත්තකු කියන්නේ මෙයේ ය.

"මොන බොරු ද? ජ්‍යුවානිස්ගේ මුළු පොහොසත්තම රුපියල් පනහයි, නැති නම් හැටයි!"

ජ්‍යුවානිස්ගේ ගෙයි කුවුල්වක් තැකි කළුවර කාමරයේ කළුවර මෙන් කජ කොස් ලි අල්මාරියේ දෙනුත් දහක මුදල් නොවිටු සහ කජ පාට වූ රුපියලේ කාසි ඇතැයි සමහරු කියති. ජ්‍යුවානිස්, තමාගේ දුව, යමක්-කමක් ඇති තරුණයකුට සරණ කර දෙනු පිළිස, තමා ලෞ රුපියල් දෙනුත් දහක මුදල් ඇතැයි යන අනුමානය, තුට උපතුමයෙන් ඇතැම් ගම් වැසියන් තුළ තහවුරු කරන ලද සි අනුමානයේ තර්ක කෙරෙති. මහුගේ අල්මාරියෙහි කොනෙක් මුදල් ඇද්දයි ප්‍රත්‍යක්ෂයෙන් දැන ගැනීමට වැයම් කළ

ගෙවල් උමං කතින්නන් සූන් වූ බලාපොරොත්තුවෙන් ආපසු ගියේ රෙයෙහි, ජ්‍රවානිස් අවදී යෙන් නොසිටින වේලාවක් මවුත්ට සොයාගත නොහැකි වූ බැවිති. මවුන් ගෙය බේදින්ට තැන් කළ හැම විටම ජ්‍රවානිස් අප්පු ද තමා අවදියෙන් සිටින බව කුරීමෙන්, උගුර පැදිමෙන් හෝ අවියක් බිම දුමීමෙන් හෝ සොරුන්ට දැන්වුයේ ය. ඇතැම් තරුණයන් මහුගේ අල්මාරියේ ඇති මුදල් කොපමණදු සිදුනැත්මට නොහෙක් උපකුම යෙදු නමුත් ඒ සියල්ල නිෂ්ප්‍ර විය.

මේ වර රුපියල් පනහේ තෝටුව කොළයක් මාරු කරගැනීමට මහු වෙත පැමිණියේ, උඩ රට වෙළඳාම් කරන කදිම තරුණයෙහි. කපටි ජ්‍රවානිස් පමණක් නොව, මහුට වඩා ලොකු මිනිහෙක් වුව ද ඒ තරුණයාට 'බැනා' සි කීමට ඉතා කුමති වෙයි.

ජ්‍රවානිස් රුපියල් පනහේ තෝටුව කොළය අතට ගෙන බලා, තම දුවට කතා කොට යතුරු කැරුල්ල ඇය අතට දී 'අල්මාරිය ඇරලා තෝටුව මිටියක් අරන් වරෙන්' සි.කී ය. කිසි කළක තමා අතට නොදෙන යතුර අද තම පියා විසින් දෙන ලද්දේ තමාට කැපෙන මතමාලයකු ඇවිත් සිටි නිසායයි සිනා ඇ සන්තෝෂ වූවා ය. ඇ වහා කාමරයට ගොස් අල්මාරිය ඇරලා, තෝටුව මිටියක් ගෙනැවිත් පියාට දුන්නා ය. ජ්‍රවානිස් එය අතට ගෙන බලා කට කොතට සිනාවක් නගා,

"මෙක නොවේයි දරුවා - නොම්මර හතරේ මිටිය අරගෙන වරෙන්" සි කී ය. අනාගත බැනාගේ සිත ඇදගන්ට සිතු ජ්‍රවානිස්; අන් කිසිවක් කළුපනා නොකෙලේ ය.

"ඇයි ත්‍යාන්තේ! එවාගේ තියෙන්තේ පත්තර කපාපුවා නොවේ ද? " සි ගත් කටටම දු අසුවා ය.

"මව පත්තර කපාපුවයි ද්වටපු තෝටුව මිටි තමා" සි තෙපලීමෙන් ජ්‍රවානිස් තම දුව කළ වරද සැයවීමට තැන් කෙලේ ය. මහු වහා නැඟී කඩවර කාමරයට ගියේ ය. මහු අදහස් කෙලේ තරුණයාට පෙනෙන සේ තෝටුව මිටි දෙකක්. තුනක් දුව ලබා ගෙන්වා, ඒ සියල්ලම තමා අදහස් කළ තෝටුව මිටි නොවේ ය සි කියමින් ආ පසු යවා තමාම කාමරයට ගොස් රුපියල් පනහේ

නොවීවුව මාරුකර දීමට ය.

මහු අල්මාරිය ඇර රුපියල් පහේ දහයේ නොවීවු කොළ තරමට කපන ලද කඩිසි කොළ මිටි උනා, ඒ මිටි දෙපැත්තේ තබා බදින ලද නොවීවු කොළ එකතු කිරීමෙන් යන්තම් රුපියල් හතළිහක නොවීවු කොළ සෞයාගත්තේ ය. රුපියල් පනහේ නොවීවුව මාරු කිරීමට තවත් රුපියල් දහයක් වුවමනා ය. මහු ඒ රුපියල් දහය සපයාගත්තේ, තැනින් තැන සගවා තබන ලද නොවීවු කොළ එකතු කිරීමෙනි.

රුපියල් පනහේ නොවීවුව මාරු කළ දට පසු ද ජ්‍රවානිස් ගෙදර තැනි විට, මහුගේ දුව වන එමලිනාට ලියමනක් ලැබේණ. අත් අකුරින්ම එය කවරකුගෙන් දැයි දැනගත් ඇ සන්නොෂයෙන් ඒ ලියුම කඩා බැලුවා ය.

“එමලිනා වෙතටයි.

මා තාත්තාට හොරේන් නුඩි ලියුම එවුවේ නුඩි කසාද බදින්ට අදහස් කරගෙනයි. මා රීයේ රුපියල් පනහේ නොවීවු කොළය මාරු කරන්ට ගෙනාවේ, නුඩි බැලීමට උපකුමයක් වශයෙනි. එද කටින පින්තම් පලේ දි දැක්කාට පසු නුඩි දකින්ට නොලැබුණු බැවිනි, නුඩි බැලීමට සිතුවේ. නුඩි තාත්තා මහ බොරු කාරයකු වග දැනගන්ට ලැබීමෙන් මම කළකිරුණා. අපේ අම්මාට මා නුඩි තාත්තාගේ නොවීවු මිටිවල කතාව කිවාම ‘ලක්ස මුදලාලි’ ය කියමින් සිතා සෙන්ට උණා! අම්මාගේ කැමැත්ත ගන්න දැන් වචාත් අමාරුයි.

රන්ටි සිල්වා”

ජ්‍රවානිස් ‘ලක්ස මුදලාලි’ නමින් ප්‍රකට වූයේ මෙතැන් සිට ය.

කබල් පොත් ගැරීම

මගදී පොත් වෙළෙන්දකු හමු වුව හොත්, මහුගේ පොත් මිටිය බිම තැබිවීම මගේ සිරිතකි. මා කොළඹ පරණ පොත් විකුණන තැන්වලට ගොස් දුවිලි පිරිණු පොත් අව්‍යස්සන්තේ මැණික් ගරන්නකු ලෙසිනි. මැණික් ගරන්නා ගරන තාක් 'වටනා මැණික් ලැබේ දේ හෝ' යි යන සිතිවිලි මිරිගුවෙන් සන්නේෂ වෙයි. පරණ පොත් සාප්පුවෙවි කබල් පොත් අව්‍යස්සන විට මගේ සිතට ද එවැනි සිතිවිලි මිරිගුවක් නැගෙයි.

වරක් කබල් පොත් ගොඩක් ඇවිස්සු මට, සියක් අව්‍යරැද්දකට පෙර මුද්‍රිත සංස්කෘත ගුන්ථයක ඉංග්‍රීසි පරිවර්තනයක් සම්භ වී ය. එය කේල්බිරුක් නමැති සංස්කෘතයූයා විසින්, දුරබාධ හින්දු ධර්ම ගාස්තු ගුන්ථ කිපයක සාරය හකුලාගෙන ඉංගිරිසියට තැගී මෙන් සම්පාදනය කරන ලද ගුන්ථ රත්නයකි.

"මෙම කබල් පොත කිය ද?" යි මම පොත් වෙළෙන්දගෙන් විවාලෙමි.

"මෙක බොහෝම වටිනා පොතක් මහත්මයා!"

හැන්ද එලවුවෙහි රස තොදන්නා සේ කබල් පොත් වෙළෙන්ද ද, තමා ලග ඇති පොත්වල අගය තොදනියි. මහු යට කියවුණ වදන් කියේ, පොතෙහි අගය මගෙන් දුනගන්නා පිණිස ය.

"කුමන වටනා පොතක් ද මෙක? මම තමුස්සේගේ මේ කුණු ගොඩ ඇවිස්සු තිසා මෙක වත් නිකමට අරගෙන යන්න මිනෑ ය හිතුවා!"

ප්‍රස්තක නාමාවලිය බලා පුරුදු මා, ඒ පොත රුපියල් හතලිස් අටක් පමණ වටිනා බව දැන සිටිය ද, යට කියවුණ ලෙස

තක්කඩ් බස් පැවසීම වරදකැයි එවේලාවේ මට නොවැටහිණ.

"මහත්මයාට ඔහු නම් පොතට රුපියල් දහයක් දෙන්න" සි කබල් පොත් වෙළෙන්ද කි ය. මහු එසේ කිවේ පොත නිසැකවම මට විකුණාගත හැකියයි දුටු බැවිනි.

"රුපියල් තුනක් දෙන්නම්."

"අනේ බැහැ; මම මේ පොතට රුපියල් පහක් දිලා තියෙනවා. උච්චතා නම් මටත් මොකුත් ලාඛයක් දිල ගන්න."

"මෙන්න රුපියල් පහක්" සි කියමින් මම රුපියල් පහේ කොළයක් මහු අත තැබීමි.

"මහත්තයාට නිසා දෙනවා, තැති නම් දෙන්නේ නැහැ" සි කියමින් මහු රුපියල් පහ, තර කොට ගත්තේ ය. රුපියල් පහ තර කොට ගෙන අනතුරුව මහු මෙසේ කිවේ ය.

"ඉතින් මටත් කියක් හරි දෙන්න. මම රුපියල් පහක් ඔය පොතට ගෙවා තියෙනවා. සුළු ලාඛයක් වත් නැතුව වෙළඳම් කරන්න පුළුවන් ද?"

"බැහැ, බැහැ; මයිට වඩා ගෙවන්න බැහැ මම පොතේ වටිනාකමට වඩා ගෙවිවා; පොත් සාප්පුවට ආ නිසා මොකක් හරි ගෙනි යන්න ඔහු."

"මහත්තයාලා මහොම ලෝබකම් කරනවා නම් අපි මේ වෙළඳාම කරන්නේ කොහොම ද? තව රුපියලක් වත් දෙන්න" සි කියමින් පොත් වෙළෙන්ද අත්ල පැවේ ය.

මම සාක්කවෙන් සත පහන් කාසියක් ගෙන මහුගේ අත්ලකි තැබුවෙමි. මහු පොතේ වටිනාකම දැනගත හොත් රුපියල් පහ මට ආ පසු දෙනිය මා තුළ මේඛ සිතිවිල්ලක් හටගත් බැවිනි, තවත් සත පහනක් මහුව දුන්නේ.

දෙවන වර මා පොත පෙරලා බලා 'ඒපා ය' කියති සි කබල් පොත් වෙළෙන්ද තුළ සැක ඇති වූ බව මට පසුව දැනගන්ව ලැබීණ. මහු වහාම පොත ගෙන කඩදසියක ද්වවා මා අත තබා අනෙක් කාරියකට යන්ව සුදුනම් වූයේ ය.

රුපියල් පහනක් පමණ වටනා දුර්ලන ග්‍රත්ථයක් රුපියල්

පහකට ගන්ට ලැබුණ බැවින් මගේ සන්නේෂයට නිමි හිමි නොවිය. පොත් නියම වටනා කම පොත් සාප්පූ කාරයාට දන්වා, ඔහුට තැගි වශයෙන් තව රුපියලක් දෙකක් දීම මැතැවැයි මට හැඟිණ.

"මේක සෞයා ගන්න බැරි පොතක්; එංගලන්තයේ හෝ ඉන්දියාවේ හෝ පරණ පොත් විකුණුත්තන්ගේ ප්‍රස්ථක නාමාවලියක මේ පොත් මිල දන්වා තියෙන්නේ රුපියල් හතළිස් අවකි". සි කියමින් මම පොත තරයේ අල්ලාගතිමි. මා එසේ අල්ලාගත්තේ, කඩල් පොත් වෙළෙන්ද මා දුන් මුදල් ආපසු දී පොත උදුරා ගනිති සි මෝඩ සැකයක් මගේ සිතෙහි හටගන් බැවිනි.

"මම මය පොතට ගෙවිවේ සත විසි පහයි මහත්මයා!" සි කඩල් පොත් සාප්පූ කාරයා කි ය. මා පොත ආ පසු දී මුදල් ඉල්ලතියි යන සැකයෙන් ඔහු සිටි බව මා තේරුම් ගත්තේ මෙයට පසු ය.

'පොත ගෙන ගෙදර ගොස් කාවන් කපන ලද එහි පත් ඉරු විදුරු කඩියා ඇල්ලාමෙන් අපුත් කොට, රුපියල් තුනක් වියදම් කොට හම් බැමිමෙන් බන්දවම්' සි සිතමින් මම පොත් සාප්පූවෙන් එලියට බැස්සෙමි.

"මහ මෝඩ මහත්තයෙක්! - කරාල සිංහ මහත්තයාගේ කුදිරකාරයා මය පොත මෙහි ගෙනැන් ද්ලා සත දහයක් අරගෙන ගියා. මම උන්නේ සත විසි පහකට ඉල්ලන කෙනකුට ද්ලා සල්ලි ගත්තයි!"

මා සාප්පූවෙන් නික්ම වැඩිදුර යන්ට පෙර, පොත් සාප්පූකාරයා ද ඔහුගේ අතවැසියා ද කළ සංවාදයෙන්, මට නොදින් ඇසුළෙන් යට කියවුණ වදන් පමණි. ඒ වදන් අසන්ම මම පස්සට හැරි බැඳුවෙමි. මට දකින්ට ලැබුණෙන්, මා යන දෙසට එවි බලන කඩල් පොත් සාප්පූකාරයාගේ අතවැසියා ය.

මහු එවි බැඳුයේ කුමක් නිසාදියි අනුමානයෙන් මට සිතා ගත හැකි වි ය. කුදිරකාරයකු විසින් ගෙනැවිත් දමන ලද ඒ පොත් කඩලට මහු ගෙවුයේ, සත දහයකි. කාවන් විසින්, මදුරු දිල් කඩල් සේ සිදුරු කරන ලද පත් ඉරු සහිත ඒ පොත, ඔහු අනෙක් කඩල්

පොත් සමග අල්මාරිය තුළ දුම්මට පවා තොසිනුවේ සත
පහලෙළාවකට ප්‍රච ද එය විකුණා දමන අදහසිනි. එහෙයින් එය
රැජියල් පහකට ගත් මා, පිස්සකු තොවවතාත් මෝබයකු විය
පූතුයයි මහු තරක කරන ලද බව හැඟේ. 'මහ මෝබ මහත්තයයක'
සි මහු මා ගිය පසු කිවේ එහෙයිනි.

"ඒ මහත්තය පොත අරගෙන යන්නේ තැකිව තැවි
රැජියල් තත්ත්වයිස් අටක් වටිනවායයි කතාවට පටන් ගැනීමෙන් මටන්
හිතුණේ රිකක් සිහිය නොද තැකි මහත්තයෙක් කියා" යනු
අතවැසියා ස්වාමියාට දුන් පිළිතුර ය සි මම අනුමාන කරමි.

අතවැසියා එසේ කියනු ඇසු කබල් පොත් වෙළෙන්ද
මෙසේ කියන්ව ඇත.

"හින් සැරේ එකිල බලපන් ඒ මහත්තය ගිහිල්ලද කිය.
ආපසු පොත එපාය කියාගෙන එන්නත් පුත්‍රවන්! ආවොත් මම
සල්ලින් අරගෙන ගෙදර ගියාය කියාපන්!"

මෙසේ කියා මහු, ඇතුළු කාමරයට වි සැශ්‍රවෙන්ව ඇත.
මහුගේ අතවැසියා දෙරවුවට ඇවිත් මා යන දෙසට එකි බැලුවේ
එහෙයිනි.

සිනා-නොමකෙන් දැක්වා

පළදුරියේ තමන්ගේ පොත් බංකුව උඩ ගොඩ ගසා, දුම්රිය පිල් කඩ තැනින් තැන දුවමින් සෙල්ලම් කරන්ට වූ හ. හත් ඇවිරිදි වයසේ පටන් දහතුන් ඇවිරිදි වයසෙහි වූ ඒ දුරියන් අතුරෙන් ඇතැම් බාල දුරියක් රන් කාසි සලන්නාක් මෙන් නාගන සිනා හඩ බොහෝ ඇතට ද ඇසේයි. කරල් කපන ගිරවියන් සේ ඇතැම් දුරියන් තොරතොත්වියක් තැනිව කරන දෙවුම, භාවනාව සඳහා සිත එකග කරනු පිණිස තතනන්නකුට කරවිවලයක් වුවත් මට එසේ තොවී ය. රුපියල් දහසක් අලාබ වන කාරියක් වුව ද අත පසු කොට, ඔවුන්ගේ සිනාව දැකීමටත්, පොල්කිවිවත් මෙන් තොරතොත්වියක් තැනිව කරන දෙවුමට කන්දීමටත් මා කැමැති බැවිති.

අප වාචි වී උන් බංකුව තෙක් දිව ආ පළදුරියන් තිදෙනෙක්, අප දෙසට තක්කඩ බැලුම් හෙලා, දත් කැකුල් පාමින් සිනා සුණේ ය. මේ දගකාර බොලද දුරියන්ගේ කෙළ සෙල්ලම් දුටු හැරියේ සිතට තැගුණ කුල දම් දුම් වලායෙන් මුහුණ කළ කරගෙන මා ලැය උන් තරුණයා, අපට වඩාත් ලංව දුවන දෙඩින සිනාසෙන දුරියන් තිදෙනාට කිපියේ ය.

"බලන්න මහත්මයා" සි කියමින් මහු මගේ ඇගට ඇඟිල්ලෙන් ඇත්තේ ය.

මහදානුමත්තකු සේ මහු දෙසන්ට සැරසෙන වග වැටුහුණු මම, මහුගේ කන්දෙස්කිරියාවෙන් බෙරෙන්නේ කෙසේදි සිතමින්, මහුගේ වවන තැපුණාක් සේ ඒ මාත්විකාවන්ගේ කෙළ කටවකම් බලාගෙන උන්නෙම්.

"බලන්න අපේ ගැනු දරුවන් හැදෙන හැරි!" සි මහු පැලින් කිය.

"මලි, කොපමණ සන්නේෂයෙන් ද මවුන් කාලය ගෙවන්නේ? මවුන් ඉන්නා තැනක කිසි පාඨවක් දැනෙන්නේ තහැ" සි මම ඉවත බලාගෙනම පිළිතුරු දුන්නෙමි.

"'සිනා නොමසෙන් දසන් දක්වා' සි අපේ පුරාතන ගැනු දරුවන්ට අපේ ගුරුවරු ඉගෙන්නුවා. දුන් හැමදන අපේ ගැනු ලමයි මගට බැහැලා කොක් හඩ දිදි සිනාසෙනවා."

"මහත්මයා දත් නොපෙන්නා සිනාසෙන්ට උත්සාහ කරලා බලන්න. ලග ඉන්න කෙනෙකුගෙන් අහන්න මහත්මයාගේ මූහුණ, බුරිය තැති කැවුම් පෙන්තකට හැරෙන්නේ තැදෑද කියා" සි මම කිවෙමි.

"දුන් ගැනු ලමයින්ගේ ඇපුම්වල හැරි බලන්න" සි මහු මගේ වදන් තැපුණකු මෙන් යෝගිත් කි ය. "ගවුම්වල අත් ඇත්තේම තහැ! කිහිල්ල ජේනවා! ගවුම් යන්තම් ඉගටියෙන් පහළට දැයැලක් පමණ දික් උණා පමණයි. මොවුන් ඇති දුඩී උණාම ද අපේ ආර්ය වාරිතු ආරක්ෂා වන්නේ?"

මා කුමක් කිවත් මහු නිහඹ නොවන බැවින් මම එතැනින් තැගී මහුගේ කන්දෙස්කිරියාවෙන් බේරි අනෙක් තැනකට යාමට සිතුවෙමි. එහෙත් කළින් අප සිටි තැනට දිව ආ ලදුරියෝ තිදෙනා, අප දෙස බල බලා කතාබහ කරමින් සිනාසෙන්ට වුහ. මවුන් තිදෙනාගෙන් වඩාත් පුන්දර, දහතුන් ඇවිරිදි පමණ වයසැති දුරිය, අප දෙසට අත දික් කොට අනෙක් දෙදෙනාට කුමක්දෝ තෙපලා කිකිණි තදින් සිනාපුණා ය. මා ලග උන් මහදානමුන්නා කි වවත අසා මවුන් මාත් එවැන්නෙකු සි සිනාගෙන අපට සරදම් කරතියි මම සිතුවෙමි. වහාම තැගී මවුන් වෙතට ගොස් කමාව අයැද, මා මවුන්ගේ කෙළු කටට සිනා අයය කරන බව කිමට මට සිතිණි. මවුහු යෝගිත් අප දෙස බලා සිනාසෙන්ට වුහ. මා ලග හිදගෙන උන් මහදානමුන්නාගේ මූහුණ, ගින්න වැඩි විමෙන් කර වුණු රොරියක පාට ගන්නා සේ මට පෙනිණ.

"සිංහල කුල සිරිත් තැති වෙන්නේ දුන් හැමදන ගැනු ලමයින් නිසා තමයි" සි ගුගුරමින්, මගේ මිත්‍රයා මා තැගිටින්ට පෙර බංකුවෙන් තැගී මානවිකාවන් මග හැර අනෙක් පැත්තට

හැරි ගමන් කෙලේ ය. මහු කෝපයෙන් තැකිව යනු දුටු බැවින්දේ දුරියේ තිදෙන වඩාත් හයියෙන් සිනාසෙන්ට වූ හ.

මවුන් සිනාසුණේ මට නොව තැකිව හිය මහදානුම්තාවයයි මා තුළ ඇති වූ තැකිම නිසා මම මදක් සිත සනසාගතිම්. එසේ වුව ද මවුන්ට නොපෙනී පලා යන තරම් ලංඡාවක් මගේ සිතෙහි වී ය. මවුන් සිනාසෙන්නේ අප දෙදෙනාටමයයි යළින් සිතුණු බැවිනි, එවැනි ලංඡාවක් හටගත්තේ, එහෙම තාමුත් බංකුවෙන් තැකි සිටි, මගේ දෙපා තැයුණේ උදුරියන් තිදෙනා වෙත යාමට ය.

"මෙයාල සිනාසෙන්නේ මටද" සි මම ගොතයු සේ මවුන්ගෙන් විවාලෙමි.

එකිනෙකාගේ මුහුණු බලා හඩ නගා සිනාසීම මවුන්ගෙන් මා ලැබූ පිළිතුර ය. අහළ පහළ සිටින්තන් ද මා දෙස බලාගෙන සිනාසෙතියි සිතු මම හිස හරවන්නේ තැකිව රිකක් ඇතින් සිටියවුන් දෙස යටුසින් බැලුවෙමි. මවුන් අප දෙස බැලීමට වත් නොවෙනෙයි මවුනොවුන්ගේ කාර්යයන්හි යෙදී සිටිනු දුටු මගේ ලංඡාව අඩු වී ය.

මා ලංඡාවෙන් මිරිකෙනු තේරුමිගත් බැවින් දේ වැඩිමාලු මානවිකාව සිනාව නවත්වාගෙන,

"මහත්මයාගේ යාචිවෙක් ද අර ලැඟ වාඩි වී උන්නේ?" සි මගෙන් විවාල ය.

"නැහැ, මා අදුනන්නෙන් තැකි කෙනෙකි."

"අපි හිතුවා යාචිවෙක නිසා."

"ඇයි?"

"එයා අපට බැන්නේ තැද්ද" සි විවාර්මින් වැඩුමලි සිනාසුණා ය.

"ලංඡා බයක් තැකිව හැදෙනවා ය සි කිවා; බැණුමක් නොවේ."

"අපි දන්නවා!"

"මහු කතාකරනවා ඇතුළුණද?"

"නැහු" සි කියමින් දුරියෝ එකිනෙකාගේ මුහුණු බලමින් සිනාසේන්ට පටන්ගත්හ.

"එහෙනම් දුනගත්තේ කොහොම ද?"

මවුන්ගෙන් මට ලැබුණ පිළිතුර වඩාත් හයියෙන් තැගු සිනාවක් පමණකි.

මා යලිත් ප්‍රශ්න විවාරන්ට යන බව තේරුමගත් බාල දුරිය මෙසේ කි ය.

"මං කියන්නම් . . . . ."

වැඩුමලි ඇට රවා බැලී ය. එයින් මෙල්ල නොවූ බාල දුරිය ඇට තක්කඩි බැල්මක් හෙළා මෙසේ කිවා ය.

"ලේ මහත්තයා මේ සිතාට ලියුමක් එවා තිවිනා."

"ලියුමක්! කුමට ද?"

වැඩුමලි හැර අනෙක් දෙන්නාම සිනාසේන්ට වූහ. ලියුම කුමක්දයි මම තේරුම් ගතිම්. ආදර හසුනකි. එහෙත් අහිංසක බාල දුරියෝ දෙදෙන ආදර හසුනෙහිත් ලියුමෙහිත් වෙනස තවම නොදැනිති.

"ලේකේ මේ සිතාට දුනමුතුකං කියා තිවිනා" සි කට කාරියක වූ බාල දුරිය යලිත් කිවා ය. ලජ්ජාවෙන් මිරිකෙන වැඩිමලි එහි නොසිට ඇත සිරි අනෙක් යෙහෙලියන් කරා දිවුවා ය.

මට බණ දෙසන්ට තැත් කළ මහදානමුත්තා ලොව සිරින තාක් දුරියන් තමන්ටත් විවාහ වූ ස්ත්‍රීන් මවුන්ගේ සැමියන්ටත් අනතුරුව තමාටත් ආලය කරනු ද්‍රීමට ආඟා ඇති මහා ආත්මාර්ථකාමීයකුයි මම කළුපනා කෙළෙමි.

නියෙට කිසීම

රටක දේශගුණයන් හූම්භාගයන් යොදා දැනගෙන ඒ අනුසාරයෙන් එරට පැරණි ජනයාගේ ව්‍යව ද මෙකල ජනයාගේ ව්‍යව ද ගති ගුණ හා ක්‍රියා කළාපය මේ මේ යයි අනුමාන කළ හැකි බව ඇතැම් නවීන ඉතිහාසයෙයේ කියති. ජනකායකගේ වැඩිමත් මවුන්ගේ ඉතිහාසයන් විනිශ්චය කිරීමට මවුන්ගේ දේශයෙහි හූම් ලක්ෂණ ද සානු ගුණ ද බෙහෙවින් වහල් වෙයි.

හූම් ලක්ෂණ හා සානු ගුණ ද අනුව රටක ජනකායකගේ රැකිරක්සා ද යාම් රීම් පැවතුම් හා සිරින් විරින් ද වෙනස් වෙයි. රැකිරක්සා, යාම් රීම්, පැවතුම්, සිරින්, විරින් අනුව මවුන්ගේ ගති ගුණ ද අදහස් උදහස් ද වැඩියි. මෙයට සාධක කවර රටකින් ව්‍යව ද ලැබිය හැකි ය.

අප රට ජනයාන් යුරෝපයේ ජනයාන් ගති ගුණ ආවාර සමාවාර විධි විසින් සපදා බලන බොහෝ දෙන, යට කියවුණු වැදගත් කරුණ අමතක කරති. ඇතැම් ගති ගුණ විසින් ද ආවාර සමාවාර විධි විසින් ද අප සමහර විට යුරෝපීයයන්ට වඩා පහත් තැනක් ගන්නේ, පෙර පටන් දෙයාද කොට ගත් අපගේ සංස්කෘතියෙහි අඩුපාඩු නිසාම යයි සමහරු සිතති. රටක සාහිත්‍යය ද කළා ශිල්ප ද ආගමික වත් පිළිවෙත් ද අනුන්ගෙන් ගත්තත්, ඒ සියල්ල, එහි සානු ගුණය ද හූම් ලක්ෂණ ද නිසා ක්‍රමයෙන් වෙනස් වෙයි. යම් කිසි රටක ජනකායගේ සංස්කෘතිය වූ කළී, ඒ රටේ සාහිත්‍ය කළා, ශිල්ප, ආගම යන ආදියෙහි සංයෝගයෙහි එලයකි. මේ අනුව සිනන කළ අපේ එරිතයෙහි ඇතැම් දුර්වල ස්ථාන හා ගක්තිමත් ස්ථාන ද ගැන වශ කියයුත්තන් හැරියට අපේ රටේ සානු ගුණ ද හූම් ලක්ෂණ ද අප විසින් සැලකිය යුතු ය.

හිය සතියේ මා ගෙදර හියේ ය දුම්රියෙනි. මා වෙසෙන කුඩා නගරයෙහි දුම්රිය පලෙහි දෙරවු දෙකක් වෙයි. එක් දෙරවුවක් දුම්රිය පල මැද වුවකි; අනෙක, දුම්රිය පල එක් කෙළවරක මිදුලේ වුවකි. දුම්රියේ එක් කෙළවරක රිය මැදිරියෙන් බසින්නන්ට දෙවැනි දෙරවුවෙන් පහසුවෙන් පිට විය හැකි ය. දුම්රිය පල මැද දෙරවුවෙන් පිට වීමට නම් ඒ කෙළවරෙන් බසින්නන් රිකක් දුර ගමන් කළ යුතු ය.

මෙදින දුම්රිය පලේ කෙළවර දෙරවුව වසා තුබුණ නමුත් ඒ වග නොදුන වෙන ද මෙන් ඒ දෙරවුවෙන් පිට වී ඉක්මනින් ගෙදර යන අදහසින් අපි කිප දෙනෙක් ගමන් කළමු. වසන ලද ඒ දෙරවුවට මැතින් සිරි පෝරයෙක්.

“මහත්තයා! ඒ පැත්තේ ගේටවුව වහලා” සි පලමුව ගමන් කළ තැනැත්තාට කි ය.

“වහලා?” සි ඔහු කෝපයෙන් ඇසි ය.

“මොකද මිනිහෝ! අද විතරක් ගේටවුව වැඹුවේ” සි තවත් එකෙක් ප්‍රශ්න කෙලේ ය.

“දුම්රිය දෙපාර්තමේන්තුවේ සේවකයන්ට ඉද හිටලා මල්මාද හැදෙනවා. ඒක තමයි දුම්රියට මෙව්වර අලාබවන්නේ” සි තවත් එකෙක් කි ය.

මෙදින මා ද ය බො වී පැමිණියේ, බොහෝ වෙහෙස මහන්සි වන තෙක් කන්තොරුවෙහි වැඩ කරලා ය. එබැවින් හැම දම ඇර තබනු ලබන ගේටවුව මෙදින වසා තිබීම මා ද සැලකුවේ කන්දේස්කිරියාවක් ලෙසිනි. මදක් දුර ආපසු ගමන් කොට, දුම්රිය පල මැද දෙරවුවෙන් පිට වී යුතින් වමට හැරි ගොස් දුම්රිය පලේ වම් කෙළවරේ වසා තුබුණු දෙරවුව අසලින් වැළැණු මගින් ගෙදරට ලාඟා විය යුතු බැවින්, ඒ වේලාවේ වෙහෙසට සිටි මගේ කටින් වුව ද පිට වතොත් පිට වන්නේ පෝරයාට ස්තූතියක් නොව ඇශ්‍රුම් පදයකි. එහෙත් මගේ කටින් වවනකුද පිට වන්නට පෙර ඒ දුම්රියෙන් ම ඇවින් බැස්ස යුරෝපීය කාන්තාවෝ දෙදෙනෙක් ද, වසන ලද දෙරවුව දෙසට ගමන් කළේ ය. මවුන් දෙදෙනා, අප

සිටි තැනට ලතා වන්ට පෙර ඇත සිටි දුම්රිය සේවකයෙක් 'මය පැත්තේ දෙරවුව වහලා!' හි හඳ නායා කි ය.

"බොහෝම ස්තූතියි" හි මවුහු දෙදෙන එක විට තෙපලමින් ආ පසු හැරී අනික් දෙරවුව කරා ගමන් කළේ ය.

මුකුලිත මුහුණ වෙනුවට සිනාවෙන් විකසිත මුහුණ ඇතිව ආ පසු ගමන් ගත් ඒ කාන්තාවන් දෙදෙනාගේ තුති වදතින් සන්නෝජයට පැමිණි දුම්රිය සේවකයා, මවුන් නවත්වා වහා දිව ගොස් යතුර ගෙනැවීන්, ගේවුව හැරයේ ය.

"බොහෝම ස්තූතියි මහත්මයා" හි තව වරක් සේවකයාට තුති පුද ඒ කාන්තාවේ දෙරවුවෙන් පිට වී ගියහ.

මා ගමන් කෙලේ ලජ්ජාවෙන් කර බාගෙන ය. ඇතමකු 'අපෙන් හම පුදුනම්' හි ඇතුම්පද කියමින් වඩාත් තරහෙන් ගමන් කළ බැවිනි.

ගහෙන් වැවුණා මිනිහාන් වේදු

ඡයිසා නොනා ගම්බද ස්ත්‍රීයක වුව ද නාගරික කාන්තාවක සේ ඉංගිරිසි පන්න දිනියි. ඇගේ ප්‍රතා රජ්පුරුවන්ගේ කන්තොරුවේ ලියන මහත්තයකු බැවින්, ඇ ඉංගිරිසි බෙහෙන්වලන් ඉංගිරිසි කැම්වලන් රේඩිලිටලන් නම් නොවරදී උපුරුවන්ට දිනියි. ඇය ඉංගිරිසි පන්තයන් දිනිතන් තමන්ගේ දරුවන්ගේ ලෙඛිට වෙදකම් ගන්නේ වෙදකුගෙනි. ලෙඛාට අමාරු වූ විට පමණක් දෙස්තරකු ගෙන්වයි. එස් කරන්නේ ඇය සිංහල වෙදකම අයය කරන නිසා නොවේ; ලාඛය තකාගෙන ය. එහෙන් ඡයිසා නොනා සිංහල වෙදකම් ගන්න විට අන්‍යයන් ඉදිරියෙහි ලෙඩුන්ට දෙන ඉංගිරිසි කැම්වලන් බෙහෙන්වලන් නම් කියන්නේ තමා සිංහල වෙදකම් ගනිතන් ඉංගිරිසි පන්න නොදැන්තියක නොවන වග ඇගේමටයයි සිතම්.

වරක් ඡයියා නොනා, තම බාල ප්‍රතාගේ කකුලේ පුළු තුවාලයකට සූළු වෙදකමක් කළ තමුත් එයින් සුව නොවූ ඒ තුවාලය වණ වී ය. එබදු තුවාලයකට බෙහෙන් ගැනීමට දෙස්තර වෙත නොයා යුතුයයි සිතු ඇ අසල ගෙදරක වෙසෙන ජගන්දිරිස්ගෙන් 'කොන්චිස් කුඩා විකකුත් පැලැස්තර බෙහෙත් විකකුත් ගෙනෙන්න ය' සි මෙහෙකාරයෙකුට කිවා ය.

ජගන්දිරිස් දෙස්තරයකු නොවුව ද වණ වෙදකමෙහි රැසියකු මෙන් ගමේ ප්‍රකට ය. මහු වණ වෙදකමෙහි රැසියකු වූ හැරි දැන්නේ, ඡයිසා නොනාත් ඇය ආගුය කරන තවත් ටික දෙනකුත් පමණි. ගමේ අන්‍යයෝ ඒ රහස නොදිනින්. එහෙයින්, මවුන් ජගන්දිරිස්ට 'දෙස්තර ය' කියන්නේ. මවුන් මුලදී මහු එ 'දෙස්තර ය' සි කියේ සරදම් පිණිස ය. දැන් නම් කියන්නේ සරදම් පිණිස නොව බුහුමන් කරනු පිණිස ය.

වණ වෙදකමෙහි සූරයකු සේ ප්‍රකට ජගන්දිරිස් ලග ඇත්තේ රතු පාට කුවකුත් පැලැස්තර බෙහෙතකුත් පමණි. කුඩෙන් වී

නංවුවක් පමණ උණු වතුරේහි දමා දියකොට ඒ වතුරේන් ව්‍යය සෝදා, අනතුරුව බෙහෙතින් ඇබේත්තක් 'පාන්කඩ කැබේල්ලක ගා ඒ පාන්කඩය පානට අල්ලා රත් කොට ගෙන තුවාලයෙහි එලන්නය' හි නියම කරන ජගන්දිරස් රතු කුඩා ඇබේත්තකුන් බෙහෙත් පෙන්තකුන් වෙදකම් ගැනීමට ආවකුට දෙයි. ඉතුරු බෙන් කුඩා පැලැස්තර බෙහෙත් කඩාසි තන් පටක ද්වා මහු පෙවිටියේ සුරකිව තබයි. මහු ඒ බෙන් දෙවරශය කඩාසියෙන් පවා එළියට ගන්නේ තම කාමරය තුළ දි ය. තම බිරිදි වුව ද එය බලනවාට මහු අකැමැති ය.

ජගන්දිරස්ට මේ බෙන් දෙවරශය ලැබුණු සැටි දන්නේ ජයිසා තොතා පමණි. ඇගෙන් අණ ලැබූ මෙහෙකාර කොළඳවා ජගන්දිරස්ගේ ගෙදරට ගොස් මෙසේ කි ය.

"ලැඩි ලිය තියෙන අර රතු පාට කුඩා විකකුසි පැලැස්තර බෙහෙත් විකකුසි ඉල්ලා ගෙන එන්නය" හි අන්ත තොතා කිවිවා."

ජයිසා තොතා හැර අනෙක් කවුරුත් පාහේ, මහුට අමතන්නේ 'දෙස්තර' යන පදයෙන් තොවේ නම්, වෙද 'මහත්තයා' යන පදයෙනි. ජයිසා තොතා එසේ තොඅමතන තිසා ඇගේ වැඩකාරයේ ද මහුට 'දෙස්තර ය' හි තොකියත්. ජයිසා තොතාට විරුද්ධිව වචනයකුදු කිමට තමා තුළ ඇති බිය තිසා, ජගන්දිරස් පමණක් තොට මහුගේ හාර්යාට ද වැඩ කාරයන්ගේ යට කියන ලද ඇමතුම අසන්තොෂයෙන්ම ඉවසනි. රජ්පුරුවන්ගේ කන්තොරුවේ ලියන මහත්මයකුගේ මැණියන්දැනී සින රිදෙවුවෙන් කුමකින් කුමක් වේදයි සිනන මවුන් තුළ බිය සැක ඇති බැවිනි.

එහෙයින් ජගන්දිරස් තම අසන්තොෂය යට කරගෙන ජයිසා තොතාගේ මෙහෙකාරයාට මෙසේ උත්තර දුන්නේ ය.

"තුවාලය තොබලා බෙහෙත් දෙන්න බැරිය කිවිවා ය හි තොතාට ගොහින් කියාපන්."

"මවි, තුවාලය තොබලා බෙහෙත් දෙන්නේ කොහොම ද? වෙන වෙදමගන්නැනුත් එනෙම බෙහෙත් තියම කරනවා ද?" හි හාර්යාට, තම සැමියා අමතක කළ අඩුපාවුවක් ද පුරවමින් කිවා ය.

කොළඹා ආපසු ගොයේ ජගන්දිරිස් කි වවත පමණක් නොව, මහුගේ හාර්යාව කි වවත ද ජයිසා තෝරාට කි ය. ඒ වවත ඇසු ජයිසා තෝරා සිනාසුණා ය. ඇය සිනාසුණෙන් කෙරුපයෙති.

එතැන් සිට ජයිසා තෝරා, තමාට හමු වත ගම් ගැනුන්ට පමණක් නොව පිරිමින්ට ද කියන්නේ මෙසේ ය.

"ඒකයැ! මෙයා දත්තවාය වැඩික්; ඒක තොද කතාවක් නොවැ. අර අපේ ඉස්සරහ ගෙදර ඉන්න ජගන්දිරිස්ය කියන මිනිහා අවුරුද්දකට ඉස්සර අපේ පුවක් ගහට ගියා මලක් කඩන්න. ඒ මිනිහා ගහ මැද්දට යන්නන් ඉස්සර කකුල ලිස්සා ගහෙන් වැටි කකුල රිකක් තුවාල උණා. මිකට සිංහල බෙහෙන් ගත්තා. ඇගේ පතේ අමාරු තොද උණ නමුත් කකුලේ තුවාල වණ උණා. අපේ ප්‍රතාසුවන්ට කියා මම ඩිස්පැන්සරියෙ දෙස්තර මහත්මයාට ලිපුමක් අරන් දිලා ඒ මිනිහා ඩිස්පැන්සරියට පිටත් කරා. දෙස්තර මහත්තයා අපේ ප්‍රතාට තොදට සලකන තිසා ලොකු පැලැස්තර බෙහෙන් කැල්ලකුයි, 'කොන්චිස්' කියා රතු පාට කුඩා වශයක් තියෙනවා. එයින් භූගකුයි දිලා තියෙනවා. ජගන්දිරිස් මිවා ගෙනැවීත් පුමාතයක් එයාගේ කකුලේ තුවාලේට බෙහෙන් කරගත්තා. එයින් තුවාලය තොද උණා. අර බෙහෙන්වලින් භූගකුත් ඉතුරු උණා. ඒ මිනිහා එවායින් ගම් අතින් මිනිසුන්ගේ වණවලට වෙදකම් කරන්න පටන් ගත්තා. දැන් ඒ මිනිහා දෙස්තරටත් වැඩිය ලොකු දෙස්තරෙක් වෙලා නොවැ!"

"හැබැවම!" සි ජයිසා තෝරාගේ කතාවට කන් දිගෙන සිටින ස්ථිර තො පුරුෂයා තො කියයි.

"ඒක නොවෙන්නම්" සි කියමින් ජයිසා තෝරා සිනාසේයි. සිනාසේ යලින් මෙසේ කියයි.

"අපේ අර ප්‍රං්ඡා මහත්තයාගේ කකුලේ පොඩි තුවාලයක් තියෙනවා. සේද්න්න බෙහෙන් කුඩා රිකකුයි දමන්න පැලැස්තර බෙත් රිකකුයි ඉල්ලාගෙන එන්න මම කොළඹා යැවුවා. ඒ මිනිහා කියා තියෙන්නේ වණෙ බලන්නේ නැතුව බෙහෙන් දෙන්න බැරිය කියා! බලන්න බැරියැ. ගහෙන් වැටුපුණු මිනිහාන් වෙද උණ හැටි."

නගරයට පැමිණි වැද්දු

මගේ මවගේ සොහොයුරියකගේ කුඩා දරුවකුගේ කකුලක කොරයක් වෙයි. වෙදු මහතෙක්, මහුගේ කකුලේ 'මොනර තෙල් ගාන්න' ය සි කි ය. කුඩාමා 'මොනර තෙල් විකක් සොයවා දෙන්න' ය සි කිවේ මගේ මවට ය.

මෙයට පස් වසකට උඩි සැමියා මිය හිය හෙයින් ඇ, දුර්ලභ යමක් තමාට සපයා ගන්නට වුවමනාවූ විට දන්වන්නේ මගේ මවට ය. මගේ පියාගේ සමහර තැයන්, හම්බන්තොට ද, මධ්‍යකලපුවේ ද, බදුල්ල, හපුතලය ආදී උඩිරට පළාත්වල ද වෙළඳාම් කරන්නවුන් බැවිති.

මගේ මව 'මොනර තෙල් විකක් සපයා එවන්න' ය සි මධ්‍යකලපුවේ ද හම්බන්තොට ද, හපුතලේ ද වෙසෙන තැයන් තුන් දෙනෙකුට' ලියා යවා මාසයක් පමණ වෙයි.

'නියම මොනර තෙල් සොයාගැනීම අමාරුයි, පුළුවන් ඉක්මනින් සොයා එවනවා' යනු ඔවුන්ගෙන් දෙදෙනකුගෙන් ලැබුණ පිළිතුරු ය. තුන් වැන්නා තෙල් කුජ්පියක් තැපැලෙන් එවි ය. එය කුඩාමාට දෙන ලදුව, එයින් ගත් තෙල්, ඇ ඉතා සන්නේෂයෙන් තම කුඩා දරුවාගේ කකුලේ ගාමින්, එයින් මහුගේ කොරය මග හැරෙනියයි පුලු පුලා සිරියා ය. අවාසනාවකි! තෙල් ලැබී තුන් ද්වසකට පසු එය එවු තැයාගෙන් ලිපුමක් ලැබුණ. තමා විසින් එවන ලද්දේ මොනර තෙල් නොව පිළුරු තෙල් යයි ලිපුමෙන් දුන්විණු. මගේ මව වහාම ලියමන තම සොහොයුරියට යැවුවා ය. දුන්විණු. මගේ මව වහාම ලියමන තම සොහොයුරියට යැවුවා ය. තම දරුවාගේ කකුල, සබන් ගා, උණු දියෙන් දෙවරක් සේදුවා ය.

අපේ නැයා 'මොනර තෙල් ය' සි සිතා පිළුරු තෙල් එවුයේ දූනගෙන නොවේ. මහු ද තවත් කෙනකුට රුවටුණු බැවිනි. 'මොනර තෙල් ටිකක් ගෙනැන් දෙන්න' සි මහු තමා අදුනන පිටිසර මිනිහකුට කි ය. ඒ මිනිහා නියම පිටිසරයකු නොව, නගරයෙන් පිටිසරට සංකුමණය වුවෙකි. මහු නියම පිටිසරයකුගෙන් ඉල්ලාගත් පිළුරු තෙල් ටිකක් කුප්පියක වත් කොට ගෙන ගොස් මගේ නැයාට දුන්නේ ය.

"මුදලාලි මහත්තයාගේ වවතය අහක දන්න බැරි තිසා දෙනවා; නැති නම් මේ මොනර තෙල් ටික රුපියල් පනහකටවත් වෙන කෙනෙකුට දෙන්නේ නැහැ" සි මහු කි ය.

මගේ නැයා සන්නේර්ස වුයේ, ගැමියාට රුපියලක් ද දුන්නේ ය. මගේ නැ වෙළෙන්ද, දෙදිවසකට පසු මේ තක්කඩි කම ගැන දූනගත්තේ, අර පිළුරු තෙල් ටික යට සඳහන් තක්කඩියාට දුන් නියම පිටිසරයාගෙනි. අපට ලිපුම් එවුයේ එයට පසු සි. මහු රුවටුණු සැටි මා දා ගත්තේ එම ලිපුම් කියවීමෙනි.

මොනර තෙල් සොයමින් සිටි මගේ මව වෙතට ද්වසක් මොනර තෙල් විකුණන ගම් වැද්දෙක් පැමිණියේ ය. ඉගටියේ සිට දෙදාණ තෙක් යටි කය වැශෙන සේ දළ රෙදි කබක් ඇද සිටි මහු, අනෙහි දුන්නක් නොතිබුණ නමුත්, ගම් වැද්දෙක් නොවේ නම් තවුශෙකැයි මහු දෙස බලන කටරකු වුව ද අනුමාන කරනු ඇත.

නගරයේ වෙසෙන දිලින්ද වුව ද, සත දෙකක් හෝ තුනක් හෝ දී, හිස පිරන පනාවක් ගනියි. කිසි කළක හිස නොපිරිමෙන් දේ සැඩිපළ ගෙනුණ කෙසේ වැටියක් ඇති හිසින් යුතු මොහු, නගරයේ වසන්නකු නොවිය හැකි ය. එහෙයින් මහු වල් වැද තපස් රකින්කු හෝ බිමිතැන්නෙන් පැමිණි වැද්දකු හෝ විය යුතු ය.

"හාංදුරුවනේ" මොනර තෙල් "සි කියමින්" මහු, ඉස්තෝර්ස්පුවේ පුවුවක වාඩි වී උන් මගේ, මව වෙතට පැමිණියේ ය.

"මොනර තෙල්?" සි අසමින් මව, පුවුවෙන් නැගීට පොටිකෝට යට සිටි ගම් වැද්ද වෙතට ගියා ය.

"ඒහෙමයි හාංදුරුවනේ; හොඳම මොනර තෙල්; තව බෝතල බාගෙකට වැඩියෙ නෑ" යි කියමින් ගම් වැද්ද කුණු තැවරුණු කළ බෝතලයක් පෙන්නුවේ ය.

"උඟ කොහො ඉදල ද, එන්නේ ?"

"බිංතැන්නේ හිට් හාංදුරුවනේ"

"උඟ කොළඹට අවේ කොහොම ද?"

"ඉස්පිටල් දෙස්තර හාංදුරුවේ මං අඩගහගෙන ආවා. ඒ හාංදුරුවේ නිතරම වැදි පත්තුවට එනවා; මම හොඳට අදුනනවා. පෙරේද ඒ හාංදුරුවේ වැදි පත්තුවේ හිටලා එද්දී මටත් අඩගැහුවා. මං ලත තිවින මොනර තෙල් බෝතලයන් ඇත්ත ආවා, විකුණාගන යන්ත හිතාගන."

"මේවා හරි මොනර තෙල් බව දැනගන්නේ කොහොම ද?" යි මගේ මව ඇසුවා ය.

"වතුර කේප්පයක් ලැබුණෙන් මේවා හොඳම මොනර තෙල් බව පෙන්නන්න. හරි මොනර තෙල් බිංදුවක් වතුරේ දුම්මම, ඕං වතුරේ මොනරා හැදෙනවා!"

"උඩී තෙල් වතුරේ දුම්මාම මොනරා හැදෙනවා ද?"

"නැත්තං කියනව ද හාංදුරුවනේ?" යි කියමින් වැද්ද සිනා සුණේ ය. 'ගල් වැද්දේද් සිනාසේන්ට තොද්න්නේ ය' යන ඇතැම් පණ්ඩිතයන්ගේ මතය මගේ වම හොඳනියි.

මව ගෙට ගොස් 'වතුර බේසමක් ගෙනෙන්' යි වැඩකාරයකුට කිවා ය. ඒ අතරතුර මම දිව ගොස් ඇයට මෙසේ කිමි.

"අම්මේ, ඒ මිනිහා බොරු කාරයෙක් වෙන්න ඇති අහු වෙන්න එපා!"

"හ්ම! බොරු කාරයා! ඒ මිනිහා වැදි පත්තුවේ මිනිහක් බව පෙනෙන්නේ නැද්ද? හොඳයි. මොනර තෙල් වික වතුර බේසමේ දුම්මම අපට බලාගන්න බැරියැ?"

ගම් වැද්ද තෙල් බෝතලයන් බිංදුවක් ගෙන අපුරු විදියකින් අත කරකවා වතුර බේසමෙහි හෙළි ය. තෙල් බින්දුව

කුමයෙන් දියෙහි පැතිරෙන්ට විය.

"බලංඩි, බලංඩි, මිං-මොනරා හැදෙන හැටි! මිං මොනර පිල්!" සි කියමින් ගම් වැද්ද මගේ මවට විසිරෙන තෙල් බිංදුව පෙන්නා සිටියේ ය.

දියෙහි ව්‍යාප්ත වන තෙල් බිංදුව පිල් විදහන මොනරකුගේ ආකාරය ගත්තේ ය. එය මොනර තෙල් බව නිසැක ලෙස දැනගත් මව, තෙල් බෝතල බාගයම මිලට ගත්ත සිතාගත්තා ය.

"බෝතලේ ඉතුරුව තියෙන තෙල් මක්කෝම කියකට දෙනවා ද?" සි මව විවාලා ය.

රත් වූ හැටියේම යකඩය තළා ගත යුතු බව දත්තා ගම් වැද්ද මෙසේ පිළිතුරු දුන්නේ ය.

"මං වික්කේ මේ පොඩි කුප්පියෙන් එකක් රුපියල් දෙක බැගිං, ඒ විදියට මෙතන රුපියල් විස්සක තෙල් තිථිනවා-හොඳයි, රුපියල් දහයක් දෙන්න."

"එවිවර ගණනක තෙල් මිනැං තැහැ. එහෙනම ඔය කුප්පියෙන් එකක් දීපං" සි කියමින් මව ගෙට ගොස් පොඩි බෝතලයක් ගෙනැවීන් දී, රුපියල් දෙකක් ද වැද්ද අත තැබුවා ය.

වැද්ද වහාම රුපියල් දෙක ඉණේ තබාගෙන කුඩා බෝතලය පුරා තෙල් වත්කොට දී, මෙහොතුදු පමා නොවී තික්මුණේ ය.

මෙතෙක් වේලා සැම දෙයම සෙමින් කළ ගම් වැද්ද හිටි හැටියේ කළබල වූයේ කුමක් නිසාදුයි මට සැක සිතිණ. හිස හරවා පාර දෙස බලත්ම දුර එන තාත්තා දිවිමි.

"මොක ද, මිනිහේ උඩ මෙහේ?-මොනර තෙල්වත් විකුණුන්න ආවාද?" සි, තාත්තා තමා පසු කොට ගිය ගම් වැද්දගෙන් අසුතු මට ඇසිණ. වැද්ද උත්තර නොදී, ගොඩ්වකු මෙන් කර බාගත්වනාම ගියේ ය.

"මෙවිවර-දවස් මොනර තෙල් සෞය සෞය හිටියා මෙන්න අද මං නියම මොනර තෙල් ගත්තා!" සි කියමින් මව ගෙට ඇතුළු වූ පියාට මොනර තෙල් බෝතලය පෙන්වුවා ය.

"දෙයියෝ සාක්ති!" සි කියමින් තාත්තා සිනාසේත්තට විය.

"ඇයි ?" සි අන්දුන්කුන්දුන් වූ මව අපුවා ය.

"ඒකා හොරෝක් නෙව! උඟ මොනර තෙල්ය කියා විකුණ්න්නේ මොටෝකාරවල ඉතුරු වන ඉන්ජින් තෙල් මංඩි! උඟ ජ්වාට මාත්තු දමා හදගන්නවා."

"වැද්දන් දන්නේ කොහොමද, එන්ජින් තෙල්?"

"වැද්ද! මොන වැද්දෙක් ද? ඒ මිනිහා වැද්දෙක් නෙවී; කොළඹ ගරාජවල වැඩ කරලා රස්සාව තැනි උණු මිනිහෙක්. ඒ මිනිහා මාත්තු දමා තෙල් මංඩි පුරවනවා මම දැකලා තියෙනවා!"

"අපොයි! උඟ මගෙන් රුපියල් දෙකක්ම ගත්තා! සත පනහක් වත් අය කරා නම් කනාවුවක් තැහැ" සි කියමින් මව යුතින් ඒ තෙල් බේතළය සොලවා බැලුවා ය.

"ඒ මිනිහා බොරුකාරයෙක් වෙන්න ඇත, අපුවෙන්න එපාය කියා මං ආම්මාට කිරුවා. ආම්මා මට සැර කරගත්තා, තාත්තා විගේම මාත් කිසි දෙයක් විස්වාස කරන්නේ තැන කිය" සි මම සිනා සේමින් කිවෙමි.

"කොලීජට යන කොට අපට සත දහයක් දෙන්නේ හරියට ඇගෙන් ඇටියක් ගලවා දෙනවා වගෙයි!" කියමින් මම තාත්තාගේ පිටි පසට වීමි.

"ගැනුන්ගේ ලෝබ කම් එහෙම තමා, ජයන්ත" සි කියු පියා යුතින් සිනා සේමින් තෙල් බේතළය අතට ගෙන සොලවා බලා පෙරලා ආම්මා අතට දුන්නේ ය.

සයෙහි විදිම

අනර මගදී වැස්සට අසු වූ මගේ හිස සෙවණ කරගැනීමට මා අතේ තුබුණේ පොතක් පමණි. අපුත ගෙන්වාගත් පොතක් වූයෙන්, එය හිසටත් වචා පරිස්සමෙන් වැස්සෙන් සෙවණ කර ගැනීමට මට සිතිණ. පොත, කිහිල්ල අස්සේ තබා තද කරගෙන වට පිට බැඳු මට පෙනුණේ, මධිල කාලයක් පමණ ඇතින් වූ ගරා වැටුණු පාල් අම්බලමකි.

එහි උඩින් බිත්තින් වසා සිටි පෙද-සෙවල් දකින අංකුර කවියා, ඒ සෙවල් ගමෙහි පඩික්කන් පුරවන්නාන් අනාදිමත් කාලයක සිට තමන්ගේ බුලත් කෙළ පඩික්කන් අම්බලමේ වහල මූදනෙහි ඇල කිරීමෙහි ප්‍රතිථිලයකැයි යන අලංකාරාක්තියට බසිනු සැක නැති. පෙනෙන තෙක් මානයේ වෙන ගෙයක් නොවූයෙන්, මම වහා වහා ගමන් කොට අම්බලමට ඇතුළු විමි.

නොවසන ලද සොහොන් ගැබ තුළ පණ ඇති මිනිහකු දැකීමට කිසිවෙක් බලාපොරොත්තු නොවේ. ගරා වැටුණු අම්බලම තුළ ව්‍යුලන් ද, කසල බුදින කුරුමිනි සතුන් ද හැර, කකුල් දෙකේ සතු දකින්නට ලැබෙනි ය මම සිහිනෙනුද නොසිතුවෙමි. සෙවලින් කඩ වූ එහි පිල් කඩක් මතුයෙහි දිගා වී හැලහොල්මනක් තැකිව උන් මිනිහකු දුටු ක්ෂේරයෙහි, මා බියෙන් බිරාන්ත වූයේ එහෙයිනි.

මා වචාන් බිය වූයේ වැදහොන් ඒ මිනිහා මළ කදක්දේ හෝ ය යන සැකයෙනි. ලං වී පාන් වී බැලීමෙන් පසු මහු පණ ඇත්තකු බව නිසැකව දැනගතිමි. වැහි බිංදුවකිනිදු තෙත් නොවූ කඩමාල්ලක් පොරවාගත් මහු මා මෙන්, වැස්සට සෙවණ සොයාගෙන එහි ඇතුළු වූවෙක් නොවේ ය.

මහු, මා දෙස බලදී කට කොනට යම්තමින් ආරුයි කරගත් සිනාව සැරූකින් අතුරුදහන් වී ය.

"හයියෙන් වහිනව ද?" යන වචන කරාමය බුරුල් ව්‍යුණ පිප්පයකින් බින්දුව බින්දුව තිකුන් වන විනාකිරි මෙන් මහුගේ කරින් පිට වී ය. එහෙන් මහු, කට ඇරීමට තබා දිවි සෙලවීමටත් වෙහෙසුණු සැටියක් මට නොපෙනිණ.

"අවි, මම තිතුවේ මම වාගේම වැස්සට ඇතුළු උණ කෙනෙක කියා" සි මම මහුට පිළිතුරු දුන්නෙමි.

"වැස්සට! මම කවදවත් වහින තෙක් මේ අම්බලමෙන් පිට සිරින්නේ නැහැ. විසිහතර පැයෙන් විසිතුන් පැයක්ම මම ගත කරන්නේ මේ අම්බලමේ තමා."

"කන්නේ බොහෝතේ කොහොම ද?" සි අසමින් මම මහු ඉදිරියේ වූ පිල් කඩ උඩි, මගේ සාක්කුවෙන් ගත් කවදසියක් විදහා හෙදා වාඩි විමි.

"මම කන්නේ ද්වසට එක වේලයි. එකත් ඔහේ කිටුව ගෙදර කට ගියාම ලැබෙනවා."

දිගා වී ඇග-පත නොසොල්වා ඉන්නා සැටියෙනුත්, කරාවෙනුත්, මුහුණුවරිනුත් මහු කවරෙක්ද සි තේරුම් ගැනීම මට දුෂ්කර නොවී ය. මහු අනෙකකු නොව 'පිරිපුන් අලසයෙකි'.

මා තුළ පහළ වූ මේ අදහස් මහුටත් හැරි ගියෙන්දේ මහු, මා ප්‍රශ්න කරන්වත් පෙර මා දෙස බලා මෙසේ කි ය.

"කිසිම ඇදක් කුදක් අඩුවක් පාඩුවක් තැනි අලසයාගේ තදුන් උයන තමා පාඨ අම්බලම! අලසකමේ සැපත එය විදාලා පුරුදු කෙනෙකුට හැර අනික් කෙනෙකුට නොවැටහේ. මහත්මයා වැස්ස තියා උනත් මෙහි ඇතුළු වෙනවාට මම කැමති නෑ."

"ඇයි ?"

"කවුරුවත් ඇතුළු වන විට හිස හරවා ඒ දෙස බලන්න සිනෙන නිසායි මම අකුමැති. අත පය සෙලවීම තබා හිස හරවා ඇස රිකත් වැඩිපුර ඇරලා බැලීමට පවා වෙහෙසීම කම්මැලිකමේ සැප විදිමට බාධවක්, අලස කමේ ගාන්න සුබය විදින්ට නම් පාඨ අම්බලමකට විය යුතු ය."

මා මුද්‍රා සිතුවේ මොහු තක්කයි සිගන්නෙක්ය කියා යි. දැරුණ වාදියකු සේ, අලස කමේ 'ඁාන්ත පුබය' වර්ණනා කරන මොහුට 'නුඩි' ය සි ආමන්තුණය කිරීම වරදකැයි මම සිතුවෙමි.

"යට පළගැටියන්ගේ කරවිවලය ඔබගේ අලස පුබයට බාධාවක් නොවේ ද?" සි මම ඇසීමි.

"නෑ, ඒක මට පුරුදුයි. පුරුදු උණාම ඒක කරවිවලයක් නොවේ."

මෙකල අප රට බොහෝ දෙනාගේ සිත්, යථාක්ත පාඨ අම්බලමෙහි ලැගගත් අලසයා වැන්ත. පාඨ අම්බලමෙහි ලැගින ඒ අලසයා, තමා ලැගගත් තැනින් අගලකුදු ඇත් මැත් කරවන බාධාවන් නොඉවසයි. අත් පා පවා එසේවීමට අකැමැති මහු, තමාට වුවමනා විට තමාගේ අත් පා අනෙකකු විසින් ඔසවා ඇත් මැත් කරනහොත් වඩා කැමැත්තේ ය. තමා වැනි තවත් අලසයකු වුව ද, එහි ඇතුළු විම පවා තමාට වෙහෙසකැයි මහු සලකයි. කවර-හෙයින් ද? තවත් අලසයකු එහි ඇවිත් සිටින විට හිස හරවා ඇස හැර ඒ අලසයා දෙස බලන්ට සිදුවන බැවිනි. සුෂුප්තිය යි කියන තද තින්දට සම වන තුන් වන දියානයට සම වැදුණු යෝගියා, පරම සැපතට ලං වූ සැපතක් අනුහට කරන්නේයයි, ඇතැම් පුරාණ දැරුණතිකයේ කි හ. අම්බලම තුළට වී දිගා වූ මේ අලසයාත් එබදු පුබයක් අනුහට කරන්නකු මෙන් සැලකිය යුතු ද?

අප රට බොහෝ දෙනාගේ සිත් ද යට කි අන්දමේ අලසයේ ය. තැන්පත් වූ පැරණි මතයන් ඇත් මැත් කරවන අපුත් මතයන් එබදු සිත්වලට රුවි නොවේ. ඔවුන් පරණ පොතක් හැර අපුත් පොතක් පතක් කියවන්ට අකැමැතිවනුයේ එහෙයිනි. අම්බලමේ දිගා වී, අලස කමේ පරම සැප විදින්නාගේ වැනි සිත් ඇත්තේ, තමන්ගේ කපාල අම්බලම්වල බැඳී ඇති, ලාමක මත තමැති සෙවල් මකුල් දැල් පුලුස්සා, පරණ මිලියා මත තමැති වුවලන් පන්නා හරින ගාස්තාලෝකය නොඉවසනි. එවැන්නත් බහුල රටක පතිවත වනුන අරුප ස්ත්‍රීන් මෙන්, පරලොව වර්ණනයෙන් සන්නේෂ වන්නන් බහුල විය යුතු ය.

අට පිරිකර

නේපත්තියෙන් මසුරකු වන ගබන් උපාසක රාල, දතට පිනට දෙන කළ වුව ද මසුරැ මල හැරපියා නොදීම පුදුමයක් නො වේ. බලු තාගුට උණ පුරුශෙහි දමා අවුරුද්දක් බර තැබුවත් එහි ඇදය තැති නොවේ. දීම නමැති උණ පුරුශෙහි දුමුව ද, මසුරාගේ මසුරැ මල තමැති බලු තාගුටෙහි ඇදය නොහැරයි. දනයක් දී අටපිරිකරක් සහ සතු කිරීමට සිතු ගබන් රාල එයට වුවමනා හැම දෙයම අඩු මිලට ගන්ට සෙවීම, ඔහු අදුනන්තවුන්ගේ පුදුමයට හේතු නොවේ ය.

ගබන් රාල දනයට මස් මාං කිසිවක් නොගන්නා ඔහු අවිහිංසාවාදියකු නොවන බව විහාරස්ථානයේ හික්ෂුන් වහන්සේ හොඳාකාර දතිත්. මස් මාං නොගතහොත් පිට පළාත්වලින් වඩා හික්ෂුන් වහන්සේ අසතුව වෙතිසි විහාරස්ථානයේ අධිපති ස්ථානයන් ගබන් රාලට දැන්වූයේ එහෙයිනි. එසේ වුව ද ගබන් රාල, අනුත්ගේ අනුශාසනයට කන් දෙන්නේ රුපියලෙන් කළ හැකි කාරිය සතු පනහෙන් කර ගත හැකි වෙත හොත් පමණි.

"තෙපාතිස් උඩ මේ රුපියල් තුන අරගෙන ගොහින් අට පිරිකරක් අරගෙන වරෙන්" යි ගබන් රාල තෙපාතිස් නමැත්තාට කි ය.

"රුපියල් තුනට අට පිරිකරක් ගන්නේ කොහොම ද?" යනු කපටියකු වූ තෙපාතිස් දුන් පිළිතුරකි. රුපියල් තුනට අට පිරිකරක් ගත හැකි තැන තෙපාතිස් හොඳාකාර දතියි. අට පිරිකරක් තෙපාතිස් ලවා ගෙන්වන්ට ගබන් රාල සිතුවේ එහෙයිනි. තෙපාතිස් අට පිරිකර සපයන්නේ තමන්ටන් සුළු ලාභයක් ඇතිවයි. තමාගේ සුළු ලාභය පවා නොදී, තමා ලවා අට පිරිකරක් ගෙන්නා ගන්ට

ගබන් රාජ වැයම් කරන බව දන්නා හෙයිනි රුපියල් තුනකට අට පිරිකරක් ගත නොහැකිය සි තෙපානිස් කිවේ.

"රුපියල් තුනක අට පිරිකරක් ඇති තෙපානිස්. අට පිරිකර ආ පහු ලැබෙන තිසා හාමුදුරුවේව් ඒ ගණන ගනීවි" සි ගබන් රාජ කි ය.

"අතේ මට තම් බැහැ රාජනාම්; රුපියල් තුනට අට පිරිකරවල් ගන්න."

"හ්ම-මක්කොම දන්න මිනිසුන්න එහෙම කියන්න එපා මුදියන්සේ හාමුදුරුවන්ගේ ගෝවා ගෙචිය වාගේ එක අට පිරිකරක් කි සැරයක් මාරු වෙනවා ද?"

"මුදියන්සේ හාමුදුරුවන්ගේ ගෝවා ගෙචිය?" සි තෙපානිස් පුදුමයෙන් මෙන් තෙපලි ය.

"මවි, ඇයි උඩ අහලා තැදෑද මුදියන්සේ හාමුදුරුවන්ගේ ගෝවා ගෙචියේ විත්තිය? වලවිව ඉස්සරහ හම්බයාගේ කබේ ගෝවා ගෙචියක් තිලුණා; දවසක මිනිහෙක් ඒ ගෝවා ගෙචිය මිලට ගෙන මුදියන්සේ හාමුදුරුවන්ට තැගි දුන්නා. රේඛ දටත් ඒ ගෝවා ගෙචිය කබේ එල්ලෙමින් තියෙනවා; එදින එන මිනිහාන් මුදියන්සේ හාමුදුරුවන්ට තැගි දෙන්න ගෙනියන්නේ ඒ ගෝවා ගෙචියමයි. ඉතින් ගෝවා ගෙචිය වේලෙන තෙක් මාරු උණේ ඔහොම තමා! .....

තෙපානිස් සිනාසුණ නමුත් කිසිවක් නොකිවේ ය. ගබන් රාජ රුපියල් තුනක් ඉණෙන් ගෙන,

"ඉදා - රුපියල් තුනක් දුන්නාම ඇති" සි කියමින් රුපියල් තුන තෙපානිස්ගේ අතේ තැබී ය.

තෙපානිස් රුපියල් තුනක් මිට මොලවාගෙන විහාරස්ථානයට ගියේ ය.

"ගබන් උපාසක මහත්තයා මහ අමාරුකාරයා හාමුදුරුවනේ" සි තෙපානිස් කි ය.

"අමාරු කාරයන්ගෙනුත් අන්තිම අමාරුකාරයා; ඒ මිනිහා ආගමන් රවවා අපත් රවවා දිව්‍යලේංකයේ යන්ටසි හදන්නේ!" විහාරස් ප්‍රධාන ස්ථිවිරයෝ කිහි.

"ලේක නම් ඇත්ත තමයි. අද අට පිරිකරක් ගේන්තය කියා මට දුන්නේ සිලිං පහයි!"

"බැරිය නොකියා සිලිං පහ උඩ ගත්තේ කුමට ද?" හික්ෂුන් වහන්සේ විවාහන.

"නොගෙන මොනවා කරන්න ද? මම නොගත්තා නම් ගබන් උපාසක තැන වෙන කවුරුත් අල්ලාගෙන අට පිරිකර ගෙනෙන්ට තවත් පන්සලකට මිනිහෙක් යවනවා අනුමාන තැහැ."

"වැඩියෙන් මොකුත් යබන් රාලගෙන් ගන්න බැරි ද? අට පිරිකරවල් අප ලත තිබෙන නමුත් මය තරම් අසු මිලට දෙන්නේ කොහොම ද?"

"ගන්න බැහැ භාමුදුරුවනේ; උපාසක මහත්තයා අන්තිම අමාරුකාරයා. සිලිං පහට නුදුන්නොත් මට තියෙන්නේ වෙනින් පන්සලකට වත් ගිහිල්ලා පරණ. අට පිරිකරක් ගෙන ගොස් දෙන්නයි."

"අන්න අර. අට පිරිකර ගෙනැත් දීපන්" සි හික්ෂුන් වහන්සේ ඇඛිත්තයාට අණ කළහ. තෙපානිස් ඒ අට පිරිකර ගෙන සිලිම් පහක් ඇඛිත්තයාට දුන්නේ ය.

අට පිරිකර ගෙන ආ පසු ශිය තෙපානිස් "මෙන්න රාලහාමි අට පිරිකර; බොහෝම අමාරුවෙන් රුපියල් තුනහමාරක් දෙන්න පොරොන්ද වෙළයි ගත්තේ. අනිත් සත පනහ හෙට ගිහින් දෙන්න ඕනෑ" සි කියමින් අට පිරිකර ගබන් රාලට දුන්නේ ය.

"උඩ කරාවක් තැනිව නිකන් ඉදින් තෙපානිස්. උඩට සත පනහක් ඕනෑ නම් පස්සේ දවසක වරෙන්" සි කියමින් ගබන් රාල, තක්කඩි බැලුමක් හෙළා අටපිරිකර ගෙන ගොස් අල්මාරියේ තැබේ ය.

අහිංසා වාදියා

"තාම මහත්තයා ගෙදර ආවේ නැද්ද රුපා" සි ලිසා විවාලා ය "නෑ ලිසා-අද මහත්තයා එන්නේ ටිකක් ර වෙලා. මට. නිකම් ඉත්ත කම්මලියි" කියමින් රුපා, ලිසාගේ ගෙයි පිටිපස්සේ ඉස්තෝප්පුවෙහි වූ පරණ වේවල් පුවුවෙහි වාඩි වූවා ය.

එකම වත්තෙහි පිහිටි ගෙවල් දෙකක වෙසෙන මොවුන් දෙන්නා, ඔවුන්ගේ සැමියන් කන්තේරුවලින් ගෙදර එන වේලාව ලං වන තුරු දච් පතා වික වේලාවක් ඔපා-දුප කතා කිරීම සිරිතකි. පණ්ඩිතයු තවත් පණ්ඩිතයුගේ පොතක් ද, උපාසකම්මා කෙනකු බණ පොතක් ද, කරා කියවීමේ ආයා ඇත්තකු තව කරාවක් ද කියවීමෙන් ලබන ප්‍රිතියක් උගැන්මත් ලිසා හා රුපා ඔපා-දුප කතාවෙන් ලබාගතිති.

"දුන් මාඅ හරියට ගණන් නොවැ—" ලිසා කිවා ය.

"අපේ මහත්තයා දුන් මස් මාඅ මොකුන් කන්නේ නැහැ" සි රුපා කි ය.

"එහෙනම් ලාබ නොවැ! මස් මාඅවලට නොවැ හරියට සල්ලි යන්නේ."

"අනේ මං දන්නේ නැහැ; ගබරදල පන්සලේ ලොකු හාමුදුරුවෝ මස් කැමෙ ආදිනව දක්කමින් බණ කියනවා අහගෙන ඉදළා එද හිටන් අපේ මහත්තයා මස් මාඅ කැම අත්හැරියා; මං නම් කැමති නෑ ලිසි!"

"අනේ රුපා අපේ මහත්තයට නොව මස් කැම අත්හරින්න බැරි. මං කියනවා මස් මාඅ කැම තවත්තන්න කියා-කොහේ ද?"

"හැබැටම මස් මාඅ කැම පව් ද ලිසා?"

"මං දන්නේ තැහැ; පවි වෙන්න ඇති. මම මේ රුපාට මොකුන් හංගන්නේ තැහැ; මං මහත්මයාගේ මස් මාල් කැම නවත්තන්න හදන්නේ වියදම් රිකක් අඩු කරගන්නයි! වැඩ කාරයන්ගෙන් බේරෙන්න බැහැ. වේලකට මාල් නම් සත තිහක හතළිහක ගත්තන් මදී."

"එහෙනම් මං කියන්නම් ලිසිට ගුරුකමක්. ගබරදල පන්සලේ භාමුදුරුවන් බණ කියන ද්වසක එතනට මහත්තයන් එක්ක බණ අහන්න යන්න. ඒ භාමුදුරුවේ බණ කියනවා ඇඟු කෙනෙක් තවත් මස් මාල් නම් කන්නේ තැහැ; එවිටරට පිළිකුල් හිතෙනවා."

"අනේ රුපා උඩ අපේ මහත්තයාගේ විදිය දන්නේ තැහැ. එයා බණ අහන්න යන්නේ තැ. රුපාගේ මහත්තයා එද අපේ මහත්තයාට මස් මාල් කැම අතහරින්න කිවාම එයා කියනවා; 'අවුරුදු 50 පැන්නාට පස්සේ මාල් මස් කැම අගුණ ය, එතකොට අත්හරිනවා ය; තැනිව අත් හරින්න බැරි ය' කියා. මට ඕනෑ කොහොම හර ගෙදර රිකක් වියදම් අඩු කරන්නයි!"

ලිසා හැම දෙයම අඩු වියදමින් කරගැනීමට මාන බලන ගෘහිණියකි. කිසිවකුගේ ගිනිපෙටිටියකින් ගිනි කුරක් බිම වැවෙනු දුටුවෙන්, ඇ පසුව එය අවුලාගෙන තමාගේ ගිනි පෙටියෙහි දමා තබයි. ඇගේ මහත්මයා වරක් දෙවරක් ගසා පත්තු තොටු විට ඉවත ලත ගිනිකර වුව ද ඇ අවුලා ගෙන වේලා, තැවත, ගිනි පෙටිටිය තුළ දමයි. ඇ අමු කෙසෙල් ගේඩ් ලෙලි කවදවන් ඉවත තොදමා එයින් මැල්ලුමක් සාදයි. ඇය, ඇගේ ගැටුවයේ එක් පැත්තක අල්පෙන්ති කටු රාජියක් අවුනාගෙන තිබෙනු දුටු ඇගේ මහත්මයා වරක් පුදුමව 'ඒ කුමට ද?' සි ඇසි ය.

"මේ තුන් ද්වසක් තිස්සේම බිම තිබි අවුලා ගත් අල්පෙන්ති කටු" සි කියමින් ඇ අල්පෙන්ති කටු ඇදුමෙන් උගුළිවා ගෙන, යතුරු කටු සහ බොත්තන් එකතු කරන සේප්පුවෙහි දුමුවා ය.

ලිසාගේ මේ ගති ගුණ තොදින් දන්නා රුපා වචාත් ආදරය කරන්නේ ඇගේ ඒ ගති ගුණ තිසා ය; තමා ද ගෘහිණින් විසින් උගත යුතු මසුරුකම් ඇගෙන් උගනියි.

ලිසාගේ ගෙදරට මාඅ කන් කාරයකු එතොත් එන්නේ කලාතුරකිනි. ඇගේ මෙහෙකාරයන් ගොස් කොතොක් හඩ ගැවත්, ඇතැම් මාඅ කන්කාරයෝ නැහුණාක් මෙන් යෙති. කවර හෙයින් ද? ඇය මාඅ කන්කාරයන් සමඟ හෙටුව කොට, හැකි තරම් අඩු මිලට මාඅ ගන්ට වැයම් කරන බැවිනි. 'මය නොනා මහත්තයා එක්ක වෙළඳාම් කරන්න බැහැ ලමඹ' සි ඇතැම් විට කන්කාරයෝ මෙහෙකාරයාගේ හඩගැමට පිළිතුරු දෙති.

රුපා මෙදින ඕජාපුප දෙඩිමට ආවේ, ලිසා තම මෙහෙකාර කොලුවා මාඅ කන්කාරයකු කැදුවාගෙන ඒමට යවා මහු එන තෙක් බලා සිටියදි ය.

"මාඅකාරයෝක් එක්ක එන්ට යැවු අඟේ කොලුවා තාම නැහැ."

ගේ තුළට ගොස් මිරලෝසුවේ වේලාව බලා ආපසු පැමිණ නැවතන් ඕජාපුප දෙඩිමට පටන් ගන් ලිසා යපොක්ත වවන කියන්ම කොලුවා ද පැමිණියේ ය.

"කො රේමිස් මාඅකාරයා ආවා ද?" සි ලිසා විවාලා ය.

"අන්න එනවා; ඒ මිතිහා බැරිමය කිවා එන්න; නොන මහත්තයා ලුණු මාඅ ඉල්ලනවා වාගේ අඩුවෙන් මාඅ ඉල්ලනවා ය කියා-"

"කවුද? අර රවුල් කාරයා ද?"

"මව්"

"එ මිතිහා අලි අමාරුකාරයා- හා මේ එන්නේ! මේ පරාවිය කිය ද කියාපන්-" සි කියමින් ලිසා මාඅ කදෙහි වූ පොඩි පරවකු පෙන්නුවා ය.

"මේ පරාවියා පණ ගහනවා නොනා? අයිස් මාඅ තෙවි; සත හැන්තැපහක් දෙන්න."

ලිසා රුපා දෙස බලා ඉගිමැරුවා ය. ඉගිමරා මාඅ කුරියා කදෙන් එළියට ඇදුගෙන බැලුවා ය. කන්තොල්ල උස්සා කරමලය ද බැලුවා ය; ඇගිල්ල ගසා ඔබාන් බැලුවා ය. බලා ඉල්ලුවේ සත පහලොවකට ය.

"සත පහලොවක්"- ඩි කන්කාරයා ගොරවමින් මාඅ කුරියා කුඩායෙහි දමාගත්තේ ය.

"හොඳයි සත විස්සක් ගනින්."

"මං ඇත්ත කියන්නා නොනා මහත්තයා, මේ- මේ- මය- මය ගබරදල පන්සලේ ලොකු හාමුදුරුවෙන් දැන් මේ මාඅ කුරියා සත තිස් පහකට ඉල්ලුවා. මං දුන්නේ තැහැ. නොනා මහත්තයාට මිනෑ නා සත හතුලිහක් දෙන්න."

ලිසා සත තිස්පහක් දී මාඅ කුරියා ගත්තා ය.

මාලු කන්කාරයා කි වදන් ඇසු රුපා පුදුම වූවා ය. එහෙත් ලිසා පුදුම තොවූවා ය.

"මාඅ කාරයා කියන්නේ ඇත්තක් ද ලිසි ? ගබරදල පන්සලේ නායක හාමුදුරුවේ මස් මාඅ කනවාට විරැද්දව දේසනා කරන්නේ කොයි තරම් වේගයෙන් ද?"

"වෙන්න පුළුවනි" ඩි පිළිතුරු දුන් ලිසාගේ කළේපනාවට හාජන වන්නේ එබදු උහතොකාරික ප්‍රශ්න තොට, හැකි තාක් අඩුවෙන් කන බොන දේ ගැනීමේ උපකුම ය.

මියාගේ මරණය

ගබන් උපාසකයා, තමා කියවා තැවැත්වූ තැන තාන් රේදී පටි කුබෙල්ලක් සලකුණ වශයෙන් තබා, සඳ්ධර්මාලංකාරය වසා, අගෝනිස් දෙස බලා, නුදුරින් වූ පුදුවක් පෙන්වූයේ ය. අගෝනිස් එහි වාචි වූ විගසම ගබන් උපාසක තැන 'අපායි අපායි' සි කියමින් හිස බදාගත්තේ ය. අගෝනිස්, අන්දුන්තුන්දුන් වී වට පිට බැලී ය; ගබන් උපාසක තැනගේ මහා ගෝකයට හේතුව කුමක් දු සි මහු දැනගත්තේ වටපිට බැලීමෙන් පසු ය.

ලේ ගලන මී කුණක් වලඹින් ගත් කොළඹෙක් දෙරවුව අසල ගල් රුවක් සේ සිටියේ ය. ගොකයන් දායාවත් නිසා හටගත් සංවේගයෙන් උපාසක තැන කුගැවේ, මෙහෙකාරයා අසරණ මීයකු මරා වලඹින් එල්ලාගෙන යනු දැකීමෙනි.

"මෙහෙ ගෙන මිය මියා!" සි ගබන් උපාසක තැන ගෙරවුම් බසින් කි ය.

"හෙමින්-හෙමින්-තියාපන්!"

මී කුණ ගෙනැවිත් තමා ඉදිරියේ දමු කොළඹවාට ගබන් රාල යපෝක්ත වදන් කිවේ සැරෙනි. ගබන් රාල එසේ කිවේ මී කුණට පණ ඇතැයි යන සැකය නිසා ද යනු කිව තොහැකි ය. මහු ලග හිදගෙන උන් අගෝනිස් නම්, එය මැරි බොහෝ වේලාවක් ගිය මී කුණක් වග සැක හැර දත්තේ ය.

ගබන් රාල, වතුර කෝප්පයක් ගෙන්වා ගෙනා මී කුණට වතුර ඉස පවත් ද සැලුවේ ය. මීයන්ට වෙදකම් කරවීම සිරිනක් වී නම් ගබන් රාල එවෙළෙම වෙදකු කැඳවනු නිසැක ය; මහුගේ අනුකම්පාට එතරම් මහත් වූ බැවිනි. වතුර ඉස පවත් සැලු නමුත්

මී කුණ, කරන්න රෝදයකට හසු විමෙන් තැලිගිය බිරෝල්ලක් සේ නිසොල්මන්ව තිබිණ.

"පවිකාරයා! ඉදා මූ අරගෙන පලයන්!" සි ගබන් රාල මෙහෙකාර කොළඹවාට ගුගුලේ ය.

කොළඹවා මී කුණ යළින් වලිගින් ඇද උස්සනු දුටු ගබන් රාල 'හෙමින්-හෙමින්' සි කැඟැසි ය. මියා මල වග තමා දතිතන් යළින් එසේ කැඟැසුණේ කුමක් නිසාදුසි ගබන් රාල නොදනී. මහු ලග උන් අගෝනිස් ද නොදනී. රට හේතුව මානසික විද්‍යාව දත්තකුට මිස අන්‍යාකුට අවිෂය වූ ගුෂ්ත ධර්මයකි.

තමාගේ මරණාසන්න කුඩා දුරියට බෙහෙත් කසාය හා ආහාර ද සපයා දීමට යම් කිසි උපකාරයක් ඉල්ලීමට පැමිණි අගෝනිස්, තමා පැමිණියේ ඉතාම නොද අවස්ථාවක සි සිතමින් සන්තෝෂ වූයේ ය. 'සිත දියානුකම්පාවෙන් පිරිණු එබදු වේලාවක යම්කුගෙන් පින් පිණිස යමක් ලබාගැනීම පහසු ය.' යනු මහුගේ මතය වූ බැවිනි.

"උඩි දරුවාට අන්තිම අමාරු බව ඇසීම මට මහ කනගාවුවක් අගෝනිස්; නමුත් දනට උඩට උපකාරයක් කරන්න විදියක් තැහැ. අද මං ලග සල්ලි තැහැ. හෙට මං ගානේ කියන බණට භුගක් වියදී උණා. හාමුදුරුවන් වඩුම්මාගෙන එන කාර එකටත් පෙරහැරටත් භුගක් වියදුම් ඔනැ. මමත් මොනවා කරන්නදුසි කිය කියා දුන් කළුපනා කරනවා" සි ඉතා සින් හඩින් කියමින්, ගබන් රාල අගෝනිස් දෙස මහත් දියානුකම්පාවෙන් බැඳී ය. අනුකම්පාවෙන් සිහිල් වූණු ඒ වදන්, සිත් වේදනාව තමැති අධික ගිතයෙන් වෙවුලන අගෝනිස්ගේ මුහුණෙහි වන් දිය දහරක් වැන්න.

ගබන් රාලගේ පුවුව අසල වැටී තිබුණ රුපියලේ කාසියක් අගෝනිස් දීරි ය. ගබන් රාලට නොදන වැටුණක් බව දත් මහු එය සොරෙන් ගෙන යම්දේ සි කළුපනා කෙලේ ය. රුපියල අවුල දුනහොත් නිසැකව ම එය තමන්ට දෙති සි යළින් කළුපනා කළ අගෝනිස්, බිම තිබුණු රුපියල අවුලාගෙන පෙන්නා මෙසේ කි ය.

"මෙන්න! මුදලාලි මහත්තයා රුපියලක් බිම වැට්ලා හියෙනවා!"

රුපියල තමා අතට ලැබෙන තුරුවත් නොඉවසුම් වූ ගබන් රාල, උකුස්සකු මස්වැදුල්ලක් ගසාගන්නාක් මෙන්, අගෝනිස්ගේ අතින් ඒක උදුරා ගත්තේ ය.

"මං මේ රුපියල හතිකාරේ බැඳුවා" සි කියමින් මහු රුපියල රෙදී පටෙහි මතා ඉණෙහි ගත්වාගත්තේ ය.

"අද ගිලන්පස අරගෙන යවන එකත් වරදීය සි මං බ්යේ උන්නා උකුවත් ලොකු පිනක්" සි යළිත් ගබන් උපාසක රාල කිය.

෋පාසකයකු වුව ද ගබන් රාල ගිලන්පසට යවන්නේ වියලුණු බුලත් කොළ විකකුත් කොත්තමල්ල විකකුත් සිනි විකකුත් පමණුයි අගෝනිස් නොදැන්නාක් නොවේ.

පිස්සන් කොටුව

අංගාච් වාසය කරන්නන් බලා හෝ මවුන් සිහිකොට හෝ සිනාසි සන්තේෂ වන්නා, උගුලක අසුව් පණ අදින සතු බලා සන්තේෂ වන වැද්දකු වැන්තයි පණ්ඩිතයන් තරක තරනු තිසැක ය.

මැස්සකු හෝ කුරුමිනියකු හෝ අල්ලාගෙන උගේ අඩුපතු කඩමින් සන්තේෂ වන දැන ගාන දරුවෝ බොහෝ වෙත්, මවුන්ට 'දුෂ්චරෝ' ය දි පරිභව කරන පණ්ඩිතයකු ඇතැයි මම නොසිහැම. පොදු ජනයා දැනුම්-තේරුම් කමින් නම්, පණ්ඩිතයන් අතර දැනා ගානා දරුවන් වැන්නෝ ය. මවුන් පිස්සන් බලා සිනා සෙන්නේ එහෙයිනැ යි හැරේ. පණ්ඩිත ගණයෙහි නොවැවෙන මිනිහකු වන මම ද බොහෝ කළකට පෙර පිස්සන් කොටුවට ගොස්, විවක ගොක වීම්; විවක සන්තේෂ වීම්. ගෝක වූයේ පිස්සන්ගේ විගඩමින් වැසි ඇති මනුෂ්‍යාත්ම භාවයෙහි ගෝක ජනක පක්ෂය සිතට නැගුණු බැවිනි; සන්තේෂ වූයේ තමන් දුක් විදින බව නොදන් මවුන්ගෙන් බොහෝ දෙනකු සන්තේෂයෙන් කල් යවනු දුටු බැවිනි. ලෝකයේ දුබ පක්ෂය සලකන්නෝ, ජ්වලෝන්සයෙහි එක් මූල ගුණයක් අමතක කරති. කවර තන්ත්වයකට වුව ද අනුරුප වීම ජ්වයෙහි ප්‍රකාන්ති ගුණයකි. පිස්සා විදින්නේ මහත්වූ දුකකි. පිස්සා එසේ සිතන්නේ ද? වෙනස් වන පරිසරයට අනුරුප වීම ජ්වයාගේ ප්‍රකාන්ති ගුණයක් බැවින්, පිස්සා පිස්සුකමින් සන්තේෂ වන්නෙකැ යි නොකිය යුතු ද? නොඑසේ තම් පිස්සා, පිස්සුකමින් සන්තේෂ නොවන්නකු මෙන් ගෝක නොවන්නෙක් ද වේ.

මගේ යහළවකු සමග වරක මා අංගාච්ට ගියේ එහි තැවතිමට නොව එය බැලීමට ය. එහි ඉතා සන්තේෂයෙන් සිටි පිස්සෙක්,

"මහත්තයා!" සි මට හඩගාමීන්, දැක පුරුදු කෙනකු මෙන් මා සමග සිනාසුණේ ය.

කළක් 'මා මොනු සමග පිස්සන් කොටුවේ සිටියාවන් දේ' හෝ' සි මා තුළ සැකයක් හටගත්තේ ය. ඒ සැකය ඉවත් කරගත්තේ මා ගෙදර හිය විට මගේ මැණියන්ගෙන් ප්‍රශ්න කිරීමෙනි. කිසි විටක සිහිය නරක් විමෙන් මා පිස්සන් කොටුවට නොහිය බව මැණියේ සිනාසේමින් මා සමග කි න.

මා ලං වූ විට යට කියවුණු පිස්සා,

"මහත්තය මට පුල්ස්කැප් කඩුසියක් ගෙනැත් දෙන්න මිනෑ" සි කි ය.

"කුමට ද?"

"මා ලග සත දහයක් තියෙනවා ඕසි; ඒකෙන් සතයක් කඩුසියට දීලා අනින් සත දහයම සේවී බැංකුවේ දමන්න මිනෑ බව කියා ආංඩුකාරයාට පෙන්සමක් දෙන්න."

අංගොඩ සිටින්නවුන්ගේ සිත් සයුර කිමිද එහි පතුල අතපත ගැ හැකි වින්න ධරුම වියෙයකු නොවූ බැවින් මම හොඳවම සිනාසීමි. පිස්සන්ගේ සිතේ තතු දන්නා, පණ්ඩිතයකුට නම් සමහර විට යට කියන ලද කිම වහල් කොට ගෙන ඒ මිනිහා තුළ පවත්තේ කුමන අන්දමේ පිස්සුවක් දැයි සොයාගත හැකි ය.

මිට අනතුරුව දෙවැනි වර මා පිස්සන් කොටුවට හිය ද්‍රවසේ මම වඩාත් සිනාසුණේමි.

මගේ ලග නැයකුට වරක් විදුලි පුවතක් ලැබිණි. එය එවන ලද්දේ පිස්සන් කොටුවෙනි. මහුගේ මාමා වන තැනැත්තකුගේ නම සඳහන් කොට හේ මලේ ය සි එම විදුලි පුවත කි ය.

කළකට පෙර පිස්සන් කොටුවට බාර දුන් තම මාමා මලේ ය සි අසා කනගාටු වූ මගේ නැයා මා ද තවත් දෙදෙනකු ද කැටුව පිස්සන් කොටුවට යාමට පිටත් වූයේ ය; කොළඹ දී තවත් කිප දෙනකුට විදුලි පණිවුඩ ද යැවි ය; මිනිය කොළඹ දීම හුමදාන කරන බව කියා.

කොළඹදී මිනිපෙටිරියක් ද ගෙන පිස්සන් කොටුවට ලගා වූ මගේ නැයා තම මාමා පණපිටින් සිටිනු දැක විස්මය පත් වී ය.

"මට බැඳරුවා මෙතන ඉන්න. මං ගෙදර යන්න එහැළ මා තනියම මෙහේ නැවැත්තුවේ මොක ද?" සි පිස්සන් කොටුවේ උන් මිහුගේ මාමා ප්‍රශ්න කෙලේ ය.

පිස්සාගේ ලේලී හා සහෝදරිය ද සිනා තොතැගු තමුදු, මිහුගේ බැනා ද මම ද භෞද්වම සිනාපුණුමු.

විදුලි පණිවුවය අපට යවන ලද්දේ වැරදීමකිනි. මියගිය තැනැන්තා මගේ තැයාගේ මාමාගේම නම ඇත්තෙකි. දෙස්තර මහතා කළ විස්තරය ඇසු අපි එසේ සිනිමු.

"මිනි පෙට්ටියට කුමක් කළ යුතු ද?" යනු අප විසින් විසඳිය යුතු වූ ඊ ලග ප්‍රශ්නය වී ය. පිස්සාගේ සහෝදරිය හැර අනික් සියල්ලෝම මිනි පෙට්ටිය පිස්සන් කොටුවේම දමා යා යුතුය සි තීරණය කළේ ය.

"අපි සල්ලි දිලා මිනිපෙට්ටිය ගෙනැත් මෙහි දමාලා යන්නේ ඇයි?" සි විරුද්ධ වූ ස්ත්‍රීය තරක කළා ය. ඉලන්දරින් ද මුළුස්සියන් ද තොදුනිතන් සල්ලිවල අයය ඇ දනියි.

"එහෙනම් මොනවා කරන්න ද?" සි මගේ තැයා ඇසී ය.

"අරගෙන යනව තොවැ."

"අපට මිනි පෙට්ටිය කරගහගෙන යන්න පුළුවනා!"

"කර ගහගෙන යන්නේ මොවාද? අපට රික්සෝවක දෙනා යන්න පුළුවනි."

"ගෙදර ගෙනියන්න!"

"තැහැ; මිනිපෙට්ටිකාරයාට දිලා සල්ලි ගන්න."

"එම් මිනිහා තොගත්තොත්?"

"මං ගෙදර ගෙනියන්නං" සි අනුසයන් සිනස්සමින් ඇ කිවා ය.

ඇගේ යෝජනාවට කිසිවකු කැමැති තොවුයෙන් මිනිපෙට්ටිය පිස්සන් කොටුවහි දමා අපි කවුරුත් ආපසු ගියෙමු.

බිත්තරයේ හටන

මට ජමන්දිරස් සමඟ වුණේ අවුරුදු කිපයකට පසු ය. මහු අඟේ ගමී තරුණයකු වුව ද, කොළඹ රස්සාවට පැමිණියාට පසු මහු මට දකින්ට ලැබුණේ මීට රික ද්වසකට පෙර ය.

"මෙපමණ කල් උඩ කොහො ගිහින් සිටියා ද ජමන්දිරස්?" යනුවෙන් මා ඇසු ප්‍රශ්නයට මහුගෙන් ලැබුණු පිළිතුර වඩාත් මා විස්මයට පත් කෙලේ ය. මහු හමසක් හිරගෙයි වැට් උන් බව මහු කියන තෙක් මට දූනගන්ට නොලැබිණි. මහු හිරගෙයි උන් බව අනිතකු කියේ තම් මම මහුගේ ඒ කිම විශ්වාස නොකරමි. මහු අහිංසා වාදියකු සේ ජ්වන් වුණු සැටි මා දන්නා බැවිනි. මහු ඉක්මනින් කිපෙන්නකු වුව ද ඉතා හොඳ වරිතයක් ඇත්තෙකි.

මහු හිරගෙට ගියේ, මහුගේ ස්වාමියාට පිහියෙන් අනින ලද බැවිනි. මහුගෙන් මට දූනගත හැකි වුයේ එපමණි. මහු තම ස්වාමියාට පිහියෙන් ඇත්තේ කුමක් නිසා ද? කවර ද්වසක ද? යන ආදී ප්‍රශ්නයන්ට පිළිතුරු දීමට මහු කැමැති නොවී ය. මහුගෙන් ඒ ගැන නැවත නැවත විවාරිම මහුගේ අසන්නෝෂයට ද හේතු වූ බැවින් මහුගේ ජීවිතයෙහි එම අවස්ථාව හාරා බැඳීමට මා තුළ හටගන් ආගාව මම මැඩගතිමි.

ගමේ එකකු වූ නිසා මහුට මම සංග්‍රහ කොට මගේ යහෝවකු ගේ නිවසෙහි 'බෝඩි' වැඩක් ලබා දුන්නෙමි. ඊට පසු ද්වසක මහු තම ස්වාමියාට පිහියෙන් ඇතීම පිළිබඳ තොරතුරු මට කිවේ ය. මා ඇසු ඒ තොරතුරු සැකෙවින් මෙසේ ය.

මහු ගමීන් නික්ම ඇවින්, පළමුව මසකට රුපියල් තුනක පඩියට බංගලාවක මෙහෙකාරකමක් ලබාගත්තේ ය. කළකට පසු

මහුව විරැද්ධව අනික් මෙහෙකාරයන් කි කේලාම් විශ්වාස කළ ගෙහිමියා මහු රක්සාවෙන් අස් කෙලේ ය. එයින් කිපුණු මහු මග රැක සිට තමාට විරැද්ධව කේලාම් කි මෙහෙකාරයාට පොල්ලකින් ගසා මහුගේ හිස තුවාල කෙලේ ය. තුවාල බරපතල නොවූයෙන් ජමන්දිරස් ලැබූයේ පුළු දඩුවමකි.

ජමන්දිරස් තවත් තැනක මෙහෙකාරයකු වශයෙන් රස්සාව ලබාගත්තේ ය. කේප වීමෙන් අනික් සේවකයකුට හිංසා කළ තමුදු මහු අහිංසා වාදියෙකි. මහු මාලි කතත් කවදවන් මස් නොකන්නේ ය. සතකු මැරිම මහු මිනිමැරිමටත් වඩා හයංකර පාපයක් ලෙස සලකන්නෙකි. මහු ද්වෘසක අහිංසාව අරබයා පවත්වන ලද කරාවක් අසාගෙන සිට පැහැදිමෙන් මාලි කැම ද අත්හැරිමට සිතාගෙන තම ස්වාමියාගේ ගෙදරට පැමිණියේ ය.

ගෙදර ඇති කරන බල්ලාට කැම දිය යුත්තේ මහු ය. මහු ගෙයින් පිටව ගියේ බල්ලා බැඳ තබාලා ය. එහෙයින් කැම ටිකක් තබා වතුර පොද්ක්වන් එදින බල්ලාට නොලැබිණ. හාමත්ව සිටි බල්ලා මහු එනු දුටු විශස බුරමින් මහු වෙතට පනින්ට තැන් කෙලේ ය. මහු ලං වූ විට බල්ලා නගුට වනමින් ගොස් ඉස්සරහ කකුල් දෙක උස්සා මහුගේ ඇගේ එල්ලුණේ ය. හාමත්ව සිටි බල්ලාගේ ඒ ආදරය දැක්වීම, කුසුගින්න ඇතිව පැමිණි ජමන්දිරස්ගේ කේපයට හේතු වි ය. කේප වූ ජමන්දිරස් 'පරයා' සි කියමින් බල්ලාට පසින් පහරක් ගැසී ය. ඒ පහර ලැබීමෙන් කිපුණු බල්ලා මහුගේ කකුල සැපී ය. වඩාත් කිපුණු ජමන්දිරස්, පොල්ලකින් බල්ලාට ගසා උගේ කකුලක් කැඩි ය.

මහුගේ බත් පතෙහි එද වෙනද මෙන් මාලි කැලි දෙකක් වි ය. මාලි කැම අත්හරින්ට සිතාගෙන පැමිණි මහු තම බත් පතෙහි තුවූණ මාලි ටික බල්ල් පැටියකු දෙසට විසි කෙලේ ය. අනතුරුව මහු එලවලුන් බතුන් පමණක් කන්ට හදන්ම ගැහිණිය හඩගාන හඩ ඇසී ඇය වෙතට ගියේ ය.

"ජමන්දිරස්, පොඩි බෙබිට දෙස්තර මහත්තයා බිත්තරයක පුදු මදේ ගහලා දෙහි ඇශ්චිලුන් එක්ක දෙන්න කිවුවා. බෙබිගේ වමනේ තවත්තන්න තාම බැරි උණා. ඉක්මනට බිත්තරයක් ගෙනත්

පුදු මද් ගහපත්. මං දෙහි ඇශ්චූල් විකක් මිරිකන්නං” සි ගෘහණිය කිවා ය.

“අනේ! නොනා මට නම් කියන්න එපා බිත්තර බිඳින්න. මං නම් ඒ පවි වැඩි කරන්නේ නැහැ.”

“බෙඩිගේ අසනීපෙටත් උඩට බිත්තරයක් බිඳින්න කිවුවාම උඩ උපාසකයා වෙත්ත හදනවා. උඩට මාසේට රුපියල් හතරක් ගෙවාල නවත්තාගත්තේ වික අහන්න නෙවී. ගිහිල්ලා බිත්තරයක් ගහපං” සි ගෘහණිය අණ කළා ය.

“මට බැ නොනා. නොනා තියා දෙයියා වහංසේ කිවුවත් මම බිත්තර බිඳින්නේ නැහැ.”

“අසනීපෙකටත් බිත්තරයක් බිඳින්න බැරි නම් උඩ මොටද මෙතන නවතින්න ආවේ? භොඳයි දැන් මට බිත්තරයක් ගහලා දීපං, වැඩ කරන්න බැරි නම් මහත්තයා ආවාම කියාලා අහක් වෙයන්. අන්න ලුමයා ආයිත් වමනේ කරනවා” සි කියමින් ගෘහණිය යළින් කාමරයට දිව්ගියා ය.

“දැන් උණත් මං යන්න කැමතියි. මට රුපියල් හතරක් දෙනවාට මෙතන කියන කියන පවි වැඩ කරන්න බැහැ” සි කියමින් කේපයෙන් තතනන ජමන්දිරස් ආපසු කුස්සියට ගියේ ය. මහු යන විට මාඟ වික කා ඉවර කළ බළල් පැටියා, මහුගේ බත් පත කමින් සිටියේ ය.

ගෘහණියගෙන් බැණුම් ඇසීමෙන් කේපවුණු ජමන්දිරස්, දන් සපමින් දිව ගොස් බළල් පැටියා දැනින් ගෙන පොලොවේ ගැසී ය. පතෙන් ඉතිරිව කුඩා බත් වික අගුවෙහි දමා මහු ගෙයින් එළියට බැස්සේ ය.

හවස ගෙදර ආ ස්වාමියා ජමන්දිරස් ගේ මුරංඩුකම බිරිදිගෙන් අසා කේප වුයේ, මහුට එකැවරම පහරක් ගයා ‘පලයන්’ සි තරජන කෙලෙ ය.

“මගේ පඩි බලාල දෙන්න; මං දැන් උණත් යන්න ලැස්ති” සි ජමන්දිරස් කේපයෙන් පමණක් නොව එඩිතර ලෙස ද කි ය.

මහුගේ එඩිතර කඩාවෙන් කිපුණු ගෙහිමියා මහුට තවත් පහරක් ගැසී ය; ගසා

"ලං ගොහින් තඩු දපන් මං පසි දෙන්නේ නැහැ" යි
ගුණළේ ය.

ඡමන්දිරිස් තම ස්වාමියාට හිහියෙන් ඇත්තේ මීට පසු
ඇති වූ කළහයේදී ය.

මට ඔහු අවසාන වර හමු වූයේ එම අපරාධය ගැන වරද
කාරයා කරනු ලැබේ හමසක් හිරගෙයි සිට එලියට පැමිණ දෙදිවසකට
පසු ය. ඔහු හිරගෙට යැවු තඩුකාරයා, ඔහු අමතා මෙසේ අවවාද
කෙලේ ය ය මා විසින් අසන ලදී.

"නුඩි තරක දුෂ්චර මිනිහෙකු යි මම නොකියමි. නුඩි මේ
දුෂ්චර කම් කෙලේ වහා කිපිමෙනි. එහෙයින් මින් ඉදිරියට කේත්ති
ගිය හැම විටකදීම බිත්තරයක් බිඳපන්. නුසේ හදිසි කෝපය නැති
කළ හැකි හොඳම පිළියම ඒක යි."

කලිසම් අගය

"ඩිහෙමම ඒ ගැනු ලමයා මම එක්ක විවාහ වෙන්ත කැමති නැ?" සි සිරමන් සිල්වා, කපුරාලගෙන් ඇසී ය.

"මට; අකැමැත්ත ගැනු ලමයාගේමයි, වෙත වැරද්දක් නෙවි—"

"මම කලිසන් නාදින තිසා! ඩිහෙම නෙව?" සි කපුරාල කියන තෙක් තිසොල්මන් නොවූ සිරමන් සිල්වා කපුරාල ඇදල පැදැලා කියන්ව හැඳු කිම සම්පූර්ණ කෙලේ ය.

"මට, ඩිහෙම තමයි. ඒ ලමයාත් මහත්තයාගේ වෙත වැරද්දක් කියන්නේ නැහැ. පවුලේ අනින් මක්කොම ලමයි කපාල අදින මහත්තැන් කසාද බැඳ තියෙන තිසා රෙදී අදින කෙනෙක් කැපෙන්නේ නැත කියනවා."

"මම හිතුවා, ඒ ගැනු ලමයා මට අකැමැති වෙත එකක් නැ කියා. එකයි තමුසෙට කනා කරන්න කිවේ. මම දැනට කොංඩේ කපාලා රෙදී අදින තිසා කලිසමක් ඇදගැනීමෙන් ඇදුම වෙනස් කිරීම පහසුයි. ඒ ලමයා විවාහ කරගන්න මම කොපමණ කැමැති උණන් එක නම් කරන්නේ නැහැ."

"මහත්තයාගේ විදිය මං දන්නවා-එක තිසා තමයි මං කලිසන් අදින්නය සි. යෝජනා නොකරේ" සි සිරමල් කපුරාල කි ය.

කපුකම් කරන නමුත් කපටියකු හෝ බොරුකාරයකු හෝ නොවන මහු දේපක්ෂයම අසන්නේයේ නොකරන්ව වැයම් කරන්නෙකි. ඩිහෙයින් මහු මනමාලයා, මනමාලියට කොංඩ වෙතියි යන සැකයෙන් ඇගේ ගුණ කියන්ව වූයේ ය.

"එ ලමයා අසතුපු උණෙ වෙත වරදක් තිසා නෙවි. අනින් අක්කලා මක්කොම කපාල අදින මහත්තැන් බැඳැලා ඉන්න තිසා

ඒ ලමයා විතරක් රෙදී අදින කෙනෙක් බැඳගත්තාම විකක් හිතට අමාරු වෙනවා නෙවැ."

"අවි, මට තේරෙනවා. මිට පස්සේ කපාලා අදින මහත්තැන්ය නොකියා කළුසන් අදින මහත්තැන්ය කියනවා, එනෙකාට කාටත් තේරෙනවා" සිරිමල් සිල්වා කට කොනට සිනාවක් නගමින් කී ය.

"'කපාලා අදින මහත්තැන්' ය කියන්නේ ඒ ලමයා නෙවි; අපි" සිරිමල් කපුරාල කී ය.

සිරිමන් සිල්වා කොළඹ ගොස්, නිල් රෙදිවලින් නොයෙක් මිනුමිවලට කොට කළුසන් දේසියක් මහන්ට සාප්පුකාරයකුට තියම කොට දෙනුන් දච්චකින් ගමට පැමිණයේ ය. පැමිණ මහු, ගමේ සියලු ලොකු ක්‍රිඩා තරුණයන් ද ලොකු මිනිසුන් සතුවූ නම් මවුන් ද රස්කොටගෙන, සතියකට වරක් බැගින් තරග කෙළි පැවැත්වීමටත්, ඒ තරග වලින් දිනුවන්ට තැගි දීමටත් තීරණය කරගෙන. ගමේ තවත් දෙනවත් මිනිසුන් හත් අට දෙනකුන් ද රෝ කැමැති කරවා ගන්නේ ය. තැගි දීම සඳහා පමණක් නොව අනිකුත් සියලු දේ සඳහා ද වියදම් කරන්නේ සිරිමන් සිල්වා ය. මුද්‍රිත පත්‍රිකා දහස් ගණනාක් ගම පුරා විසුරුවා හරින ලදී. පළමු සතියේ තරග කෙළියට ගමේ සිරි නාක් තරුණයෝ ද ලමයි ද ලොකු මිනිසුන් රික දෙනෙක් ද පැමිණියේ ය.

රෙදී හැඳගෙන ක්‍රිඩා කිරීමේ අමාරුව වර්ණනා කළ සිරිමන් සිල්වා 'තරගයට එන සියලු දෙනාම කොට කළුසන් හැඳගත යුතුය' සි යෝජනා කෙලේ ය. කොට කළුසන් නොහැඳගත් කිසිවෙක් තරගයට නොගන්නා ලදී.

"අපට මොන කළුසං ද?" කියමින් ලොකු මිනිස්සු පසුබැහැ. සඟ කෝලය වැඩි ඉලන්දරිහු ද පසුබැහැ.

අනුන්ගේ අැනුම් පද හෝ සිනා හෝ නොතකන තරුණයෝ ද ලමයි ද නොමිලයෝ ලැබෙන කොට කළුසන් හැඳගෙන තරග කෙළි සේල්ලමට යුදනම් වූහ. කළුසන් ඇදීමට ආභාවන් සිරි තරුණයෝ ද ලමයි ද 'අපි කැමැති' සි කියමින් එක පයින් සිටගත්හ. එදින ඒ ඒ තරග කෙළියෙන් ජයගත් පළමු වැන්තාට දෙන ලද තැග්ග රුපියල් විසිපහකි; දෙවැන්තාට රුපියල් පහලොවකි; තුන්වැන්තාට රුපියල් දහයකි.

දෙවැනි සතියෙහි තරග කෙළියට ඉදිරිපත් වූවන්ගේ ගණන ක්‍රමයෙන් වැඩි වී ය. ඇනුම් පද හා සිනා නොතකන ඇතැම් මහල්ලෝ කොට කළිසන් හැඳුගෙන තරගයට බැසීමට කැමැති වූහ. මසක් ගෙවෙන්ට පෙර සිරිමන් සිල්වා කොළඹින් දෙවරක්ම කොට කළිසන් ගෙන්වූ යේ ය. තුන් මසක් හිය තැන, කොට කළිසන් හැඳුගෙන තරග කෙළියට බැසීමට අකැමැති එකකු මහල්ලන් අතරිනුදු සෞයා ගත නොහැකි වී ය. කවුරුනුත් මහන්වූ ආංශාවෙන් කොට කළිසන් හඳින්ට වූ බැවින් තරගයට එළඹුණු සියලු දෙනාටම, තම තමන්ගේ කොට කළිසන් ගෙදරවලට ගෙන ගොස් කැමැති තම එයින් ප්‍රයෝග්තන ගැනීමට ද ඉඩහරින ලදී. පළමු දෙනුන් සතිය තුළ කොට කළිසන් ගෙන ගියේ රික දෙනෙකි. දෙමසක් ඉකුත් වූ තැන කවුරුත් කොට කළිසන් ගෙදරවලට ගෙනයන්ට වූහ. මුලදී ගෙදරවලදී කොට කළිසන් හැන්දේ ලමයින් පමණි. එහෙත් හමසක් ඉකුත් වූ තැන, කොට කළිසමින් නොසැරපුණු ඉලන්දරියකු සෞයා ගන්නා ලද්දේ අමාරුවෙනි. කළිසන් හැඳිමේ ලාභයන් පහසුවත් කාටත් ක්‍රමයෙන් වැටහුණු බැවිනි.

ගමේ තරග කෙළි සංගමයෙන් එකෙකුට කොට කළිසම බැහිති. හමසක් හිය තැන තරුණයන්ටත්, ලමයින්ටත් කොට කළිසන් දෙක තුන බැහින් ලැබිණු. කෙසේ ද? කළිසම තහාද බව, පහසු බව, වැටහුණු සියලු දෙනාම සරෝම් වෙනුවට කොට කළිසන් මස්වන්ට වූ බැවිති. මුලදී සම්තිය උදෙසා වියදම් කෙලේ සිරිමන් සිල්වා ය. හමස ඉකුත් වූ තැන අන්‍යායන්ගෙන් ද සම්තියට උපකාර ලැබෙන්ට තේ ය.

"දෙයියෝ සාක්ති! දුන් ගබංවියාගේ ප්‍රතාත් අදින්නේ කළිසුන් නොවැ" සි සුරියකාන්ත හාමිනේන් කිවා ය.

"අනේ අම්මේ! ඒක නොවන්නම්-කළිසමට හිය කළ. ගස් යන පොඩියාගේ ප්‍රතාත් දුන් ගෙදරටත් කොට කළිසම් ඇද ගෙනමයි ඉන්නේ" සි සුරියකාන්ත හාමිනේන්ගේ ලොකු දු කිවා ය. ඇ කපාලා අදින මහන්මයකු සමග විවාහ වූයේ මේට අවුරුදු දාහයකට පමණ පෙර ය.

"අපේ මහන්මයා දුන් කළිසන් අදින්ටත් ලැජ්ජය කියනවා- හිය පෝද ද මහන්තයයි මායි පන්සලට යන්න යන කොට ඉස්සරහටම හම්බලණේ කොට කළිසමක් ඇදගෙන මාල් බාන්ත

යන අඛරංගේ ප්‍රතා! 'කළුපන් අදින්නත් ලැජ්පයි' මහත්තයා කිවිවේ එය!" ඩී. සුරියකාන්ත හාමිනේගේ දෙවැනි දු කිවා ය.

"මෙන්න මේ දරිවි තමයි මේක කෙරේ!" ඩී කියමින් තුන් වැනි දු නම බාල නගා දෙස යටුසින් බලා තක්කඩි සිනාවක් තැගුවා ය. තුන් වැනි දුව කපාලා අදින මහත්තයකු සමග විවාහ වී දැවුරුදේකට වැඩි නොවී ය. එහෙයින් කළුපමට තුබුණ සැලකිල්ල ද තවම ඇගේ සිතින් තුනි නොවී ය.

"මේක නෙව පුදුමේ! අඛරන්ගේ ප්‍රතාටත් කළුපන් ඇත්දෙවිවේ මමය කියන්නේ පිස්සුවෙන් වෙන්න ඇති!" ඩී කියමින් බාල නංගී තරහයෙන් කථා කළා ය. ඇ අක්කාට රවා බලා භුනස්නේන් තැංගා ය.

"නංගී නොවෙන්නම් මේ මක්කොටම කළුපන් ඇත්දෙවුවේ!" ඩී ඇ තම නංගීට යළින් සරදම් කළා ය. "නංගී සිරිමන් සිල්වාට අකැමැති උන හින්ද තමයි මේ ඔක්කොම!"

"මච්" ඩී ඇ තරහයෙන් කිවා ය. "එතකොට මං විතරේයි අකැමැති උණේ? අක්කලත් හොඳවම අකැමැති උණා. දුන් හැමෝම කළුපන් අදින්න ගත්තාම මං වැරදි කාරයා උණා!" ඩී කියමින් ඇ හඩින්ට වූවා ය.

"ලිසා දුන් කැමැතිය ඩී අපි කපුරාල අත සිරිමන්ට කියාලා යවතාවා!" ඩී මැණියේ සිනාසේමින් කි හ. ලිසාගේ සහෝදරියේ ද සිනාසේන්ට වූහ.

"වැඩි හරිගියා මහත්තයා! ඒ ලමයා විතරක් නෙවි අක්කලත් කැමැතියි. නමුත් ගමේ කපාලා අදින මහත්තැන් නම් හරියට මහත්තයා එක්ක කේන්ති! ඩී කියමින් සිරිමල් කපුරාල සිනාසුණේ ය.

"මං දන්නවා" ඩී කියමින් සිරිමන් සිල්වා ද සිනාසුණේ ය.

"කොහොම ද? කවුද කිවුවේ?"

"ප්‍රංචි නොනා අද උදේ මට ලියුමක් එවා තිබුනා, එයා, අකැමැති නැත. අක්කලාය මුලදී අකැමැති උණේ! තරහ වෙන්න එපාය!"

මේ වර කපුරාල සිනාසුණේ කොක්හල නගමිනි.

මහයු මූත්‍ර පට

"මේ මූත්‍ර පටේ වටිනාකම මෙපමණය සි කියන්න බැහැ" සි කියමින්, මරණ මංවකයෙහි උන් ඉලංගයි අම්මාල්, මූත්‍ර පට තම දුවගේ අතෙහි තැබුවා ය.

නාගා කුමරිය ඒ මූත්‍ර පට රිදි කරවුවක බහා දේශීන් ගෙන හිස මුදුනෙහි තබාගත්තා ය. තමා දුන් අගනා මූත්‍ර පට දුවගෙන් ලැබූ ගරුඩුහුමන් දක සන්නෝර්ස වූ ඉලංගයි අම්මාල් අමූත්‍ර පණ ලද්දක් මෙන් වඩාත් පැහැදිලිව කථා කළා ය.

"දුව, ඔය මූත්‍ර වැළේ වටිනාකම මෙපමණය සි කියන්ට බැහැ. මූත්‍ර වැළේහි පමණක් නොව, එක මූත්‍ර ඇටයක පවා වටිනාකම තියම කරන්ට බැහැ. කිසිම ඇදක් පළුද්දක් තැනි මෙහෙම මූත්‍ර ලැබේමට හැමෝටම වාසනාව තැහැ. මෙය අවුරුදු දෙදහකටත් වැඩි කාලයක සිට අඟේ පරම්පරාවේ මේ මූත්තක් පණ මෙන් ආරක්ෂා කරගෙන ආවේ එහෙයිනි. ඔය මූත්‍ර පට කිසිවෙකුගේ අතට දෙන්ට එපා. වටිනාකමින් අඩු මූත්‍ර දමා මයින් ඇටයක් දෙකක් උණන් සොරකම් කරගත හැකි ය. මේ මූත්‍ර පට පළදින් පළදින් වඩ වඩාත් මපවැටුණා මිස මපය අඩු වුණේ තැහැ; පාට වෙනස් වුණේ තැහැ. මෙහි පමණක් නොව, දෙව්ලොව ද රුවන් වෙළඳුන් ඔබා අතගා බලාලා, ඔය මූත්‍ර පටෙහි අයය තිම කළ නොහැකිය කි බව අඟේ වංශ කථාවෙහි ලියවී තිබෙනවා."

මැණියන්ගේ කඩහඩ සිහින් වන්ට වුයෙන් නාගා කුමරිය වඩ වඩාත් මවට ලං වී කන දුන්නා ය.

"අහුණද දුව?" සි කියමින් ඉලංගයි අම්මාල්, නාගා දෙස කරුණාවෙන් බැලුවා ය.

"මව අම්මා මව."

"නුඩින් මෙය අප මෙන් පරෙස්සම් කරගන්න මිනෑ.

කාටවත් අතපත ගාලා බලන්න හෝ ඇශිලි ගහන්න හෝ දෙන්න එපා."

මවගේ මරණයෙන් පසු නාගා කුමරිය විවාහ කරගත් සිටු කුමාරයා වූ කළී කුලධර්ම දුෂ්කයෙකි. කුලධර්ම දුෂ්කයෙකැ යි කියේ මහු ස්ත්‍රී ඩුර්තයකු හෝ සුරා ඩුර්තයෙකු හෝ වූ නිසා නොවේ. මහු කුල පරම්පරාවෙන් ආ සිරිත් විරිත් ඇදිහිලි ආදිය ගරු නොකරන්නකු වූ හෙයිනි. මහු හැම දෙයම තරක යානය තමැති උරගලේහි ගා බලන්නට වූයේ ය. මහු මෙසේ තරකයට වහල් වීම නාගා කුමරියගේ පමණක් නොව, ඇගේ පරම්පරාවේ අනායන්ගේ ද මවිතයට මෙන් ගෝකයට ද හේතු විය.

නාගා කුමරියගේ මූත්‍රන් මිත්තන් වන්දනා මානනයට දේවාලයට ඇතුළු වූයේ එක් අතක් බලාගෙන අනික් අතට පය නාගා යාමෙනි. එනම්: නැගෙනහිරට මූණ ලා බටහිරට පය නැගීමෙනි. කොට්ඨාසි මෙසේ ය: පස්සෙන් පස්සට යාමෙනි. නාගා කුමාරිය සහ අනික් සියලු දෙනාම පස්සෙන් පස්සට පය නැගීමෙන් දේවාලයට ඇතුළු වන්ට වැයම් කරන්ම ඇගේ ස්වාමියා වූ ඉලංගයෝම, ඉදිරිය බලා පය නැගීමෙන් දේවාලයට ඇතුළු වෙයි. මුලදී කවුරුත් හෙණ පහර ලැබුවන් මෙන් බිරාන්ත වූහ. එහෙන් කල් යන්ම මවහු ඒ ගැන පුදුම නොවූහ. මවහු ද, මහුගේ ගමන පහසු බව වැටහුණෙන්, කුමයෙන් මහු අනුගමනය කරන්නට වූහ. ඇතැමෙක් දේවාලය දෙරවුව දෙසට අඩක් හැරවුණු මුහුණු ඇතිව ගමන් කළේ ය. තවත් කෙනෙක් දේවාලයයේ දෙරවුව දෙස බලාගෙන පියවර ගමනින් ගියෝ ය.

ඉලංගයෝම නිසා රටේ කාගේත් සිරිත් විරිත් හා පැවතුම් ද රිකින් වික මෙසේ වෙනස් වෙයි. එහෙම නාමුත් කවුරුත් මහු දුෂ්චරියකු ලෙස සැලකුහ. මහු අනුකරණය කරන්නනුත් සැලකුවේ මහු දුෂ්චරියකු ලෙසිනි.

සාගතයක් හා දුරින්ෂ්‍යක් හටගැනීමෙන් රටේ කවුරුත් දිලින්දේ වූ හ. රජුගේ අණිත් රාජ සේවකයන් ගොස් ධනවතුන්ගේ දේ කොල්ලාකාගත් බැවින් සිටුවරයෝත් දිලින්දේත් එක සේ අග හිගවලින් මිරිකෙන්ට වූහ. නාගා කුමරිය රෝගාතුර වූයේ මෙවැනි

අවස්ථාවකදී ය. ඇට බෙහෙත් කසාය හා ආහාර පාන ද සපයා දීමට මගක් නුදුවූ ඉලංගසේම ගෝක වුයේ ය. එකල යම් කිසි වටිනා දෙයක් ඉතිරි වුයේ දේවාලයවල පමණි. රජ හා මහුගේ සේවකයෝ ද දේවාලයවලට වැද දෙවියන් සතු දේ ගැනීමට බිය වූ හ. දේවාලයවල වස්තුව ආරක්ෂා වුයේ එහෙයිනි. ඒ මහා දුර්භික්ෂයෙහිදී අගහිත නැතිව කල් යැවුවේ දේවාලයවල කපුවේ ය. එහෙත් දෙවියන්ගේ අණ ගුණ නායන ඇතැම් සාහසිකයන්ගෙන් දේවාලයවල වස්තුව ද රැකගත නොහැකි විය. තම බිරිඳ බේරාගත හැකි මගක් නැති වුයෙන් අවසානයේ ඉලංගසේම ද වස්තුව පැහැර ගන්නා අදහසින් දේවාලයක් කරා හියේ ය. මහු හිස් අතින් ශියාක් මෙන් ආයේ ද හිස් අතිනි. ඒ දේවාලය කළින්ම සාහසිකයන් විසින් හිස් කරන ලද්දක් වූ හෙයිනි.

"අපේ පරම්පරා වස්තුව වන මුතු වැළ වන් විකුණුවු" හි මහු තම සෞදුරට යෝජනා කෙලේ ය.

"අපොයි!" හි කියමින් නාගා කුමාරය හිස බදුගත්තා ය.

"මොනවා කරන්ව ද? නුඩින් මාත් මැරුණෙනාන් මය මුතු වැළට යන කල කුමක් ද? අපි ජීවත් උණෙනාන් නැවත මුතු පට ආපසු අපට ගන්ව පුවවනි."

"අනේ ඒක නම් හිතන්නවත් එපා. අපේ පරම්පරාවට නින්දවකි. මම අම්මාගේ මරණ මංවකයෙහිදී වුණු පොරොන්දුව කඩිකිරීමකි."

"කොහොම හරි මම පස්සේ බේරා ගන්නම්"

"මුතුවැළ අනුන්ව අතපත ගාන්ට, ඇගිලි ගහන්ව දෙන්ට එපාය හි අම්මා කිවුවා. මම පොරොන්දු උණා."

"හොඳයි මම කාටවත් ඇගිලි ගහන්ව බැං වන සේ ඒ වැඩ් කරන්නම්."

නාගා කුමරියගේ කැමැත්ත ලබාගත නොහැකි වුව ද සිටු කුමාරයා, මුතු පට රැගෙන මසුරු සිටුවරයු සොයා හියේ ය. සොයා ගොස් මහුට මුතු වැළ දී මෙසේ කියේ ය.

"මේ මුතු වැළ අපේ පරම්පරාවේ ඉතාම වටිනා වස්තුවකි. මෙහි අය කිය නොහැකි තරම් ය. ගතුයාගේ හාරයාවක් පටා තොරතුරු අසා, මේ මුතු පට් තම පෘශ්‍යාධරයන් වටා පැලදීමට ආසා කළා. ගතුයා මේ මුතු පට ගැනීමට බොහෝම වැශ්‍යම් කළා;

නමුත් හරිගියේ තැනැ. එට පස්සේ ගකුයාගේ හාර්යාව කල්පනා කළා, 'ඉලංගෙයි අම්මාල් හොඳට වැඩි උණෙකාත් අවුරුදු සියක් ජීවත් වේවා, එට පස්සේ මුතු වැළ මට ලබාගන්ට ප්‍රථම් සියා එහෙම සිතා ගකුයාට කිවුවා, ඒ කාලය ගෙවෙන තුරු මුතු වැළ පරෝස්සම් කරවන්ටය කියා. ගකුයා විෂ්ණු දෙවියන්ට තම හාර්යාවගේ ආසාව කිවුවා. විෂ්ණු දෙවියන් එතැන් සිට මුතු වැළ දමන හේපුවේ වේසය ගන්තා. මේ විෂ්ණු හේපුවේ හිඛියදී මුතු වැළ පිටතට ගතහැකි වූයේ ඉලංගෙයි අම්මාල්ට කරේ පලදින්ට වුවමනා වූ විට පමණි. අනිත් කිසි විටක මුතු වැළ හේපුවෙන් එහියට ගන්ට බැරි උණා."

"මය කතා පංචිතයන්ට මිස මට ප්‍රයෝගනයක් තැනැ. මම ද්‍රන්නේ මුදලේ අයය පමණයි. මුතු වැළ හොඳ නම් මුදලක් දෙන්න ප්‍රථම් සිටුවරයා කිය.

"ඉලංගෙයි අම්මාල් මැරුණා. එවිට පෙට්ටිය වේසයෙන් සිටි විෂ්ණු අන්තර්ධාන උණා. මුතු වැළ රකින්ට විෂ්ණු පොරොන්දු උණේ ඉලංගෙයි අම්මාල්ගේ මරණය තෙක් පමණි. මුතු වැළ ඉලංගෙයි අම්මාල්ගේ දුවට අයිති උණා. ඒ දුව ආවාහ කරගන්නේ මම තමා" සියුම් සිටු කුමාරයා හේපුව මසුරා අත තැබුවේය.

මසුරා හේපුව ඇර බලන්නෙන් තැතිව මුදල් දේයයි සිතා උන් කුමාරයා හෙණ පහරක් ලැබුවකු මෙන් ගල් වූයේ ය. මසුරා හේපුව හැර මුතු පට ගෙන එහි ඇටයක් පාසා එකිනෙක පරික්ෂා කළ බැවිනි. සමහර විට මහු මුතු ඇටයක් දත් තැති කරින් ද අල්ලා බැලී ය!

පැයක් පමණ මුතු වැළ පරික්ෂා කොට බැඳු මසුරා යලිත් එය හේපුව තුළ දමා වසා, හේපුව සිටු කුමාරයාට ආපසු දුන්නේ ය.

"ඇයි මුතු වැළ එපා ද?" සියුම් ඇසුවේ ය.

"හුගක් බොල් මුතු! හොඳ මුතු ඇට අතරින් පතර තියෙනවා. ඒවාන් එතරම් වටිනා මුතු නොවේ. දේවාලයවල කපුවන් අතපත ගැමෙන් කිලිරි වූ මුතුන් ඒ හොඳ මුතු ඇට අතර තියෙනවා."

සිටු කුමාරයා ගොලිවකු මෙන් තැගී කරබාගෙන ආපසු ගමන් කොට මුතු පට යලිත් මහ පෙට්ටියේ සුරක්ව තැබේ ය.

කෘතග්‍රන්ථ

එකල මා නැවති සිරියේ බොරුල්ලේ විදුලි රිය තැවතුම් පළින් මධ්‍යිලයකට වඩා ඇත් තොටී තැනක පිහිටි කදිම අපුත් ගෙයක ය. හැම ද උදේ විදුලි රිය තැවතුම් පළ තෙක් ද, හවස් වරුවේ හෝ රෝ කන්තෝරුවේ වැඩ අවසාන කොට ආපසු ගෙදර යන කළ එතැන සිට ගෘහය තෙක් ද, පයින් යාම මගේ සිරිත වී ය. මා රික්සේර්වකින් යන්නේ වැහි ද්වසක ර වී ගෙදර යාමට පැමිණියාන් පමණි. රික්සේර්වකින් ගියේ ඉද හිටලා වුව ද බොරුල්ලේ හන්දියේ උන් රික්සේර් කාරයන්ගෙන් එකෙක් මා සමග යහළේ වූයේ ය.

කුලිය පොරුන්ද තොටී කිසි කළක රික්සේර්වකින් තොයාම මා සිරිතක් කරගත්තේ, වැඩ මුදලක් දුන්නත් මදිය යි පළිගැහීමත් ඇතැම් විට ඇනුමිපද කීමත් රික්සේර් කාරයන්ගේ පුරුදේද තිසා ය.

හැකි තාක් හෙවුට කොට අඩු කුලියක් ගෙවීමට පොරුන්ද වී ගොස්, පොරුන්දවට වඩා සත පහක් හෝ දැහයක් හෝ වැඩිපුර රික්සේර් කාරයාට ගෙවන වාර ද වෙයි. යට කියවුණ රික්සේර් කාරයාගේ රික්සේර්වෙන් පළමු වර මා ගමන් කළේ කුලිය පොරුන්ද වෙලා ය. වැහි ද්වසක වූයෙන් එදින මම මහුගේ රික්සේර්වෙන් ගෙදර ගොස් මහුට පොරුන්ද කුලිය හැර සත දැහයක් වැඩිපුර ගෙවීම්. එතැන් සිට රික්සේර්වෙන් ගිය ද්වසක මා දුන් මුදල අඩු වුව ද, එය කරබාගෙන ගැනීම මහුගේ සිරිත වී ය. මහුගේ මේ ගතිය, අනෙකකුට නම් වාසියට හේතු විය හැකි වුව ද මට නම් අවාසියට හේතු වී ය. මා දෙන මුදල කර බාගෙන ගන්නා එකකුට හැම විටම අඩු ගණනේ සත පහක් වත් වැඩිපුර නුදුන හොත් මගේ සිත තොසැනසයි. එහයින් මහුගේ රික්සේර්වෙන් ගිය හැම විටම, මා ගෙවුයේ සත පහකින් හෝ

දහයකින් හෝ වැඩි කුලියකි.

මූලදීම මහු මගේ ගති ගුණ දැනගෙන මා දුන් කුලිය කර බාගෙන ගන්ට වූයේ, එසේ කිරීමෙන් මගෙන් වැඩිපුර මුදල් ගත හැකිය සි මහු සිතු නිසා ද යනු මට කිව හැකි නොවේ. එහෙන් මහු මගේ ගති ගුණ හොඳින් මැන ගත් ගුරුයකු බව මට පසුව වැටහිණි.

මේ රික්සේෂ් කාරයා දැන හැදිනගැනීමට ලැබීම, වැඩි වියදමට හේතුවක් ද, නිරෝගිකමට බාධාවක් ද වී ය. දච්ච මුළුල්ලේ එක තැන වාචි වී වැඩි කරන මට, ගෙදර සිට විදුලි රිය නැවතුම් පලට ද, විදුලි රිය නැවතුම් පලේ සිට ගෙදරට ද පසින් ගමන් කිරීම ව්‍යායාමයක් වී ය. හටස විදුලි රියෙන් ඇවිත් බසින විගස මහු රික්සේෂ්ව ගෙනැවීන් මා ලෙ නවත්වයි. මහුගේ බලාපොරොත්තු සූන් කොට පයින් නොහිය හැකි බැවිත්, මහු රික්සේෂ්ව ගෙනැවීන් ඇල්දු හැම විටම මම රික්සේෂ්වට නැංගමි.

කුමයෙන් මහු ද මා ද යහළී වූයෙන්, දච්චක රික්සේෂ්වෙන් යන ගමන්ම මහුගේ වගුණ සෞයන්ට මට සිතිණි.

"නුඩ කසාද බැඳුල ද?"

"කසාද ?" සි කියමින් මහු සිතාවක් පහළ කොට වඩාත් වේගයෙන් දුවත්ට වී ය.

"මට; මා එහෙම ඇහුවේ උණිට ලමයි ඉන්නවාදියි දැනගන්වයි."

"මට තේරෙනවා මහන්තයා. මං කියන්න හැදුවේ එක තමා" සි කියමින් රික්සේෂ් කාරයා ගමන සින් කෙලේ ය.

"මගේ ඉස්සර ගැනී වෙන මිනිහෙක් එක්ක හැංගිල ගියා. ඊට පස්සේ මම වෙන ගැනීයෙක් එක්ක ආවා. උන් නැතිව බැංහන්තයා."

"උණිට ලමයි කිදෙනෙක් ඉන්නවා ද?" සි මහුගේ විවාහ ජ්‍යෙෂ්ඨ නමැති කුණු ගොඩ ඇවිස්සීමට අකැමැති වූ මම ඇසීමි.

"ලමයි දහහතර දෙනෙක් ලැබුණා. හතර දෙනෙක් ජ්‍යෙෂ්ඨ ඉන්නවා."

"උරඹි වයස?"

"මගේ වයස අවුරුදු හැටයි. ඔව්-මහත්තයා, ඉලන්දරියක් එක්ක මිනැ බර වැඩක් මට තාමත් කරන්න ප්‍රථමති." සි කියමින් ඔහු යළින් වේගයෙන් දුවත්ට වී ය.

එදින මා ගෙදර ගොස් බැස්සු මේ රික්සෝ කාරයා, මා දුන් කුලිය නොගෙන අයදැමක් කෙලෙ ය.

"හෙට මම රික්සෝට ලැයිසන් ගහන්න මිනැ මහත්තයා; මා ලශ සල්ලි නැහැ. මට රැපියල් දෙකක් දෙන්න. මම ඒක හතර සැරේකට ගෙවන්නම් මට අද මහත්තයාගෙන් කුලියක් එපා."

"නැ-නැ කුලිය ගනින්" කියමින් මම ඔහු අත සත විස්සක් තැබීමි.

ටික වේලාවක් කල්පනා කොට බලා මම ගෙට ගොස් තැවතන් ඉස්තේස්පේපුවට පැමිණියෙමි. මම ගෙට ගියේ මොහුට රැපියල් දෙකක් දෙමිදෝහෝසි යන ප්‍රශ්නය තීරණය කරගත නොහැකි වූ බැවිනි. මා ඉස්තේස්පේපුවට පැමිණි විට ඔහු යළින් යාචිංජා කෙලේ ය.

"මහත්තයා ගෙදර එන කොට මම හැමදම ගෙනැත් බස්සන්නම්, එට මට කුලියක් මිනැ නැහැ. මට අද රැපියල් දෙකක් දෙන්න."

"ඉදා රික්සෝට ලැයිසන් ගනින්" කියමින් මම ඔහුට රැපියල් දෙකක් දුනිමි. ඔහු රැපියල් දෙක රැගෙන කෘතයෙන් මට ආවාර කොට නික්ම ගියේ ය.

මෙතෙක් කළ හැම ද මා විදුලි රියෙන් බසින විට ම රික්සෝට තැබුන්තු රික්සෝ කාරයා ඇය දීමෙන් පසු දකින්ට ලැබුණේ දෙදිවසකට පසු ය. තුන් වැනි දවසේ ඔහු මා දුටු විගස රික්සෝට ගෙනැවින් මා ලශ තැබුන්තුවේ ඉහතදී තරම් ආකාවකින් නොවේ. හතර වන දවසේ රික්සෝට ගෙනාවේ එදින වැස්ස නිසා මා ඔහුට හඩ ගේ බැවිනි. පස් වන දවසේ මා දුර එනු දුටු විගස ඔහු රික්සෝට ඇදිගෙන වෙන දිහාවකට යනු මම හොඳින් දිටිමි. හත් වන දවසේහි ඔහු ඒ රික්සෝ කාර තැබුන්ම් පළ හැර අනෙක්

පලාතකට ගිය වග මට දැනගත්තට ලැබුණේ අනෙක් රික්සේය් කාරයකුගෙනි.

"සිංහල රික්සේය් කාරයෙක් වෙන්න ඇති!" සි මා කියු මේ කථාව අසාගෙන සිටි, නරමාලාප තෙපලීමෙහි සමත් මගේ පණ්ඩිත මිතුයෙක් කී.ය.

"මහු කවරෙකු උණත් රුපියල් දෙක නොලැබීම මට පාඩුවක් ලෙස මම නොසැලකුවෙමි." සි මම, මගේ පණ්ඩිත මිතුයාට කීමි.

මනුෂ්‍යත්වය පිළිබඳ මගේ දැනුම පළල් වී ය. මහුගේ සිත රිදුවත්ට අකැමැත්තෙන් ඔහුගේ රික්සේවෙන් යාම නිසා මගෙන් මසකට අඩු ගණන් සිලිම් පහක් පමණ වියදම් වී ය; ව්‍යායාමය ද මට නැති වී ය. මහු රුපියල් දෙක අරගෙන එතැනින් යාම නිසා යළින් පෙර පුරුදු පා ගමනින් මට ගෙදර යන්ව මග පැදිණ. මසකට වියදම් වූ සිලිම් පහ ද ඉතිරි වී ය.

නව සිහ වම්ම වස්තුව

රට පුරා පැතිර ගිය උණට ගොදුරු ව්‍යුණු මම සතියක් මහ ඉස්පිරිතාලයේ නැවති වෙදකම් ගතිමි. හත් වන දච්චෙහි මගේ රෝගය සුව වූ නිසා මා ඉස්පිරිතාලයෙන් පිට වූයේ කැමැත්තෙන් නොවේ. විවේකයන්, පිළිවෙළින් සාත්ත්වත් ලබමින් තව රික දච්චක් එහි ඉන්ට ඇත් නම් මැනැවැයි මට හැගුණු බැවිනි. උණන් ගැහෙමින් එන්නන්ට ඉඩ නොදී, ආත්මාර්ථ කාමියකු මෙන් තව කිහිප දිනක් එහි ඇදක ලැගගෙන සුව විදීම නොමතා බව දුටු මම, වෙද්‍යවරයන් කියන්වත් පෙර එතැනින් පිට වීමට කැමැති විම, දුර්වල ව්‍යවත්, ඉස්පිරිතාලයෙන් පිට වූ විගස මා ගියේ කටුගෙට ය.

පොතක් පතක් නොකියවීම හාමත් වීම වැන්න. එහෙයින් කටුගෙට ගිය හැටියේත්, හත් වේලක් හාමත්ව සිටියකු ලත් ආහාරයක් ගිල දමන්නාක් මෙන්, මම පරණ පොත් පෙරලුමින් කියෙවුවෙමි. මා පළමුවම කියෙවුවේ පරණ ප්‍රස්කෙෂණ පොතකි; එහි වූයේ කදිම කපාවකි. 'නව සිහ වම්ම වස්තුව' යනු එහි මාතෘකාවයි. කාලානුරුපයයි වැටහුණු බැවින් මම එවේලේල් පැන්සලයෙන් ඒ කපාව පිටපත් කරගතිමි. එ කපාව සැකෙවින් මෙසේ ය:

"යට ගිය දච්ච බරණැයේ තුවර බුහ්මදත්ත නම් රජ්පුරු කෙනෙකුන් රාජ්‍ය කරන සමයෙහි හිමාලය වනයෙහි විජය රාජ නම් මහලු සිංහයෙක් වාසය කෙලේ ය. විජය රාජයාට මරකට සිංහ ය, උද්ධවිජ සිංහ ය, යුන සිංහ ය, කපා සිංහ ය, නීති සිංහ ය, දන සිංහ ය සි ප්‍රත්‍යායෝ සදෙනෙක් වූහ. බාල ප්‍රත්‍යායා උපන් ඇවුරුද්දහිම මවුන්ගේ මැණියෝ මිය ගියේ ය.

වැඩි විය පත් ව්‍යව ද එකම පුතුයෙකුද දඩයමට නොගියේ ය. මහලු වූ පියා කළ දඩයමින් මවුහු ද දිවි රික ගත්තේ ය. දෙදෙනෙක් ගාස්තු උගත්තේ, ගොදුරු සෙවීමට නොගියේ ය; තීතිය උගත් තැනැත්තේ දඩයම තීති විරෝධය සි තරක කරමින් ගිරි ලෙනින් එළියට නොගියේ ය. ධර්මය උගත් පුතුයේ, දඩයම අධර්ම ජ්විකාවකැයි දෙසමින් හාවනාවෙන් ජ්වත් වූහ.

මෙසේ පුතුත්, මහලු වියෙහි උන් පියා මරන සතුන්ගේ මස් කමින් ජ්වත් වුණු කාලයේ, ඒ වනයේ සියලු සිවුපාවන් මරමින් එක් රෝගයක් පැතිරිණ. ලැබූ හින්නක් සේ පැතිර හිය ඒ රෝගයෙන් බෙරුණේ සිවුපාවන් අතලොස්සක් පමණි. විජය රාජ සහ ඔහුගේ දරුවේ ද, ඒ අතලොස්සගෙන් රික දෙනෙකි. එහෙත් අවසානයේ විජය රාජට ද සංකාමක රෝගය වැළදිණ. රෝගය වැළදුන විජය රාජ ආහාරයක් හෝ බොහෝතක් කසායක් හෝ නොලද්දේ ය. පුතුයේ තමන්ට පුරුදු ගාස්ත්‍රිය මත සමාලොචනයෙන් ද, තරකයෙන් ද, ධර්මය දෙසීමෙන් ද, කාලය ගත කළේ ය. අවසානයේ පියාගේ රෝගය අසාධා වූ කළ, මවුහු තමන්ගේ නැයන්ගේ උපකාර සෙවුමට හියේ ය. මරකට සිංහ තමන්ගේ මධිලඹු කෙනෙකු වන මහා දිරිද්‍රාව සොයා හියේ ය.

“දැන් ලෝකය බොරුවෙන් පිරිලා; මට නැකම් කියමින් උපකාර ඉල්ලාගෙන එන්නන්ගේ ගණනක් නැහැ. උඩ මගෙන් උපකාර ලබාගෙන ගොස් පියාට කියන්නේ” මේ මා වෙහෙස මහන්සි වී සොයාගෙන ආ දේ, ය කියාලා සි. ඒ නිසා මම කිසිවකුට කිසිම උපකාරයක් කරන්නේ නැහැ” සි කියමින් දිරිද්‍රාව, මරකට සිංහ එලවාගත්තේ ය. අනෙක් පස් දෙනා ද හිය හිය තැනින් කිසිවක් නොලද්දේ හිස් අතින්ම ආ පසු ලෙනට පැමිණියේ ය.

පැන් බිඳක් පවා නොලැබ සිටි විජය රාජ තෙමේ මරණාසන්න වූයේ ය.

“අධික උණත් සමග වැළදෙන මේ රෝගයට හබරල අල තම්බා ගත් වතුර දිය පුතු ය” සි මරකට සිංහ යෝජනා කෙලේ ය.

“මෙයාට පිස්සු ! හබරල අල තීයම කර තිබෙන්නේ මොන ඔපාත් ද? මේ රෝගයට අලුත් රා බොහෝම ගුණයි. රාවණෙන්ද්‍රයා

කළ මහ වෙද පොමේ මෙබදු රෝගලලට දෙන්න ය සි කියා ඇත්තේ රාවෙන් කළ ආසවයකි” සි තරක කරමින් උද්ධිවිව සිංහ මලණුවන්ගේ හබරල කසායට පරිභව කෙලේ ය.

“මෙයාගේ වෙදකම් අපුරුශී!” කියමින් කරා සිංහ තම අයියාට සරදම් කෙලේ ය. “මිය හියත් උතුමන් රා බොත්තෙන් තැහැ. එය ඉතාම මිලේචිජ මූශයයකි. අපේ මුතුන් මිත්තන් මෙබදු ලෙඩ වළක්වා ගත්තේ අරඹ ගුළියෙනි. එහෙයින් තාත්තාට වහාම අරඹ දෙන්න මිනැ.”

“අරඹවලින් සුව වෙන ලෙඩක් තැහැ” සි නීති සිංහ තරක කෙලේ ය. “සියල්ලටම සිත ප්‍රධානයි. එහෙයින් වෙදකම් කළ යුත්තේ සිතටයි.”

“සිතට වෙදකම් කළාට හරියන්තේ තැහැ” සි ධනසිංහ තරක කෙලේ ය. “අපේ මුතුන් මිත්තන් මෙබදු වසංගත රෝගවලදී කෙලේ මත්තු ජප කරමින් ආවැඩිමයි. එහෙයින් අප් හදෙනාම ගොස් අපේ මුත්තණුවන් විසින් අපට ඉගැන් වූ මත්තුය ජප කරමින් පියාණන්ට ආවඩමු.”

එ් අවස්ථාවහි ඉතා පහසුවෙන් කළ හැකි වෙදකම මේ හැර අනෙකක් නොවන බව දුටු ඔවුන් එයට එකගතවූහ. මහු සදෙන මත්තු ජප කිරීමට ලෙන තුළට හියෝ ය.

එහි ඇතුළු වූ ඔවුන්ට දකින්ට ලැබුණේ පියාගේ මළකද ය.

ගොකයෙන් පහරනු ලැබූ ප්‍රත්‍යුම්‍යෙය් සදෙන ලෙන තුළ ම වැට් විලාප කියන්ට වූහ. එකෙක් ගොකය ඉවසාගත නොහි ගලක් හිස උඩට පෙරලාගෙන එතැනම මිය හියේ ය. තවත් එකෙක් පර්වත මුදුනට තැග පාතාලයට පැනීමෙන් දිවි නසා ගත්තේ ය. තුන් වැන්නා සර්පයකු ලවා ද්‍රේප කරවා ගැනීමෙන් මිය හියේ ය. සතර වැන්නා වස කා ද, පස් වැන්නා වැළැපාවකින් එල්ලි ද, මිය හියේ ය. හටැන්නා කලුතිරුණේ හිස හැරුණු අත බලා හියේ ය.

අසල වන ලැහැබක සිටි හිවලෙක් ගොදුරු සොයා යන්නේ, විජය රාජගේ ලෙනට පැමිණියේ ය. සිංහයන් වාසය කරන ලෙනක්

බැවින්, මහු එහි ඇතුළු වූයේ ඉතා බියෙනි. මැරි සිටිය ද; සිංහයකුට ලං වීමට ස්වභාවයෙන්ම සිවලා බිය ඇත්තෙකි. සිවල් තෙමේ දෙරවුවෙහි සැයැලි සිටගෙන, නොගොස් උපතුමයන්ගෙන් ලෙන තුළ සිටින්නහු, ඇත්ත වශයෙන්ම මල බව සැක හැර දැනගත්තේය. මහු ලෙනට ඇතුළුව කැමට සිතා දකුණු කකුලෙන් එහි වූ මල කුණ පෙරලීමට තැන් කෙලේ ය.

කකුලේ ඇවිලුණ සිංහ හම ඉවත් වූයෙන් මහුට දකින්ට ලැබුණේ හිවලකුගේ මලකුණ ය.

"දෙයියෝ සාක්කි! අපේම කෙනෙක් තොටු" සි කියමින් හිවල් තෙමේ යෝකයෙන් කර බාගෙන ලෙන තුළින් එළියට පැමිණියේ ය.

තවිකාරයාට ගල් ගැසීම

මගේ මිත්‍රයකු වන අරචින්ද කුරුදුවන්නේ කටුගේ පිටිපස සෙල්ලම් පිටියෙහිදී මේ වර හමුවූයේ හමසකට පසුයයයි සිතමි. හැම විටම අරචින්ද මා හා කඩාවට බසින්නේ තරක කරන අදහසිනි. මහු, සිත වෙනෙසා සිතිමට එතරම් ආයා ඇත්තකු නොවුව ද ගතානුගතික මතයන්හි එල්බගෙන, ඒ මතයන් තහවුරු කරනු පිණිස පොර කුකුලකු ලෙස පොරකුමට ආයා ඇත්තෙකි. මහු හොඳ දේ අයය කරමින් තරක දේ පිළිකුල් කරන්නකු වුව ද, හොඳ නරක විනිශ්චය කරන්නේ ගතානුගතික පොදු ජනයාගෙන් සියයට අනුනව දෙනකුන් විනිශ්චය කරන පරිදි ය.

අහවල් කාලයෙහි සුර්යයා තම සැඩ රසින් තෙතමතය උරා ගන්නා ලදීන්, නිල්වන් පලසක් වැනි තණ බිස්ස මද උණුසුම් පුක්න විය. ඒ උණුසුම නිසා සටස් කාලයේ හැමු මද පවතින් අප ලත් සිහිල් ගුණය මදක් අඩුව දැනිණ. පිටියෙහි කෙළි දෙලෙන් දිව පැන ඇවිදින මෙහෙකාර කොපුවන් ද මවුන්ගේ ස්වාමිදාන්ගේ කුඩා ලමයින් ද නගන සේෂයන් සිනාවන් අපගේ කතාබහට බාධාවක් නොවී ය. කුඩා දරුවන් අතින් ගන් ආයාවන් අතර කදීම රු සපුවෙන් යුතු එකියක දකින්ට ලැබෙන්නේ කලාතුරකින් නොවේ. එබදු රු සපුවෙන් යුතු එකියක දෙස මා බලා සිටිනු දුටු මගේ මිත්‍රයා මගේ ඇගට ඇගිල්ලෙන් ඇන, මා අවදි කරවා බණ දෙසන්ට පටන් ගන්නේ ය. ර ලැගිමට තමන්ට පුරුදු රුක් සොයා පියාඹන කපුවුවන් හඩ නගන නගන විට මගේ මිත්‍රයා උඩ බලා මවුන්ට බැණ වදියි. මී වදයක් සේ ගෙවලින් පිරුණු කොපුවේ කන්තෙරුවක් තුළට වී උදේ සිට සටස් වන තුරු වැඩ කරන අරචින්දට එම්මහන් පෙදෙසක් මැද වූ, මේ සෙල්ලම් පිටිය රිසි සේ පුස්ම ගැනීමට ද ඇස් ඇරලා වට පිට බැලිමට ද ඉඩ ඇති

තැනකි.

අක්කර පනහ හැට තෙක් මානයේ පිහිටි එක් ගෘහයක් බැහින්ද, ඒ අතර පළින් පළ පිහිටි පැල්පත් තුන හතර බැහින්ද යුත් කෙත්වලින් විසිනුරු පටිසර පෙදෙසක වැස පුරුදු මට මේ සෙල්ලම් පිටිය එවැන්තක් නොවී ය.

සිංහලයන්ගේ ඇතැම් නුගුණ කියමින් සිටි මගේ මිත්‍රයා, තමාගේ අත්දැකීමක් විස්තර කෙලේ ය. එය කොළඹ කෙසෙල් වත්තේ වාසය කළ තරුණ ස්ත්‍රීයක පිළිබඳ පුවතකි. මගේ මිත්‍රයා ඒ පුවත කියන්ව වූයේ සිංහල ජාතියට නින්ද වන දේ කරන සිංහල ස්ත්‍රීන්ට පරිභව කරන අදහසිනි.

"ඒ ගැනී ගැබිතියක් විදුලි රත්‍යට තැංගේ කෙසෙල්වත්ත ලිය හන්දියේ දී ය" සි මගේ මිත්‍රයා කරාවට මුල පිරුවේ ය.

"ඉතින්" සි මම කරාවට අගුල්පත් තැබුවෙමි.

"ඉතින් විකක් දුර යන කොට, දේශීයන්නේ වැඩක් තමයි! ඒ ගැනීට දරුවෙක් ලැබේවා, විදුලි රත්‍යයේදීම. .... රත්‍යේ සිටි සියලු දෙනාම උන් උන් තැන් වලින් තැගිවා; ඒ ගැනී දෙස රවා බලන්න උණා. 'බැහැපන්-බැහැපන්' සි එක්කෙනෙක් සැර කරා. 'නින්දීත ලෙස ජ්වත් වන උඩල මුළු ජාතියටම නින්දවති' සි තවත් කෙනෙක් කිවිවා. මිට පස්සේ කවුරුන් ඒ ගැනීට බණින්න පටන් ගත්ත ..... ඩිරසිවරුන් ඒ ගැනී බස්සවා විදුලි රත්‍ය පැදගෙන ගියා. ...."

"ඉතින් මහත්මයාත් බැන්නා?" සි මම සාචු ස්වරයෙන් ප්‍රශ්න කෙලෙමි.

"නන්නත්තාරේ ගොස් සිංහල ජාතියට නින්ද කරන උන්ට නොබැඳුණා?"

"සාඩු! සාඩු"

අන්තාලාපයෙන් මා ඔහුට නින්ද කරන බව ඔහු තේරුම් ගත්තේ මිට පසු ය. ඔහු මට බැඳු වදින්තට පටන්ගත්තේ ය.

"මහත්මයා වේසා ගැනුන්ගේ පැත්ත ගත්ත බව මම දැන්නවා!" සි මගේ මිත්‍රයා කෝපයෙන් කී ය.

'හැම දෙයකම හොඳ පැත්තට වඩා නරක පැත්ත දැකීමට පුරුදු වූණු තියුණු මසැය මෙන් මනැය ද ඇති තැනැත්තා, තමාගේ කාලයෙන් වැඩි කොටසක් ගෙවන්නේ සෞම්නසින් තොව දෙම්නසින් ය' යන මතය තරකානුකුල වූව ද සැබැඳී තොවේ. ගනදුරෙහි ගිලුණු පණ ඇති කුඩා දෙය වූව ද දක්නා බලලකු මෙන්, මනුෂය ලෝකයෙහි ජඩ පක්ෂය දැකීමට ද හැඟීමට ද පුරුදු වූණු තැනැත්තාගේ විශ්‍රාම කාලය ගත විය යුත්තේ දෙම්නසිනි. එය තරකානුකුල තිගමනයකි. එහෙන් පොදුවේ සියලු දෙනාම සම්බන්ධයෙන් එය තරකානුකුල තොවේ. ජීවිතයෙහි ජඩ පක්ෂය දැකීමට පුරුදු වූණු මනැයක් ඇතත් ඇතැමෙක් කවියෙකි; එනම්: මහු ජීවිතයෙහි අවලක්ෂණ දෙයෙහි ද, ජඩ පක්ෂයෙහි ද ගෝක ජනක පක්ෂයෙහි ද එක්තරා සෞන්දර්යයක් දකින්නෙකි. සුවද විහිදුවමින් විවිතු වර්ණයෙන් බැබලෙන මල, සැදැ රිවිරසින් බැබලෙන වලාපටලයෙන් නෙත් සිත් ඇදගන්නා අහස, විවිතු වර්ණයෙන් බැබලෙන පියාපත් ඇති මියුරු හඩින් හඩන පක්ෂිය, සුන්දර රු සපුවෙන් සැදි ස්ත්‍රීය, යන මොවුන් කෙරෙහි පමණක් තොව, පොදු ජනය අවලක්ෂණත්වය ආරුඩි කරන පණ ඇති තැති හැම දෙයකම සෞන්දර්යය දැකීමට පුළුවන් දෙනෙතක් ද එහි රසාස්වාදය කළ හැකි රුවිකත්වයක් ද ඇතැමෙක් ලබයි.

වේසාකම නිසා සුන්දර රු සපුවෙන් පිරිහිමෙන් දුටුවන් තුළ පිළිකුල උපද්‍රවන ස්ත්‍රීයක් වූව ද ඇතැම් විට එබන්දකුගේ සිත් ගනියි. ඇගේ ගත වත පිළිකුල් උපද්‍රවන තමුදු එයින් යට වූ ඇගේ වරිතය ව්‍යක්ති සිත් තුළ පහත් සංවේග දනවන එකම ජීවප්‍රවාහයෙන් ගන්නා ලද බින්දුවකි. නෙත් සිත් පැහැර ගන්නා විවිතු වර්ණයෙන් බැබලෙන ඇතැම් කුරුමිණියක් විෂ වර්ගයක් උතුරුවයි. තොඳසේ නම් දුගය හමන ඉස්මක් විදියි. ස්ත්‍රීයක හෝ පුරුෂයකු හෝ තමාගේ පාපයෙන්, දුසිරිතින්, කැතකමින්, අප සිත් තුළ පිළිකුල උපද්‍රවතක් ජීවිතයෙහි නෙත් සිත් පැහැරගන්නා ගුළ්ත ලක්ෂණය ඇය හෝ මහු හෝ කෙරෙහි ද වෙයි.

බුදුහු දහම් දෙයීමෙන් අම්බපාලි ගණිකාව සය්නෙහි පැහැද වූහ; පටාවාරාව සතසාලුහ. උන්වහන්සේ මොවුන් කෙරෙහි දායානුකම්පාවක් පහළ කෙලේ උන්වහන්සේ ඔවුන් තුළ සැගවුණු

ආලෝකික සෞන්දර්යයක් දුටු බැවිනි.

"මහත්මයා අහල නැදේද අර අප්‍රති තෙස්තමේන්තුවේ එන අගනා කරා වස්තුව?" සි ප්‍රශ්න කරමින් මම මගේ මිත්‍රයාට ද ඒ කරා වස්තුව කොට්ඨාසි කිවෙමි. ඔහු ඒ කරා වස්තුව දනිතත්, ඔහු කි ඇනුම් පදය නිසා එය ඔහුට ඇසෙන සේ කිය යුතුයයි මම සිතුවෙමි.

"වරදෙහි බැඳුණු ස්ත්‍රීය වටලාගත් රුමට යේසුස් ක්‍රිස්තුස් වහන්සේ මෙසේ කිහි.

'නුඩිලා අතරෙන් පවි තැති මනුෂ්‍යයෙක් ඇට පළමු ගලක් ගසවයි කියා තැවතත් තැමි බිම ලිඛු සේක.'

'නිදේස් ගුණ බරණ සුසිරිත් ඔවුනු' පැළඳගත්තවුන් මෙන් සිටි ඔවුනු එකිනෙකාගේ මූණු බැඳුහ. බඩුත් සමග අසු වූ සොරුන් සේ ඔවුනු එකිනෙකා කර බාගෙන පලා හියෝ ය. එහි ඉතිරිවූයේ යේසුස් ක්‍රිස්තුස් වහන්සේ පමණි.'

මේ කරාවෙන් මගේ මිත්‍රයා විකක් මෙල්ල කළ හැකි විය. මෙල්ල කළ හැකි වූයේ ඔහුගේ වරිතය මා දන්නා වග ඔහු ද හොඳින් දාන සිටි බැවිනි. මා ඔහු නාදුනන කෙනෙක් නම්, ඔහු කිසිම පැකිලීමක් තැනිව යේසුස් ක්‍රිස්තුස් වහන්සේගේ ස්ථානය ගෙන. මා හා තර්ක කරනු නිසැක ය.

"විරුම් කාරයට තැගුණු ඒ ස්ත්‍රීයට බැණු වැදුණු අනිත් තැනැත්තන් අතර ඇට ගලක් ගහන්න පුළුවන් කෙනෙක් සිටියාද?" සි මම මගේ මිත්‍රයාගෙන් ඇසුවෙමි.

"දෙලොස් ඇවිරිදි විතර වූ ලමයි දෙන්නෙක් හිටියා. ඒ දෙන්නා හැර එතන හිටි අනිත් එක් කෙනෙකුට වත් ඇට ගලක් ගහන්න පුළුවන් යයි මම හිතෙන්නේ තැහැ!"

මා මේ තොරතුරු කිවේ, මිට තොදැවන පුවතක් ලගදී පත්‍රයක පළ වූ බැවිනි. රම්බොඩගල්ලෙන් මයිල තුනක් පමණ ඇතින් වූ ගමක පාර අයිනේ ගසක් යට වැට් උන් මවක් ද, දරුවෙක් ද, පාය්ජාලාවාර්යවරයකු හා ගම්මලාදැනියකු හා විසින් බොහෝ අමාරුවෙන් ඉස්පිරිතාලයට යවනු ලැබූහ. ඒ ස්ත්‍රීය කළින් ඉස්පිරිතාලයට හිය තමුන් එහි සිටි දෙස්තර 'තව මසකට පසු

එන්න' යයි කියමින් ඇ ආපසු යැවි ය. දෙදෙවයක් නුඩ් බැට් කමින් ගමන් කළ ඇ, අතර මගදී දරුවා ප්‍රසුත කළා ය. තම බස් රියෙන් ඇ ඉස්පිරිතාලයට ගෙන යාමට බස් රිය කාරයෝ ද කරන්නයෙන් ඇ ඉස්පිරිතාලයට ගෙන යාමට බස් රිය කාරයෝ ද අකැමැති වූහ. මවුන් අකැමැති ගෙන යාමට කරන්න කාරයෝ ද අකැමැති වූහ. මවුන් අකැමැති වූයේ සායු වරිත ඇත්තවුන් නිසාම නොව, සායු වරිත ඉතාම වූයේ සායු වරිත ඇත්තවුන් නිසාම නොව, සායු වරිත ඉතාම අගය කරන්නවුන් වූ බැවිනැ යි සිතිය හැකි ය.

පවිකාරයාට පිළිකුල් කිරීමත් පවත පිළිකුල් කිරීමත් යන දෙක එකක් නොවේ. සුවරිතය අගය කළේන් පිරුවෝන් පවත දෙක එකක් නොවේ. පවිකාරයාට අනුකම්පා කළහ. ලෝකයේ ගෞෂේධී පිළිකුල් කළහ. පවිකාරයාට අනුකම්පා කළහ. ලෝකයේ ගෞෂේධී ආගම් කරනාවරයන්ගේ වරිත එට තිද්‍යුන් වේ. බුදුන් වහන්සේ ගණිකාවට ද මිනිමරුවාට ද අනුකම්පා කළ හ. මවුන් පාපයෙන් ගණිකාවට ද මිනිමරුවාට ද අනුකම්පා කළ හ. මවුන් පාපයෙන් නගාලු හ. උන්වහන්සේ අම්බපාලි ගණිකාවට පිළිකුල් නොකළ හ. පටාවාරාවට අනුකම්පා කළහ. අගුල්මල් සොරභු නගාලු හ.

හැම උතුම් දූයම කනපිට පෙරලාගන්නා මනුෂ්‍යයෝ, පවත පිළිකුල් කිරීම වෙනුවට, පවිකාරයාට පිළිකුල් කරන්ට උගනිති. එහෙත් පව අපගේ රෝෂයෙන් බේරෙයි; බේරි නොඅයක් වෙසින් අප තුළටම වදියි. පවිකාරයා පමණක්, අපේ පිළිකුල සහ වෙරය තමැති පා පහර ලැබ පාපය තමැති තරාවලෙහිම ගිලෙයි. මහු ගිලෙනු බලා 'පාපයට පහර දුන්නමින්යි අපි සන්නේප වෙමු.

ඒරමය කනපිට පෙරලා ගන්නවුන් අතර බණ දෙසීම හා උගැන්ම ද කොතරම් දියුණු වූණක් සුසිරින් පිරීමනම් දියුණු නොවේ. තමාගේ දුර්වලත්වයෙන් හෝ සමාජ වාරිතුයන්ගේ දුෂ්චර්තන්වයෙන් හෝ පාපයෙහි වැළුණ තැනැත්තේ, තමා ඒ තරා වෙළන් ගොඩ ලිමට දික් කරන කාරුණික අතක් නොදක්නේ, වඩ වඩාම එහි ගිලෙයි.

අපරාධ කරන්නවුන්ට දඩුවම් කිරීමට ප්‍රජාපාලකයා නීති පනවයි; මනුෂ්‍යයා කනපිට පෙරලා ගැනීමෙන් ඒ නීති අහිංසකයන්ට දඩුවම් කරන මාරක උපක්‍රමයන්ට හරවයි. මහු බුද්ධ නීතියන්, දෙව නීතියන් දුර්වලයන් සහ දිලින්දන් පෙළිය හැකි සේ කනපිට පෙරලා ගනියි.

පහත දැක්වෙන්නේ බොස්ට්ටිස්කි තමැති රුසියන් නවකරා

කාරයකුගේ කථා වස්තුවක එන විත්තියකි: පරානුකම්පාවෙන් උමතු වූ තරුණ සිංහයෙක්, අසරණයන් පෙළමින් අධික පොලී ගන්නා මසුරු ස්ත්‍රීයක මරයි. මිනිමරුවා එතැන් සිට සිතින් අනුහව කළ දුක් කද කියා පැමට ලිපු ඒ කථා වස්තුවෙන් කෙරෙන ඔහුගේ විත්ත වෙතසික විභාගය, වයසින් මෙන් බුද්ධියෙන් පැපුණු මිස අනෙකකු විසින් කියවිය නොහැකි තරම් හයෝකර ය.

මිනිමරුවා අස්වැසිල්ලක් ලද හැකි තැනක් නොදක්නේ තමා කලින් අදුනන ගණිකාවකගෙන් තමාගේ සිත සැහැල්ලු කරන අනුකම්පා සහගත ව්‍යවහාරක් ලබයි. ඔහු ඇගේ පා මුල වැට් ඇගේ දෙපා සිංහ මෙසේ කියයි:

“මා වැද වැටුණේ උඩට නොව උඩගේ වේශයෙන් අපමණ දුක් අනුහව කරන මනුෂ්‍යාත්මකාවයට යි.”

මිනිමරුවාගේ අනුකම්පාවට හාජන වූ ඒ වෙසගන ඇගේ වරදකින් නොව, තම මවුපියන්ගේ වරදින් වේසාකමට වැට්, එහිම ගැලී, මවුපියන් සහ මවුන්ගේ අනික් බාල දරුවන් ද රක්ෂා කළ ස්ත්‍රීයකි.

කොතරම් අධිමස්ථානයෙහි, නපුරෙහි, වැටුණ ද, මනුෂ්‍යා, පිපාසාතුරවුවකු මෙන් තවත් මනුෂ්‍යයකුගේ දයානුකම්පාව සොයයි. එය නොදුන, පැන් ඉල්ලන පිපාසාතුරයකුට යකඩ සපන්තු ලාගත් පයින් අනින්නකු මෙන්; මිනිසකු, දුෂ්චරිතයෙහි වැටුණු තවත් මනුෂ්‍යයකුට පිළිකුල් කිරීම, බැණීම, නින්ද කිරීම කෙසේ නම භොඟී ද?

වැල කැම

මා කුඩා කළ අකිකරුකම් කෙලේ ගෙදර දී පමණි. ගෙදරින් පිටවුණු විගස මම වතුර බාල්දියක බහා ගත් මියකුගේ වේෂය ගත්තෙමි.

කුඩා කළ ගෙදර දී එකාධිපතියකු සේ දාය කළ මා පිටතදී උපාසකාංකුරයකු වූයේ කෙසේ ද? ලං්ජාවත් බයත් යන දෙක වැඩි වූ බැවිනැයි සිතමි. මා පිටතදී කිසි විටක නොකරන මෝබකමක් හෝ හිතුවක්කාර කමක් හෝ ගෙදරදී කෙලේ එහෙයිනැයි දැන් මට හැගේ. ලං්ජාවත් බයත් යන දෙක වැඩි නොවී නම් මා දායකරන්නේ ගෙදරදී නොව පිටතදී ය. දැනුද මා නොදින් කතාබහ කරන්නේ ලංච ආගුර කිරීමෙන් හිතවතුන් වූ මිතුයන් හතර පස් දෙනකුන් සමග පමණි. අනික් සියලු දෙනාටම මා, සංයාවක් දැනුණු වහාම කටුව තුළට වැමදත ගොජබෙල්ලකු වැන්න. මෙය වූ කළ ලං්ජාව හය දෙක වැඩිව ඉපදීමේ විපාකයකැයි සිතමි.

ආලෝකය ඇති තැන අදුර තැත්තාක් මෙන් නුවන ඇති තැන මෝඩ කම ද තැනැයි සේ සමහර පණ්ඩිතයෝ කියති. එය අසත්‍යකි. උගත් කම සමග මෝඩ කම ද අත්වැල් බැඳුගෙන යෙයි. මෝඩ කම අත්වැල් බැඳුගෙන නොයන්නේ කපටි කම සමග පමණි.

බොහෝ විට කෙරාටික මනුෂයයා හද්වතක් නැත්තකු වැන්න. කොතරම් නුවණැති වුව ද, කාරුණික හද්වතක් ඇති තැනැත්තේ මෝඩ කමින් නොර නොවේයි. මෝඩ කම දෙවි බවට ලං කොට සැලකිය හැකි ගුණයකැයි සේ සමහර පණ්ඩිතයන් කියන්නේ එහෙයිනැයි සිතමි. මා කළ මෝඩකම අත්‍යයන්ට ද කියන්ව කැමැත්තේ, මෝඩ කම දෙවි බවට ලං කොට සැලකිය යුතු ගුණයකැයි ඇතැම් පණ්ඩිතයන් කියන හෙයිනි.

මම කුඩා කළ දීකිරි කැමට පමණක් නොව, වැල වරකා

කැමට ද රුසියෙක් විමි. දිකිරි හෝ වැඳ වරකා හෝ මා, මට අඹි තරම කනු, වැඩි මහලු උදවු ඉවසු නමුත්, මගේ වයසෙහි හෝ මට වඩා බාල වියෙහි හෝ වූ මගේ සහෝදරයෝ ද සහෝදරයෝ ද එසේ තොගුවසුහ. දවසක් මම ඉතා හොඳ වැඳ ගෙඩියකින් බාගයක් පමණ තනියම කැවෙමි. කාලා ඉවර කොට මා මගේ අත්වලත් තොල්වලත් තැවරුණු කොහොල්ලා පිස දමාගැනීමට රේදී කඩික් සොයනු දුටු මහලු වැඩිකාරයෙක් වූ ද්‍රිති,

"මොනව ද දරුව සොයන්නේ?" සි මගෙන් ඇසුවේ ය.

කුඩා කළ සිට අපට සේවය කරමින් එහිම වැඩුණු මහු අපගේ තැයකු මෙන් අපෙන් සංග්‍රහ ලබන්නෙකි. තෙකරාටික කම් දන්නා මහු, අපට සරදමක් කවට කමක් කළ හැකි බව දුටු තැන එය අතනාරින්නෙකි. නංගී සහ අන්‍යන් ද තොසලකා, මා වැඳ ගෙඩියකින් බාගයක් පමණ කාදුම්ම මහුට රිසි තොවූ බව මහු වරින් වර කි ඇනුම පද වලින් තේරුම් ගතහැකි වී ය.

"ද්‍රිති මට මේ කොහොල්ල ඇරගන්න මිනැ" සි මම ද්‍රිතිට කිවෙමි.

"මිකත් මය තරම් සොයන්න මිනැ ද? අර-අරින් ටිකක් අරගෙන හොඳට පිස දමාගන්න" සි කියමින් ද්‍රිති කාමරයේ මුල්ලක තුවුණු ඉමුළු පුළුන් ගෝනියක් මට පෙන්වුයේ ය.

මේ උවදෙස දෙදීදී, තරියකුගේ මුහුණට ඩුරු මහුගේ මුහුණෙහි කට කොළට තැයුණු කපටි සිනාව තවම මට සිහි වේ; එය කපටි සිනාවකු සි තේරුන්නේ මෙකල ය. ද්‍රිතිගේ උවදෙස පිළිගත් මම වහාම පුළුන් ගෝනියෙහි අත මධා, පුළුන් අහුරක් ගෙන එයින් හොස්ස පිස දුම්මි! ද්‍රිති කොක්හඩ තාගා සිනාසෙමින් ඉවතට දිවුවේ ය. හොස්ස පුරාත් අතක් පුරාත් පුළුන් ඇසුණු තිසා විකට තැවුමකට සැරසුණුකුගේ විලාසය ගත් මා දුටු අන්‍යන් පමණක් තොව මැණියේ ද සිනාසෙන්නට වූහ.

මගේ අතට හසුවුමෙන් මේසය උඩ තුවුණ ජග්ගුවකි. එය ක්ෂණයකින් දිව ගියේ, සිනාසෙමින් මිදුලට පැන්න ද්‍රිති දෙසට ය.

ඡග්ගුව ද්‍රිතිගේ ඇගේ තොව බිම වැදි කුඩාවුණ ද මගේ කෝපය එයින් සන්සිදිණු. සිනාසුණු කවුරුත් සිනාව තැවැන්වූ හ.

බඩගින්න

“පුක්තිය ? ..... මට මෙක තමා පුක්තිය” සි පුරංවියා ගොරවමින් කි ය. මහු, දළ ලොමින් වැසුණු වියදංචික් මෙන් දික්වූ සවි ඇති තම දකුණු අත මගේ තැහැයට ලං කෙලේ ය.

සවි ඇති දේහයක් ඇති පුරංවියා වයසින් හතලිස් පහ නොඉක්මවූවෙකි. දඩාවතේ ඇවිදින හරකකු වැනි මහු, වැස්සට පින්තට නොතෙමි ඉන්නේ පාඨ ගෙයක ඉස්තේස්ප්‍රවකට හෝ අම්බලමකට හෝ වැදිමෙනි. මහුට බිරිදක් තැති ය; ලමයෙක් තැති ය; මහු අද එක තැනකදී දකින්තට ලැබුණෙන්, හෙට මයිල දහයක් පමණ ඇත කුඩා නගරයක දී දකින්තට ලැබේ.

අද මහු මට හමු වූයේ පාඨ අම්බලම කුලදී ය. රි ගවයන් ලැයිමෙන් ගව ගාලකට පෙරවීන මෙම අම්බලමෙහි කයිරුව උඩ වාඩි වි උන් පුරංවියා, වැස්ස තවතින තුරු එහි ඇතුළු වූ මා සමග කරාවට බැස්සේ ය.

මහුට හිතුණ විටක මහු කුලී වැඩ කරයි. තවත් විටක හිගමන් ඉල්ලා ගෙන කුස ගිනි නිවා ගනියි. එසේත් කුස ගිනි නිවා ගත නොහැකි වූ කල, මහු සොරකම් කරයි. සොරකම් කරන්තට ඉඩකඩ තැති වූ විට මහු කුස ගිනි නිවාගන්නේ අනුන්ගෙන් මුදල් හෝ බඩු හෝ උදුරාගැනීමෙනි. මහු සමාර්ථයේ සිරිතට අනුකූල පැවතුම ද ධර්ම නිති ද තම දෙපයට පැගෙන දුවිල තරම වත් නොසලකයි. නින්දවටත් ප්‍රශ්නයටත් මහු බිහිරෙකි. මිනිසුන් ‘ගවරා’ ය සි මහුට නමක් තැබුවේ මේ කරුණු ද පලකාගෙන ය.

මහුගේ නොමනා දිවි පැවැත්මට දෙස් නගා පුක්තියට ද ධර්ම නිතියට ද අනුව ජීවන් වීමේ සැපත මතක් කළ විට, යට

කියන ලද පරිදි මේට මෙලභූ තම විසාල බාහු දීඩ්, මගේ නැහැයට උංකොට සෙලෙවුවේ ය.

"පුත්තිය!" සි කියමින් මහු මිනි කන බල්ලකු මෙන් දත් දෙනිසම විරිත්තා, සිනාසුණේ ය. කිතුල් කෙදි මෙන් ගොරෝසු රවුලකින් සෙවණ වූ දෙනොල් අතරින් පෙනුණ අගනා දතින් එලිය කළ ඔහුගේ මුහුණ, දත් පෙන්නා කේපයෙන් ගොරවන බල්ලකුගේ මුහුණක් මෙන් මට පෙනිණ.

"පුත්තිය? . . . . . ඔව් මහත්තයා, සත්තිය තමා යුත්තිය! යුත්තිය ගැන කතා කරන්නන් ප්‍රයෝගන ගන්නෙන් සත්තියෙන් තමා! යුත්තිය නමැති වේස් මුහුණ බැඳෙගත ඔවුන් සව් සත්තිය ඉස්සරහට ගන්නවා" සි කියමින් සුරංචියා සුරුවුවක් ගෙන කටෙහි මධා, දිවෙන් පෙරලා යලිත් එලියට ගෙන, ගිනිතුරක් පත්තු කෙලේ ය. මම කිසිවක් නොකියා ඔහුගේ දෙඩුමට කන් දිගෙන සිටියෙමි. අතින් වාද කිරීමෙහි ගුරයකු වන ඔහු කටින් වාද කරන්නන්ට පිළිකුල් කරයි. කටින් වාද කිරීමෙහි ගුරයකු වන මා විසින් කළ පුතු වූයේ, කර බාගෙන, ඔහුගේ දෙඩුමට කන් දීම පමණි.

"මම කරුණ කාලේ . . . . . ගෙදර රස්සාවේ සිටි බව මහත්තයා දන්නවා නෙව ද?" සි කියමින් සුරංචියා කාරා ඉවතට කෙළ ගසා මා දෙස බැළුවේ ය.

"නැ-නැ මට වැරදුණා! මහත්මයා අහල ඇති"

"ඔව්, මම දන්නවා"

"එතන ලොකු නොනාගේ රත්තරන් කුරක් නැතිවෙලා මම ගත්තා ය සි සැක කරලා හොඳටම තලා පොලීසියට බාර දුන්නා. මම තුන් මාසෙකට හිරේට ශිය-නමුත් මාසෙකට පස්සේ කුර ලාවුවුවක මතක නැතුව දළ තිබේ ලොකු නොනාට හමිඳ උණා! ඒන් මම තුන් මාසයක් හිරගෙයි ඉදාලා ආවා. හිරගෙයි ඉදාලා ආවට පස්සේ මම හොරකම් කරන්ට පටන් ගත්තා."

"නුඩා වෙන පලාතකට ශියා තම් රක්සාවක් සොයා ගන්ව තිවිනා."

"කොහාට ද? ඒරෝප්පෙට ද? ඒරෝප්පෙට යන්තත් මෙකට

සාත්තු කරන්න ඔහු” සි කියමින් උදරයට මාපවැඩිල්ලෙන් ඇත ගත්තේ ය. “මම එට පස්සේ තුන් වතාවක් හිරගෙට ගොහිල්ලා තියෙනවා. මම හිතුණු දට වැඩ කරලා හම්බ කරනවා; කාගෙන්වත් ඉල්ලා ගත්ට ප්‍රාථමික උණ දට එහෙම කරනවා. එහෙමත් බැරි උණ දට හොරකම් කරනවා. එහෙමත් බැරි උණ දට ගහලා බැණුලා හරි උදුර ගත්තවා”

“හිගමනෙන් ජ්වත් උණත් එය අධර්මයක් නොවේ. නමුත්”

“මට, අපි හිගා කැමෙන් ජ්වත් වෙනවාට හොඳය සි කියන මිනිසුන් කුමති බව මම දන්නවා. වැරහිලි ඇදගෙන මිනිස්සුන් ඉදිරියේ බඩා හිගමන් ඉල්ලන්නාට අනුකමිපා කරන්නේ මන්දයි මහත්තයා දන්නවා ද? තමන් ඉදිරියේ දැනීන් වැට් හිගමන් ඉල්ලනවාට කවුරුන් කුමතියි. ඒක මුවන්ට ලොකු සතුවක්; නම්මුවක්. හිගමන් දෙන්නේ ඒ නිසා මිසක් පිනට නොවේ. මිනිහාගේ බොරු අහංකාරකම නිසා. මගේ අත පය සත්තිය තියෙනවා. ඉතින් මම කවුරුන් ඉදිරියේ බඩාන්නේ මොකට ද?”

වැස්ස නැවතුණු බැවින් මා අම්බලමෙන් එළියට බහින්ට තැත් කළ නමුත් සුරංචියා මා නතර කෙලේ ය.

“මහත්තයා පොඩිඩක් ඉන්න; යුත්තියේ හැටි දැනගත්ත මම කතාවක් කියන්න.” සි කියමින් මහු නැවතත් කයිරුව උඩ වාචි වී, අතේ තිබුණු සුරුවට කොටය, නිවා, කනටත් හිසටත් අතර තබාගත්තේ ය. මම නැවතත් කයිරුව මතුයෙහි වාචි වී, සුරුවටවක් උරන්නට විමි.

“මම කියන්නේ හොඳින් දන්නා කතාවක්” සි කියමින් සුරංචියා වඩාත් මට ලං වුයේ ය. “මේ කොලු ගැටයාත් මාත් කළක් එකට හිටියා. උගේ නම් ‘පේමා.’ අවුරුදු 18 වයසේදී කුලී කරන්තයක් දක්කා ජ්විකාට කරගෙන හිටියා. ද්විසක් කරන්තෙන් වැට් කකුල් දෙක කැඩිලා ඉස්පිරිතාලෙට ගෙනිවිවා. ඉස්පිරිතාලදී කකුල් දෙකම දාන දෙක ලැඟින් කපා හොඳකරා. උ තොද උණාට පස්සේ ගමට ඇවින් හිගමනෙන් ජ්වත් උණා. මාස හතරකට පමණ පසු ගමේ කිසිවකුට උ ජ්වත්න බැරිව ගියා. කැමෝම් උට දස් කියන්ට

පටන් ගත්තා. උග්‍ර පේන කොට 'මේ යකා තැම්බිලා යන්නෙන් නැතු' සියලුම දින්දී මග ඇරලා යන්ට පටන් ගත්තා. එහි හිටියෝන් භාමත් වෙලා මැරෙන්න වන බව දත්තා තිසා උග්‍ර වෙනින් ගමකට ශියා. භාර පස් මාසයක් ශිය තැන ඒ ගමෙන් වසන්න බැරිව ශියා. ඔක්කොම උග්‍ර දෙස් තියන්නන් එලවා ගත්තන් පටන්ගත්තා. ද්‍රවස් දෙකක් කන්න මොකුත් තොලැබ සිටි උග්‍ර ආයිත් ආපසු උග්‍ර ගමට ආවා. ගමේ දකින දකින මිනිහා උග්‍ර ආයිත් ආවාට සාප කරන්ට උණා. භාමතේ හිටි උග්‍ර බත් කටක් ඉල්ලා ගත්ත එද හවස් වන තුරු ඇවිද්ද; නමුත් බැරි උණා. බඩින්නේ පණත් නැතිව, සිහි නැතිව හිටි උග්‍ර ගෙදරක පැළ ඉති වැටක් ලග වැටිලා කරින් ප්‍රූස්ම අරිමින් ඉන්න කොට කුකුලන් රංචුවක් ඇවිත් අවුලා කන්ට උණා. බඩින්නේ සිටි ජේමා කුකුලෙක්වත් අල්ලා මරා ප්‍රූස්සාගෙන කන්න ඕනෑ ය ය හිතාගෙන ලග තිවුණු ගලකින් ගහලා කුකුල් පැටියෙක් මැරුවා. මේක දුටු අහල සිටි කුකුලන් අයිතිකාරයා ඇවිත් භාමතේ මැරෙන්න හිටි කොටාට ගත්තන් උණා. ගෙදර සිටි අතින් ගැණුත් පිරිමින් ඇවිත් උග්‍ර තොදටම තඩ් බාලා, පොලිස්කාරයෙකුට බාර දුන්නා. පොලිස්කාරයාත් බැටුන් පොල්ලෙන් දෙනුන් පාරක් ඇනෙලා මහු පොලිසියට ගෙනිවා. තුන් ද්‍රවසකින් බත්කටක් තොලැබ ගුරී කා සිටි ජේමා යන්තම් බඩිගාගෙන පොලිසියට ශියා. පස්සෙන් ද උග්‍ර කට උත්තර ලියාගත්ත ගොහින් දෙර ඇරියාම උග්‍ර මැරි හිටියා!"

"අපොයි! ඒ අසරණයාට පොලිසියෙදිවත් බත් කටක් ලැබී තැහැ" සි මම ගොකයෙන් හිටෙමි.

"මිනිහෙකුට බඩිනි වෙන බව පොලිසිය දත්තෙන් නැහැ මහත්තයා! ලෝකයා දත්තෙන් නැහැ බඩින්න දත්තෙන් බඩින්නේ මැරෙන මිනිහා විතරයි" සි කියමින් අතින් පමණක් තොට කරින් ද වාද කළ හැක්කකුගේ ගර්වයෙන්, සුරංචියා මා දෙස බැළුවේ සුකුමාර මතින්ට පිළිකුල් කරන්නකු ලෙසිනි.

හිනි අයුරු සේ කොපාග්නියෙන් දිලිසෙන මහුගේ දෙනෙන් දෙස බලා සිටිය තොහැකි වූ මම බිම බලාගතිම්. මහුගේ හද තුළ පැසෙන වෙටරයන්, කෝපයන්, දුටු දුටු දෙය පුන් බුන් කිරීමේ ප්‍රව්‍යෙක වේතනාවන් මහුගේ තොත් කවුරු දෙකින් දුටු මා තුළ තටෙන්නේ හයට වැඩි යෝකයකි.

වෙනස් විම

දියුණුව යයි කියන්නේ අසංකීර්ණත්වයෙන් සංකීර්ණත්වයට පෙරලිම ය යි දහ අට වන ගත වර්ෂයෙහි විසු හරබරට ස්පැන්සර් නමැති ඉංග්‍රීසි දරුණිකයා කි ය. සාංඛ්‍ය මතය අනුව ද මේ සංකීර්ණ ලෝකය අසංකීර්ණ ප්‍රකාතියෙහි පෘතග්‍රීධ ප්‍රතිථලයකි.

මේ මතය වූ කළී හොඳ තරක හෝ ගුණ ධර්ම හෝ අනුව නොව, ඩුදු තරක යානයෙන් ලෝකයෙහි සිදු වන විපර්යාසයන් දෙස බලන්නාකුට අහිමත එක් විවරණයකි. තරක යානය නමැති ගින්නෙන් දුවී වියලි ගිය හදවතක් ඇත්තෙකැ යි සැලකෙන පණ්ඩිතයකු හැර අන්‍යයන් දියුණුව යන පදය තෝරන්නේ මෙසේ නොවේ.

මස් මාල කන්නන් අඩු විම දියුණුව යයි අහිංසා වාදියා සලකයි. මුදල-හදල වැඩිපුර ලබන්නන් බහුල විම දියුණුව යයි වෙළෙන්ද සිතයි. මත් පැන් පානය කරන්නන් අඩු විම දියුණුවය යනු අමදා සේවකයාගේ මතය යි. දරුවන් මවුපියන්ට වදින්ට උගැන්ම, දියුණුව යයි තවත් කෙනෙක් සිතයි. දියුණුව යයි කියන්නේ බණ දහම් අසන්නන් බහුල විමය යි තවත් කෙනෙක් කල්පනා කරයි. විහාරස්ථානයක් කරා යන මිනිසුන්ගේ සංඛ්‍යාව වැඩි විම මවුන් දියුණු වන බව කියන ලකුණ කැයි තවත් එකක් සිතයි. තවත් එකකුට ස්වරාජ්‍ය ලැබීම පමණක් දියුණුව වේ.

ලෝකය වෙනස් වෙයි. ලෝකයේ කිසිවක් තිතා නොවේ. මේ අනිතා ධර්මය, හොඳ තරක අනුව විනිශ්චය කරන්නේ යට කියවුණු අන්දමේ නා නා විධ මතයන්හි එල්ල ගනිති. දරුණිකයේ 'පිරිහිම' 'දියුණුව' යන පද දෙකම ඉවත ලා ලෝකයේ සිදු වන

වෙනස් කම් හැඳින්වීමට අනික් පදයන් වහල් කොට ගනිති. මේ පණ්ඩිතයන්ගේ මතය අනුව අප රට ගම්බදා ජනයා අතර ඇතිවිගෙන යන ඇතැම් වෙනස්වීම් ද යලකා බැලීම වටන් ය.

මැතක සිට ගම්බදා ජනයා අතර බිත්තර කන්නෝ ද පලතුරු කන්නෝ ද වැඩි වෙති. පලතුරු කන්නන් වැඩි වීම දියුණුවකැයි සිතන්නන්ගෙන් වැඩි දෙන බිත්තර කන්නන් වැඩි වීම පිරිහිමකැ යි කියති. අහිවද්ධිය, පරිභානිය, යන පද දෙකම ඉවත ලන පණ්ඩිතයන් ගම්බදා ජනයා අතර බිත්තර බිඳින්නන් වැඩි වීම සලකන්නෝ කෙසේදා යි සෞයා බලමු. ගම්බදා ජනයා බිත්තර බිඳින්නෝ කන්නට බව මෙහි කිව යුත්තක් නොවේ.

මේ අදහස මගේ සිතට තැගුණේ පෙරෙයිදා මගේ මිත්‍රයකු සමඟ මා කතා බහ කළ අවස්ථාවෙහි ය. මගේ මිත්‍රයා බිත්තර කන්නට රැසියෙකි. ඔහු බිත්තර කන්නෝ අන්‍යයන් පලතුරු කන්නාක් මෙනි. බිත්තරයට පණ තිබේ ද යි යමකු ප්‍රශ්න කළ හොත් ඔහු කිසි කළක තර්කයට නොබසියි උදරමිහරියා උත්පත්තියෙන් ම තර්කයට අකුමැත්තෙකි.

"මිට අවුරුදු පහලොටකට පෙර අපේ ගමෙන් කිකිලි බිත්තර යක් සෞයා ගැනීම සුදු කපුවෙකු සෞයා ගැනීම මෙන් අමාරුකාරියක් උණා" යි මගේ මිත්‍රයා කි ය. "දුන් එහෙම නොවේ. සත හතර බැඳින් ගෙවා මිනැ පමණ බිත්තර ගත හැකියි" යි ඔහු යැව් කිවේ තමා පෙර කැ රස කැමක් සිහි කරමින් තල ගසන්නකු ලෙසිනි.

"දුන් ගමේ දුප්පත් මිනිසුන් කුකුලන් ඇති කරන තිසා වෙන්ට ඇති" යි මම කිවෙමි.

"මව්, දුප්පත් මිනිසුන් පමණක් නොවේ. දුන් සම්හර පොහොසත් බොද්ධයනුත් කුකුලන් ඇති කරනවා. කුමට ද? බිත්තර කන්ට!"

"ගොවිකම් දෙපාර්තමේන්තුව කළ ගෝසාවෙහි ප්‍රතිඵල තමා ඒ!" යි මම කිවෙමි.

"නැහැ" යි මගේ මිත්‍රයා තර්ක කෙලේ ය. "නගර වල

රක්සාවට යන ඉලන්දරින් නිසා. දැන් ඉංග්‍රීසි ඉස්කේලවල පමණක් නොව සිංහල ඉස්කේලවල ද ඉගෙනගත්තා ඉලන්දරින්ගේ අදහස් අමුතුයි. මම දස අවුරුද්දකින් ගමට ගියේ මිට සහියකට ඉස්සර” හි කියමින් අනුතුරුව මගේ මිත්‍රයා කදිම කතාවක් කි ය.

මිට දෙලොස් අවුරුද්දකට පෙර මගේ මිත්‍රයා වාසය කෙලේ තමා උපන් ගමහිම ය. දච්චක ඔහුගේ සහෝදරයට නැවැත්විය නොහැකි වමනයක් සැදිණු. වෙද මහතුන් ලබා බෙහෙත් කරවූ නමුදු එයින් ඇගේ වමනය නොනැවතිණු. දෙස්තර කැඳවන ලද්දේ රීට පසුව ය. දෙස්තර, බෙහෙත් නියම කොට බිත්තරයක සුදු මදය දෙහි ඇශ්චිල් සමඟ මිශ්‍ර කොට ඇතුට දෙන්නට නියම කෙලේ ය. මගේ මිත්‍රයා මයිල අවක් පමණ ඇතා පිහිටි නගරයට ගොස් බිත්තරයක් සොයා ගෙනැවිත් බිඳ එහි සුදු මදය ගසා දෙහි ඇශ්චිල් දමා සහෝදරයට දුන්නේ ය. බිත්තරයක් බිඳීම දරුවකු මැරීම වැනි අපරාධයකැ හි සැලකු ඇ බිත්තර ඇශ්චිල නොවේ ය. වරුවක් පැරෙත්ත කළ නමුදු ඇ එය ප්‍රතික්ෂේප කළා ය.

යට කියවුණ කරාව කියු ඔහු අවසානයේ මෙසේ පැවසී ය.

“මට පුදුම ඇ බිත්තරය නොවේ එක නොවේ. මම පුදුම වෙන්නේ ගම වෙනස් වන විදිය ගැනයි. ගිය සහියේ මම ගමට ගිය විට උදේ බිත්තර තුනක් බිඳලා ගහලා ඒ උපාසකම්මා මටත් ඇගේ ලමයින් දෙන්නාටත් දුන්නා ඇ කසාද බිඳලා දුනට අවුරුදු දහයක් පමණ වෙනවා. ඇගේ මහත්තයා බිත්තර බොත්තෙක් නොවේ. දෙලොස් අවුරුද්දකට ඉස්සර අසහිපෙට බිත්තර කටට නොගත් ඒ උපාසකම්මා දැන් බිත්තර බිඳනවා!”

“කොයි තරම් පිරිහිමක් ද?” හි මම කිවෙමි.

“පිරිහිම! කුමත පිරිහිමක් ද? වෙනස් වීම!” ය හි මගේ මිත්‍රයා පිළිතුරු දුන්නේ ය.

නයා එලවීම

කොළඹ පදිංචි වි බොහෝ කළකට පසු දච්චක අපේ ගම්මානයට ගිය මට පළමුව දකින්නට ලැබුණේ අවමගුල් පෙරහැරකි. එය දස ඇවිරිදි දරුවකුගේ ගෝක ජනක මරණය නිමිත්තෙන් පැවැත්වූණකි.

වෙද කමට වඩා යකැදුරු කම අයය කරන්නවුන් ද භෝ වන ලෙඛක් පිළිබඳ තන්හි දී සෞඛ්‍ය නිලධාරීන්ගේන් උගත් ටෙවද්‍යයන්ගේන් අනුරාසනයට වඩා දෙදෙවයුයන්ගේන් යකැදුරන්ගේන් අණ ගුණ අසන්නාන් ද තවම බහුල ගමක කුඩා දරුවකුගේ මරණයක් ගැන අසන්නට ලැබීම, කරාවකට හෝ නිබන්ධයකට හෝ වස්තු කොට ගැනීමට තරම් අපුරුවක් තොටුව ද, මේ වර මට දකින්නට ලැබුණු අවමගුල් පෙරහැරට නිමිති වූ දරුවාගේ මරණය නම් කරාවකට වස්තු කොටගත යුතු තරම් අපුරුවයකි.

මියගිය දරුවා නිසා ගෝක වන මව, මගේ පමණක් තොට, තවත් බොහෝ දෙනෙකුගේ ද නෙත් කදුළින් තෙත් කරවුවා ය. පියා සහ තවත් නැයන් තිදෙනකු ද විසින් ඔසොවා ගනු ලැබූ දෙල් ලි මිනි පෙටිරිය, මැදුපු කළ කරදසී ඇලවීමෙන් බුලස් අතට පිහිටුවන ලද හතරස් කොටුවලින් සැරසුණු, කාන් සුදු කඩින් වසන ලද්දකි. මියගිය දරුවාගේ මව මේ කුඩා මිනි පෙටිරියට ඉතා ලංච ගමන් කළා ය. අවුල් වුණු කෙස් වැටිය ද, තවත් ස්ත්‍රීයකගේ කර වටා දමා සිටි දකුණු අත ද, ලයෙහි හෙව සිටි වම් අත ද, ඇතිව ගමන් කළ ඇයගේ ඉදිමුණාක් මෙන් පිපුණු දෙබැමින් සෙවන වූ, දුකින් තවතු ලැබූ දෙනෙහින් තවම කදුඡ ගලයි. ඒ කදුඡ බිඳු, උස වූ සිහින් වූ දෙකොපුල් තලයෙහි රික වේලාවක් රඳා සිට රුරා බැස නිකට දෙපැත්තේ එකතු වීමෙන් ලොකු බිත්දු

ව්‍යුතු පසු, ඉලිප්පීමෙන් මතු වූ අකු ඇටයෙහි වැටෙයි. ඇතැම් විට ඇසෙහි කදුල උල්පන වියඅතු ද, ප්‍රතා මල තැන් සිට ගැසු උණු කදුලෙන් දූවීමෙන් ලකුණු ව්‍යුතා ඉරි දෙක අයට ලංච ගමන් කරන්නාන්ට නම් පෙනෙයි. "අපොයි, මගේ ප්‍රතා!" සි යනුවෙන් නැගෙන සුසුම, උදුනෙහි දමා කර කරනු ලැබූ පාන් පෙති වැනි කොට, දෙනොල කර කරයි. අමාරුවෙන් පිය නගමින්, මිනි පෙවිරිය පස්සේ ගිය ඇය දෙස බැසු මට පෙනුණේ, දෙපය ඉතා අමාරුවෙන් ඇය පස්සේ ඇදෙන්නාක් මෙනි. අනෙක් ගැහැනියකගේ කරවට දමා තුබුණා ඇතේ වාරුව නිසා නොවේ නම්, ඇයට පිය නගා යාම පවා දුෂ්කර වූ බව කිසු ලකුණි දෙපයෙහි ඇදීම.

රෙදි කඩින් වැසුණු ද්‍රව්‍යීන් තැගුණ හඩ එතැනම යට පත්ව ගිය ද නාලා හඩ නම් ඇත සිටියවුන්ට පවා මරණය සිහි කරවමින් පැතිරිණ. මල මිනිය සහිත පෙරහැරහි, බෙර හඩත්, නාලා හඩත්, වෙඩි හඩත්, මළහුගේ පෙරේතයා බිය ගන්වනු පිශීස, මත්‍යාෂ්‍යාගේ ආදී මුතුන් මින්තන් විසින් උපයොයි කොට ගන්නා ලද සොජයකැයි ඇතැම් මාත්‍රව විද්‍යාඥයන් කියතත්, මෙකල අපට පුපුරුදු ද්‍රව්‍යල් හඩත් නාලා හඩත් මරණය සිහි කරවන ගොක ගිතයකැයි කිය යුතු ය.

ප්‍රව්‍ක් කඳක් සිට්වීමෙන් තනා, රිසු කරදසි ඇල්වීමෙන් සරසන ලද සතරිස් කොටුව අසල වූ පුවු පෙළ ඉදිරියෙහි තැගී සිටි හික්ෂුන් අතුරෙන් කෙනෙක් පන්සිල් දුන්හ. හික්ෂුන් මාරුවෙන් මාරුවට සත්ක්‍රියනා කළ පායෙහි ඇතැම් අදහසක් රුපකයෙන් දක්වන්නාක් මෙන්, මියගිය දරුවාගේ පියා, තම අතෙහි වූ කොතලයෙන් සුදු පිරිසි කුටිටමට අයත් කෝප්පය උතුරන තෙක් විකින් එක දිය වන් කෙලේ ය. තායක හික්ෂුව මළවුන්ට පින්පෙන් දෙවා, මරණය කාටත් සාධාරණ බව මතක් කරමින් මියගිය දරුවාගේ මට සැනසීමට වැයම් කෙලේ ය. ඒ හික්ෂුවගේ අනුගාසනය වූ කළී අවමගුලෙහි දී ගතානුගතිකව දෙසන, වවන විසින් වෙනස් වුව ද අදහස් විසින් එකක්ම වන, බණ පද නොවී ය. තම දරුවාගේ අපුරුව මරණය නිසා ගොකයෙන් තැවුණු මවගේ සිතත් බලා කරන ලද සින් සතහන දදසුමකි. ගොකය නිසා නොව තමන්ට පුපුරුදු ඉරියව් නිසා බිමට ගැරුණු තෙන් ඇති හික්ෂුන්

පිටත් ව්‍යුණු පසු, මිනි පෙට්ටිය මසොවාගත් සිවු දෙනකු තත් යලක් වළ වටා ගොස් නැවති පෙට්ටිය වළට බාත්ම, මියගිය දරුවාගේ මවගේ හද තුළ ඇවිලගත් සෝක ගින්න ඇසුවන්ගේ ලය උණු කරවන විලාපයට හැරි කටින් පිට වී ය. පියා සහ අනික් පිරිමින් විසින් මිටින් ගෙන දමන ලද පස් පිඩු මිනි පෙට්ටිය මතුයෙහි වැට්ටීමෙන් නැගුණු බොල් හඩින් ය මවගේ විලාපය, ඇසුවන්ගේ ලය වඩාත් උණු කරවන්නක් වූයේ. මම ද පස් මිටක් ගෙන වළට දුමුවෙමි. දමා, එක් ස්ත්‍රීයක විසින් වත්තන් කරගනු ලද මවට වළට ලං වීමට ඉඩ හැර අයින් විමි. ඇ ද දේශීන් ම පස් ගෙන වළට දමා, තම සුරතල් ප්‍රතාගේ සිරුර සැගවුණු මිනි පෙට්ටිය දැකීමෙන් මුස්පන් වූ බැවින් දේ තමා වත්තන් කොට ගෙන සිටි ස්ත්‍රීයගේ කර වටා දැනම යටා ඇය වැළද ගෙන ඉකි බිඳීමින් වඩාත් හයියෙන් හවින්නට වූවා ය.

මේ සුරතල් දරුවාගේ මළ කද පටා මා තුදුවූ තමුදු මහු කදීම රු සපුට්‍යකින් යුතු, ඉගෙනිමෙහි ඉතා සමත් බාලයකු වූ බව, ආපසු යදිදි එකිනෙකා කළ කතාබහට කන් දීමෙන් අනුමාන කළ හැකි වී ය. ඉගෙනිමෙහි පමණක් නොට කෙළි සෙල්ලමෙහි ද ගුරයකු වූ මහුගේ ගුණ නොකි එකෙකුදු ඒ පිරිසෙහි නොවූයේ, මියගියහුගේ ගුණ කිමට ගැමියන් පුරුදු ව්‍යුණු නිසාම නොවේ. ජීවත් වී තම මහු ධාරණ ගක්තියෙන්, බෂහස්පතිහු වූවද, පරදවත්නකු වෙති සි එම පිරිසෙහි වූ, පණ්ඩිත ගණයෙහි ලා සැලකිය යුත්තකු කියනු මට ඇසිනු.

මේ කදීම දරුවාගේ මරණය සිදුව්‍යු හැටි ඇසු මගේ ගොකය දූඩ් වූණා පමණක් නොට, මා තුළ කේපයක් ද හටගත්තේ ය. පිටත්තරයකු වූ මා තුළ පටා කේපයක් හටගැන් වූ අකාල මරණයට තම දරුවා හාජන වූව ද, එය නමා කළ කරමයක විපාකය සි සලකාගෙන තිසිවකු කෙරෙහි නොකිපි, නොකළකිරී. මව තනිවම දුක් උපුලාගැනීම වූ කළී ඉතා උතුම් ගණයකි.

අනුන්ට ඒර්ජ්‍යා කරන්නන් සිංහලයන් අතර බහුල වූව ද, යට සඳහන් ව්‍යුණු දරුවාගේ මව මෙන්, අනුන්ගේ වරදට ද, තමන්ම වරද කාරයන් සේ සලකාගෙන සියලු දුක්ගැහැව නොකාදරා

ඉවසන්නෝ, විශේෂයෙන් ගම්බද ස්ත්‍රීන් අතර, පුලුහු වෙති. දරුවාගේ මරණය සිදු වුණු සැටි ඇසීමෙන් මගේ ගෝකය වැඩිගියේ කෝපයත් සමඟ ය. අර අහිංසක මව මෙන් කෝපයට ඉඩ නොදී ගෝක වන්ට මට බැරි වුයේ උගැන්මෙන් බුද්ධින්දිය රිකක් වඩාගත් තිසා ය සි මම සිතමි. බොහෝ කොට උගැන්මටත්, උගැන්මෙන් ලබන නුවණෙටත් වඩා, ඇතැම් විට, නුගත් කම ද උතුම් ලෙස මට හැඳිගියේ, මා ගැමියන් අතර ඉපද වැඩුණකු තිසායසි මම නොසිතමි. වැරවැයමින් උගත් සියල්ල සිතින් ඉවත් කොට, යළින් නුගතකු, මෝචියකු වන්නට ඇත්තම් කොතරම් නොද දැයි, ඇතැම් විට, පණ්ඩිතම්මන්සයන් වුව ද සිතන අවස්ථා එළඹේයි. මියගිය දරුවාගේ මවගේ නුගත් කම ඉදිරියෙහි නම් පණ්ඩිත කම, තැගුට සගවාගත් බල්ලකු පරිද්දෙන්, පසු බැස්ස යුතු ය.

දරුවාගේ මරණය අරබයා මට අසන්නට ලැබූණ කරාව සැක කළ මම අවමගුල් පෙරහැරේ ගිය තවත් එකකුට ලං ව ඔහු සමඟ ද කරාවට වැටුණෙමි.

“මහත්මයා, මේ දරුවා මලේ නයක් ද්‍රේට කරලා ය කියන්නේ හැබේ ද?”

“මව, මව” සි පිළිතුරු දෙමින් ඔහු, තවත් වරක් මා දෙස බැලීමට පවා නොවෙහේසි ගමන් කරන්නට වුයේ ය.

“ගෙදරදී ද?”

මේ තැන්තිදී ඔහු මා දෙස බලා යළින් මෙසේ ඇසී ය.

“මහත්තයා, මේ මරණෙට ආ කෙනෙක් තෙවී ද?”

“තැ, තැ”

“ආ එහෙම ද? මම හිතුවේ මරණෙට ආ කෙනෙක කියා සි” ඉක්කිති ඔහු ලමයා මල හැටි විස්තර කළේ ය.

මියගිය දරුවාගේ ගෙය පිහිටි ඉඩමට යාබද අනික් ඉඩමකට, පෙර දින, නයක් ඇදුණේ ය. උ කොතැනක සිට පැමිණියෙක් ද යනු කිසිවකු නොදත් තමුන්, එම වත්ත හිමියාගේ හාරයාව, මෙයට මාසයකට පමණ උඩ දී මියගියෙන්, දරුවන්ට

ආදරයෙන් සිටි ඇය සැපින්නකව ආවා විය යුතු යයි ඇතැම් ගැනු කෙනෙක් කි හ. මේ මතය පිළිගත් ගෙහිමියා, සැපින්නට ගලින් මුලින් ගසන්නට වූ තම දුරුවන් දෙදෙනා පත්නා ගත්තේ ය. සැපින්න මුවුන්ගේ මව බව මහු දුරුවන්ට තොකිවේ, කිවත්, මුවුන් ගලින් මුලින් ගසා ඇය පලවන්නට තොපැකිලෙන බැවිනි.

ගෙහිමියා, තම පුතුන් දෙදෙනාගෙන් බෙරාගනු ලැබූ සැපින්නට ආමන්තුණය කෙලේ, ගැමියන් මුදලිතුමකුට ආමන්තුණය කරන්නාක් මෙනි.

"අනේ, තයිහාමි යන්න. මේ කැත කුණු ගොඩ් මොකට ඉන්නවා ද? අපේ ගෙදර ඉන්නේ අහිංසක තොදරුවේ, අනේ ඒ අහිංසක තොදරුවේ ගලක් මුලක් විසි කරාට තරහ වෙන්න එපා! යන්න, යන්න ..... මන්න මහොම යන්න" සි කියමින් මහු වැළි රිකක් ගෙන, තොබිදෙන පරිදි විදුරුවක් බිම අත අරින්නකු මෙන්, නයාගේ ඇශේරු තොවදින සේ. ඉදිරියට දුම් ය. මහු නයා අනික් වත්තට එලවාගත්තේ මෙසේ පැය බැගයක් පමණ වැරවැයම් කිරීමෙන් පසු ය.

මියගිය දරුවා සිටියේ, ඒ වත්තෙහි වූ කුඩා ගෙයක ය. මේ වේලෙහි ඒ ගෙහිමියා ද මහුගේ භාර්යාව ද දරුවා ද කිසි කටයුත්තක් පිණිස බැහැර ගොස් සිටි බැවින් නයා පිළිගැනීමට හෝ පලවා ගැනීමට හෝ ගෙයි කිසිවෙක් තොවී ය. එහයිනි, උජ ගෙයි බිතක්කන වූ විවරයට වැදුණේ. බිතක්කන විවරයට වැදුණු නයාගේ වලග තොන ද තොපෙනී යන තෙක් බලා සිට ආපසු ගෙනුවට වැදුණු ගෙහිමියා, "ගෙයි ඉස්සරහ පැත්තේ දෙර හැම තිස්සේම වහලා තියාපන්" සි වැඩ කාරයකුට අණ කෙලේ ය.

යට කියවුණු කථාවට කන් දිගෙන සිටි මම, ඒ කථාව කි, තැනැත්තාගෙන් මෙසේ විවාලෙමි.

"මය දරුවා මැරුවේ ඒ නයා ද?"

"මච්, රේයේ එළිය වැටිගෙන එන යාමයේ, නයා ලමයා තිද උන් පැදුර අසලින් ඇදෙදී, ලමයාගේ කකුල වැදිලා කිපිල, ද්‍රේව කරල තියෙනවා."

අනුහ්ගේ ලිපෙන් තැකීම

මා පත්‍රයෙහි ඇතුළු පිට කියවන විට තවත් දෙදෙනෙක් පහත් වී මූල පිටුවේ ආරංචි කියවන්නට වැයම් කළහ. ඒ කිසිවක් නොදුන්නකු මෙන් මම පත්‍රය රිකින් රික පාත් කෙළෙම්. එහෙත් ඔවුහු මළ ගෙඩි වඩ වඩාත් පාත් කොට ඇස් උඩුකුරු කරමින් පත්‍රය කියවන්නට වැයම් කළහ. මා පත්‍රය නවා මූල පිටුව කියවන්නට පටන්ගන්තේ මවුන්ට කියවන්නට ලැබෙන්නේ දැන්වීම් පමණක් ඇති අවසාන පිටුව බැවිනි. බලාපොරොත්තු සුන් වූ ආරංචි කපුටුවෝ, එසින් මෙල්ල වී පසුබසින්නො නොවෙත්.

"මහත්මයා, මූල පිට රිකක් දෙන්න" සි හටරි දෙකක් වැනි උඩු රවුල ඇති ආරංචි කපුවා කි ය.

මහුගේ බස තැසුණකු මෙන් මම වඩාත් අසාවන් පත්‍රය කියවන්නට විමි.

"මහත්මයා-මූල පිට රිකක් ....." සි කියමින් මහු පත්‍රයේ කොනක් ඇද්දේ ය.

"මොනවා?"

"කැල්ලක් පොඩිඩකට දෙන්න....."

"එක පිටක් අපට දෙන්න විකක් කියවලා දෙන්න"

"තැහැ - තමුසේලට ඔනැ තම් සල්ලි දිලා පත්‍රයක් අරගෙන කියවනවා" සි කියමින් මම කේපයෙන් පත්‍රය හකුලා අකුරකුදු කිසිවකුට නොබැඳිය හැකිවන සේ මගේ පොතට යට කොට තබාගතිමි.

රවුලාගේ කට දෙකෙළවර, දෙකන් දක්වා දැනට ප්‍රසාරණය වී ය. මස් කපන පිහියෙන් පහර ලැබූ ලොකු මස් කැල්ලක විවරය

මෙන් පෙනුණු මහුගේ දෙනොල් විවරය මහත්වූයෙන්, පොල් ඉරි දෙකක් වැනි දත් දෙපෙල දුටු මට එය මහුගේ සිනාව ද, එමස් නැතිව මට කරන ලද සරදමක්ද යනු තිශ්වය කළ හැකි නොවී ය. එහෙත් මහු නම්, තින්ද, ආනුම, බැණුම, පරිභව නමැති කස පහර ඉවසිය හැකි සේ ලජ්ජා තැතිකම නමැති මී හරක් හම පොරවා ගත්තෙකැයි මට හැණිණ.

ଆරංචි කපුවුවන්ගේ කන්දේස්කිරියාවෙන් බෙරි දුම්රියෙන් බසින්නේ කොසි වේලේ දුයි සිතමින් උන් මම කොටුවට ලයා. වහාම දුම්රියෙන් බැස පොත් ඉස්ටෝලය කරා ගොස් සතිපතා පත්‍රයක් ද ගතිමි.

"මහත්මයාට මේ පත්‍රය නොමිලයේ ලැබේදී සල්ලි දීල ගන්නේ කුමට ද?" සි මා අදුනන ඉස්ටෝලයේ තරුණ්‍යා ඇසි ය.

"නොමිලයේ එන පත්‍රය මට කියවන්ට ලැබෙන්නේ රු ගෙදර ගිය පසුයි. මට දත් ඒ පත්‍රයන් කියවා බලන්ට ඩිතුණා; මම සත දහයක් දී පත්‍රයක් ගැනීම පත්‍රය පවත්වන්නාට ඒක දියුණු කරගැනීමට ලොකු උපකාරයක් එහෙම නෙවී ද?"

"මහත්මයා එහෙම කල්පනා කරාට මොකද උදේ සිට සවස් වන තුරු නිකම් පත්‍ර කියවන්ට එන මිනිසුන් නිසා අපට අපේ පොතක් සහරාවක් වන් විකුණුගන්ට ඉඩක් තැහැ. හැඳුම කන්දේස්කිරියාවක්"-"

'තන්මෙට වැඩිය පුරුද්ද' යන ගම්මුන්ගේ නරමාලාපය විශාල අවුවාවක් ලිය යුතු තරම් අගනා, කීමකි. පට ය, පින ය, භොඳ ය, තරක ය, සුවරිත ය, දුෂ්චරිත ය, යන ආදිය පිළිබඳ අදහස් ඇතැම් විට ඒ ඒ රටවල ජනයාගේ ගතිග්‍රුණ සහ පැවතුම් ද අනුව රටින් රට වෙනස් වේසි. මිනිසුන්ගේ ඔවුන්ගේ කපා රටිවල අවුණා වහලයෙහි තබා ගැනීම තවමත් ඇතැම් රටක මිලෙවිෂයේ විර ක්‍රියාවක් කොට සලකනි. කොඩින කාරියන් මෙන් සැක කරනු ලැබූ ස්ත්‍රීන් අල්ලා අන් පා බැඳ පණපිටින් ගෙයේ දුම්ම, එක් කලක එංගලන්තයේ පැවති ශිෂ්ට නීතියට අනුකූල දුඩුවමකි. එක දැලක් එලා කුඩා මසුන් දහස්ගණන් මරන අප රට බොද්ධයා, වස්ංගනය බේර් කරන මියකු මැරීම පමණක් නොව අල්ලා

ගෙනගොස් ඉවත දුම්ම පවා, මිනිමැරුමට පමණක් දෙවැනි කොටස පළකයි. පව, පින, සුසිරින, දුසිරින ඇතැම් විට පුරුද්ද හෝ රටක ජනයාගේ ගතිගුණ හෝ අනුව ප්‍රාදුරුහුතව, කළුන් කළ පෙරමෙන ධර්මතාවකැයි ඇතැම් මානව විද්‍යායියන් කියන්නේ එහෙයිනැයි සිතම්.

වැඩි මිල ගෙවා ගත යුතු පොතක් පතක් කෙසේ වෙතත්, සත පහක් දහයක් ගෙවා ගෙන කියවිය හැකි පොතක් පතක් අනුත්ගෙන් උදුරාගෙන බැලීම අයිත්ට කමක් වුව ද, අපි එස් නොසලකමු. කුමක් නිසාද? අපේ පුරුද්ද අනික් අතක ගිය බැවිනි.

දුම්රිය පලෙන් තික්ම සුරුවිටු මිටියක් ගැනීමට සුරුවිටු කඩය කරා ගිය මා විස්මයෙන් වට පිට බැලුයේ, සුරුවිටු කඩකාරයා, බණිත්වත්, ගාපකරන්වත්, නින්ද කරන්වත් වූයේ කාටදුයි එකෙනෙහිම තේරුම් ගත නොහැකි වූ බැවිනි.

"අර බලන්න මහත්තයා!" සි මා අන්දන්කුන්දන් වූ බව දැනගත් සුරුවිටු කඩකාරයා ඇත යන මිනිහකු පෙන්නුවේ ය. මහු අන් කිසිවකු නොව දුම්රියේ දී මගේ පත්‍රයෙන් කැබේල්ලක් ඉල්ලු, ආරංඩ් කපුවුවා බව, පිටු පා ගමන් කළ ද මට හදුනාගත හැකි වී ය.

"එයා මොකා ද කළේ" සි මම අසිමි.

"මොකා ද කළේ! මේ බලන්න, මේ අලවාපු පත්‍රයක් අරගෙන ලේඛලය කටින් පොගවා ගලවා පත්‍රය කියවනවා. නැති නම් අර පැත්ත මේ පැත්ත හරව හරවා එබැඳු එබැඳු පත්‍රය කියවනවා: මේ පත්‍රයේ එක් කොනක් ඉරුණේ ඒ මිනිහා එහෙම පත්‍රය කියවන්ට වැශයෙන් කරදී තමා."

"අමාරු කාලේ නෙවැ. සත පහක් දහයක් දිලා පත්‍රයක් ගැනීම උණන් දුප්පත් මිනිහාට බරක්."

"බරක්?" සි කියමින් කඩකාරයා සිනාසිණි. "මොන බරද්ද මහත්තයා ? එයා මොහෙම පත්‍රය නිනම් බැලුවට මොකද සුමානෙකට සැරයක් විතර සත දහය බැහින් දිල සැත්තර අහනවා; සමහර විට රේස් මිටුව දිනා ද නො දිනා ද දැනගන්න වෙන්න

අභිති. හවසට හැම දම මේ බීම සාප්පුවෙන් අඩියක් ගහලා අපෙන් සත දහයේ සුරුවීටු මියකුත් අරගෙන ගෙදර යනවා. පත්‍රය ගන්න සත පහක් තැහැ!"

"වැදගත් ඔනැකම් තුනට වියදම් කරනවා. නොවැදගත් ඔනැකම අනුත්ගෙන් පිරිමහගන්නවා!"

"අපට මහ කන්දේස්කිරියාවක් මහත්තයා"

"බැණුලා එලවන්නේ තැත්තේ?"

"කොවිචර බැන්නත් ලැංඡා තැහැ."

"ලැංඡා තැතිකම මහ මුදලිකමටත් වඩා ලොකුණි!"

"මට ඒක තේරෙන්නේ තැහැ මහත්තයා" ඩි කියමින් මහු මදක් දුර ගමන් කළ මට හඩා ගැවේ ය.

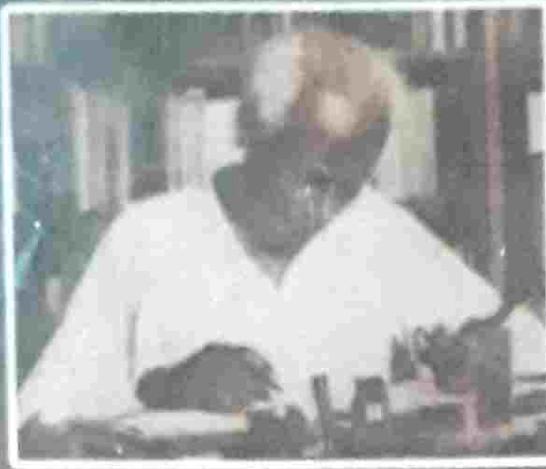
"මේ එයාගේ සාක්කුවේ තිබේලා නොරකම් කරගත් ලිපුමක්! බලන්න මේකේ සිංහලෙන් ලියා තියෙන්නේ මොනවා ද කියා" ඩි, සුරුවීටු කඩකාරයා මා. අතට ලිපුමක් දුන්නේ ය.

පත්‍ර සංස්කාරයකුට යැවීමට ලියන ලද ඒ ලිපුම කියවූ මම නොදැවම සිනාසුණෙමි.

"මය ලියන අත කොර වෙයි. ඒ පැත්තේ අංසභාගේ හැදෙයි. කටේ පිළිකා හැදෙයි. අපායක් තැත කිවත් අමුතුවෙන්ම මැවුණු අපායකට පොලුව පළාගෙන යයි. පවුල් හැත්ත වරිගේ හැදිගැවෙයි" යන වික පමණක් මට මතක තිබේ. ලිපුම ආ පසු කඩකාරයාට දුන් බැවින්, අනික් හරිය මට ලිය හැකි නොවේ.

මහු අනුත්ගේ පත්‍ර බලන්නකු වුව ද තමාට අරුවි යමක් පත්‍රයක පළ වුව නොත්, ඒ පත්‍රයේ සංස්කාරයාට බැණවදිමින් ලිපුම යවන්නකු බව මෙයින් හැගේ.

නිමි

ଶବ୍ଦିକାର୍ଥୀ ଶ୍ରେଷ୍ଠ

ମାର୍ଗିନ୍ ପିତ୍ତୁମଦିଂହ

ISBN 9955-564-042-8

68. 1301